

ISSN 2985-0770 (Print)

ISSN 2985-0819 (Online)

วารสาร

กฎหมายและการเมืองการปกครอง

Journal of Law and Political Affairs

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2567)

Volume 2 Number 1 (January – June 2024)

JLPA

SDU

โรงเรียนกฎหมายและการเมือง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
School of Law and Politics - Suan Dusit University

วารสารกฎหมายและการเมืองการปกครอง
โรงเรียนกฎหมายและการเมือง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
Journal of Law and Political Affairs
School of Law and Politics, Suan Dusit University

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2567

Vol.2 No.1 January – June 2024

ISSN: 2985-0770 (Print) ISSN: 29850819 (Online)

เจ้าของ

โรงเรียนกฎหมายและการเมือง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

วัตถุประสงค์ของการจัดพิมพ์วารสาร

1. เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทรรศน์ หรือบทความหนังสือในสาขานิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อเป็นสื่อกลางการเผยแพร่ผลงานวิชาการ องค์ความรู้ที่มีคุณภาพ ประสบการณ์การวิจัย เป็นแหล่งอ้างอิงและประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน แก่ผู้นักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษา และบุคคลทั่วไปที่สนใจ

นโยบายการจัดพิมพ์วารสาร

1. บทความที่เสนอขอตีพิมพ์ ต้องเป็นบทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทรรศน์ หรือบทความหนังสือ ซึ่งเขียนเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ
2. บทความที่เสนอขอตีพิมพ์ ต้องมีขอบเขตของบทความในด้านที่เกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายปกครอง กฎหมายอาญา กฎหมายมหาชน กระบวนการยุติธรรม กฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญศาลยุติธรรม กฎหมายเอกชน กฎหมายระหว่างประเทศ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ด้านการบริหาร การเมืองการปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบายสาธารณะ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับรัฐ รูปแบบความสัมพันธ์ของรัฐ องค์การทางการเมือง การปกครองส่วนท้องถิ่น การอำนวยความสะดวกและการพัฒนาสังคมและชุมชน หรือการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. บทความที่ตีพิมพ์ทุกบทความต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง (Peer Review) ไม่น้อยกว่าสองท่านต่อหนึ่งบทความ ในรูปแบบ Double-bind Peer Review โดยบทความที่ส่งมาพิจารณานั้น ต้องไม่เคยเผยแพร่ในสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น

คณะที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ศิโรจน์	ผลพันธุ์	อธิการบดี
รองศาสตราจารย์ ดร.ชนะศึก	นิชานนท์	รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและพัฒนาการศึกษา
รองศาสตราจารย์ ดร.ธนภัทร	ปัจฉิมม์	คณบดีโรงเรียนกฎหมายและการเมือง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุชยา	อยู่เย็น	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

บรรณาธิการ

ดร.เปมิกา สนิทพจน์	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
--------------------	---------------------

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.สมคิด	เลิศไพฑูรย์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร.จรัญ	มะลูถิม	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด	สิงคะเนติ	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ศาสตราจารย์ พล.ต.ต.ดร.พัชรา	สินลอยมา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์	พวงงาม	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์	ประเสริฐศรี	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.สุณีย์	กัลยาจิตร	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.ต่อพงศ์	กิตติยานุพงศ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ยุทธพร	อิสรัมย์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณธนา	เทพจิต	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ
รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งภพ	คงฤทธิ์ระจัน	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
รองศาสตราจารย์ ดร.ยุทธพงษ์	ลีลากิจไพศาล	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์	เจริญพูล	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ดร.พันธรักษ์	ผูกพันธุ์	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

คณะทำงาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ยอดชาย	ชุตিকাโม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดั่งนภสร	ณ ป้อมเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัญชลี	รัตนะ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจพร	พิงไชย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เขมภัทท์	เย็นเปี่ยม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริมา	บุญมาเลิศ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์มนตรี	พานิชยานุวัฒน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์กัญญกานต์	เสถียรสุนทร

ติดต่อกองบรรณาธิการ

โรงเรียนกฎหมายและการเมือง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
(วารสารกฎหมายและการเมืองการปกครอง) อาคารเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษา มทวชิราลงกรณ
เลขที่ 145/9 (แยกสวนรื่นฤดี) ถนนสุขุโขทัย แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
โทรศัพท์ 02-241-7194 ต่อ 4170 โทรสาร 02-2417195
E-mail : jpg-slp@dusit.ac.th

กำหนดการจัดพิมพ์วารสาร

วารสารราย 6 เดือน โดยจัดพิมพ์ปีละ 2 ฉบับ
ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – มิถุนายน
ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม

การเผยแพร่ออนไลน์

ผู้สนใจสามารถสืบค้นได้จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JPG/index>

สถานที่พิมพ์

ศูนย์บริการสื่อและสิ่งพิมพ์ กราฟฟิคไซท์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
295 ถนนนครราชสีมา แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทรศัพท์ 02-244-5081

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ (Readers)
ประจำวารสารกฎหมายและการเมืองการปกครอง
โรงเรียนกฎหมายและการเมือง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
(สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรี ดร.ชัชพันธ์ ลิระเต็มพงษ์	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร.ธิตี มหาเจริญ	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
รองศาสตราจารย์ ดร.กมลพร สอนศรี	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิจิตรา ศรีสอน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมคิด ดวงจักร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
รองศาสตราจารย์ตรีเนตร สาระพงษ์	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลวรรณ วรรณธำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตั้งนภสร ณ ป้อมเพชร์	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชฎานันท์ ศุภชลาศัย	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษิตา สังข์แก้ว	มหาวิทยาลัยรังสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นณวิษ ทัพภวิมล	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร. สฤณี สืบพงษ์ศิริ	มหาวิทยาลัยรังสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สืบวงศ์ กาฬวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อานูภาพ รัชส์สุวรรณ	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์โกญจนนาท เจริญสุข	มหาวิทยาลัยเกริก
อาจารย์ ดร.ญาเรศ อัครพัฒนานุกูล	มหาวิทยาลัยบูรพา
อาจารย์ ดร.ปกครอง มณีโรจน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
อาจารย์ ดร.พัชราพรรณ นาคพงษ์	มหาวิทยาลัยมหิดล
อาจารย์ ดร.สกลกฤษณ์ เอกจักรวาล	มหาวิทยาลัยรังสิต
อาจารย์ ดร.อมรเทพ พลศึก	สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

บทบรรณาธิการ

วารสารกฎหมายและการเมืองการปกครอง โรงเรียนกฎหมายและการเมือง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ฉบับนี้เป็นปีที่ 2 ฉบับที่ 1 โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดทำเพื่อเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทรรศน์ หรือ บทความวิจารณ์หนังสือในสาขานิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเพื่อเป็นสื่อกลางการเผยแพร่ผลงานวิชาการ องค์ความรู้ที่มีคุณภาพ ประสบการณ์การวิจัย เป็นแหล่งอ้างอิง และประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน แก่นักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษา และบุคคลทั่วไปที่สนใจ โดยกำหนดระยะเวลาการตีพิมพ์เผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ และเป็นไปตามเกณฑ์ของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index Centre: TCI)

วารสารฉบับนี้ประกอบด้วยบทความ จำนวน 7 บทความ จำแนกเป็นบทความวิจัย จำนวน 4 เรื่อง บทความวิชาการ จำนวน 2 เรื่อง และบทความวิจารณ์หนังสือ จำนวน 1 เรื่อง หัวข้อหลักครอบคลุมเนื้อหาด้านนิติศาสตร์ นิติวิทยาศาสตร์และอาชญาวิทยา การบริหารงานยุติธรรม การเมืองการปกครอง และการพัฒนาสังคมและชุมชน

ทั้งนี้ ขอขอบคุณผู้เขียนบทความและผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาประเมินบทความ ที่ปรึกษาทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยทุกท่าน ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับแก้ไขบทความให้มีคุณภาพ มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ ตลอดจนคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยสวนดุสิต และคณะทำงานที่ให้การสนับสนุนทรัพยากรและคำแนะนำต่าง ๆ จนทำให้การดำเนินการจัดทำวารสารฉบับนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี เป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาการ ตอบสนองความต้องการของผู้ที่สนใจ และเป็นแหล่งข้อมูลในการอ้างอิงทางวิชาการได้อย่างมีคุณภาพ

ดร.เปมิกา สนิทพจน์

บรรณาธิการ

สารบัญ

	หน้า
บทความวิจัย	
แนวทางการแก้ไขปัญหาการฟ้องคดีของบุคคลผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 <i>สุนทร บัวจันทร์ และเปมิกา สนิทพจน์</i>	1
โครงการประเมินระดับความสำเร็จของการดำเนินงานจากการใช้จ่ายงบประมาณ (PART) ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 <i>สุณีย์ กัลยະจิตร พรชัย ชันดี ณิชฐาภรณ์ โสภณชิต และศรีสกุล เจริญศรี</i>	13
ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นยุคใหม่ที่พึงประสงค์ กรณีศึกษาตำบลลาดแค อำเภอนนทบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ <i>กมลวรรณ ศรีทรงเมือง รุ่งนภา แก้วพิมพ์ อธิภัทร กิจจาร์ักษ์ อรุณ สนใจ และสุภชัย ตริทศ</i>	24
การศึกษาเปรียบเทียบสิทธิและเสรีภาพของผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยและประเทศแคนาดา <i>ศิรพัฒน์ภรณ์ เวียงนันท และสุจิตตรา ฤทธิสกุลชัย</i>	37
บทความวิชาการ	
กรณีศึกษา : ผลสำเร็จของการติดตามคนหายอาการอัลไซเมอร์ <i>ดำรงศักดิ์ ขวนชวาย และไทรลดาน นามมุงคุณ</i>	48
มาตรการทางกฎหมายในการยับยั้งการชุมนุมทางการเมือง <i>สิทธิพัฒน์ เฉลิมยศ</i>	58
บทวิจารณ์หนังสือ	
“ไผ่แดง” <i>ยอดชาย ชูติกาโม</i>	70
การดำเนินการจัดพิมพ์และการเตรียมบทความเพื่อเสนอการตีพิมพ์	72

**แนวทางการแก้ไขปัญหาการฟ้องคดีของบุคคลผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย
ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542**
**Solution for injured person in filing cases under the Act on Establishment of
Administrative Courts and Administrative Court Procedure, B.E. 2542 (1999)**

สุนทร บัวจันทร์¹ และเปมิกา สนิทพจน์²

^{1, 2}หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายปกครองและการบริหารงานภาครัฐ

โรงเรียนกฎหมายและการเมือง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Sunthorn Buachan¹ and Pemica Sanitphot²

^{1, 2}Master of Arts Program in Administrative Law and Public Administration,

School of Law and Politics, Suan Dusit University

sboonchan@yahoo.com

รับบทความ : 18 มกราคม 2567 แก้ไขบทความ : 20 มีนาคม 2567 ตอรับบทความ : 30 มิถุนายน 2567

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาในการใช้สิทธิของผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 อีกทั้งศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาในการใช้สิทธิของผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้เดือดร้อนหรือผู้เสียหายจากการกระทำของฝ่ายปกครองจำนวน และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีปกครองได้แก่ นิติกรของหน่วยงานรัฐและทนายความ รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้นจำนวน 12 คน ผลวิจัย พบว่า ปัญหาการฟ้องคดีของบุคคลผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาจากข้อกฎหมายและบุคคลผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย ปัญหาข้อกฎหมาย ได้แก่ ความไม่ชัดเจนของคำนิยาม บุคคลผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย ตามมาตรา 42 ระยะเวลาในการพิจารณาคดีที่ล่าช้า ระยะเวลาในการอุทธรณ์คดีปกครอง ส่วนปัญหาอันเกิดจากบุคคลผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย คือ การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบกฎหมายปกครองและแนวทางปฏิบัติในการฟ้องคดีปกครอง ปัจจัยทั้งสองที่กล่าวมาข้างต้นส่งผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาการฟ้องคดีของบุคคลผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ให้มีประสิทธิภาพประกอบด้วย การแก้ไขข้อกฎหมายเกี่ยวกับคำนิยามบุคคลผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายตามมาตรา 42 ให้ชัดเจนมากขึ้น การขยายระยะเวลาในการคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลปกครองชั้นต้นได้ถึง 60 วัน

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายปกครองและการบริหารงานภาครัฐ โรงเรียนกฎหมายและการเมือง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

² อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายปกครองและการบริหารงานภาครัฐ โรงเรียนกฎหมายและการเมือง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

พร้อมทั้งการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือแก่บุคคลผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายในคดีปกครองและการให้ความรู้ความเข้าใจ
คดีปกครองของบุคคลผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย

คำสำคัญ : คดีปกครอง, การฟ้องคดีต่อศาลปกครอง, ระบบศาลปกครอง, พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและ
วิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542, บุคคลผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย

Abstract

This independent research aims to study and analyze the problems of the rights of the injured person under the Act on Establishment of Administrative Courts and Administrative Court Procedure, B.E. 2542 (1999) as well as studying the solution to the exercise of the rights of the injured person under the Act on Establishment of Administrative Courts and Administrative Court Procedure, B.E. 2542 (1999). This research was a qualitative study that in-depth interviews were conducted with two sample groups. The key informants comprise of injured person who experience with filing a case with the Administrative Courts and groups involved in administrative proceedings such lawyers in public sectors and private sectors. The total number of sample groups was 12 key informants. It noted that the problems of the rights of the injured person under the Act on Establishment of Administrative Courts and Administrative Court Procedure, B.E. 2542 (1999) were caused by legal provision and injured person. The ambiguity of the Act on Establishment of Administrative Courts and Administrative Court Procedure, B.E. 2542 (1999) included unclear definition of injured person under Section 42 and the period of administrative procedure in the Administrative Court as well as the appeal period of the Administrative Court. As for the problem arising from the injured person, it found that the injured persons were lack of knowledge and uncomprehend toward the administrative law, procedure and system of the Administrative Courts. The two aforesaid factors impact on the rights of injured persons who litigate a case to the Administrative Courts. For the effective resolution, the law on the definition of injured persons according to Section 42 must amend clearly and specifying the period for consideration of complaints within 30 days and extending the period for appeal judgment or order of the Administrative Court up to 60 days. Moreover, an assistant center must be established to help people and injured people such as providing knowledge and understanding of administrative law, consultation of administrative cases.

Keywords: administrative cases, filing a case with Administrative Courts, the system Administrative Courts, the Act on Establishment of Administrative Courts and Administrative Court Procedure, B.E. 2542 (1999), injured person

บทนำ

ศาลปกครองมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษา “คดีปกครอง” ซึ่งเป็นคดีพิพาทระหว่างหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชนกรณีหนึ่ง และข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกันอีกกรณีหนึ่ง ทั้งนี้ เพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและเพื่อสร้างบรรทัดฐานที่ถูกต้องในการปฏิบัติราชการ (โกคิน พลกุล, 2541) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 7 กำหนดให้ศาลปกครองในประเทศไทยมี 2 ชั้น ได้แก่ ศาลปกครองสูงสุดและศาลปกครองชั้นต้น การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีของศาลปกครองมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากการดำเนินคดีแพ่งทั่ว ๆ ไป เนื่องจากเป็นการแก้ไขปัญหที่เกิดจากการกระทำทางปกครองโดยเฉพาะ ซึ่งมีกระบวนการพิจารณาระบบได้สวนและการพิจารณาพิพากษาคดีโดยตุลาการที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในกฎหมายปกครอง เนื่องจากคดีปกครองเป็นคดีที่เกิดข้อพิพาทระหว่างเอกชนกับทางราชการ ซึ่งทางราชการอยู่ในฐานะที่เหนือกว่าเอกชน ส่งผลให้คู่กรณีอยู่ในฐานะไม่เท่าเทียมกัน คดีปกครองส่วนใหญ่เอกชนมักจะเป็นฝ่ายฟ้องทางราชการ ซึ่งเอกชนมีโอกาสที่จะชนะคดีได้ยากเพราะเอกสารหลักฐานต่าง ๆ จะอยู่ในความครอบครองของทางราชการ (ชาญชัย แสวงศักดิ์, 2558)

การใช้สิทธิทางศาลปกครองของบุคคลที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากการกระทำหรืองดเว้นการกระทำของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องเป็นไปตามมาตรา 42 วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ อันเนื่องจากการกระทำหรือการงดเว้นการกระทำของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองหรือกรณีอื่นใดที่อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครองตามมาตรา 9 และการแก้ไขหรือบรรเทาความเดือนร้อนหรือความเสียหายหรือยุติข้อโต้แย้งนั้นต้องมีค่าบังคับตามที่กำหนดในมาตรา 72 ผู้นั้นมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง” ในเรื่องเงื่อนไขการเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายจากการกระทำในทางปกครองนั้น ได้แก่ การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย การละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร การกระทำละเมิดรวมถึงการมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง ซึ่งถือเป็นเงื่อนไขสำคัญของการเป็นผู้มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง หากไม่เป็นผู้เดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหาย ศาลจะมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา นอกจากนี้ คำขอของผู้ฟ้องคดีที่ขอให้ศาลปกครองมีคำพิพากษาหรือคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดจะต้องเป็นคำขอที่ศาลปกครองมีอำนาจบังคับได้ตามมาตรา 72 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ด้วย โดยต้องเป็นคำขอที่สามารถเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ผู้ฟ้องคดี (สำนักงานทนายความคดีปกครอง พฤกษ์ แอนด์ พาร์ทเนอร์, ม.ป.ป.)

อย่างไรก็ตาม แม้มาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ได้กำหนดค่านियามของผู้เสียหายเอาไว้ และศาลปกครองได้เปิดทำการพิจารณาพิพากษาคดีปกครองมาตั้งแต่ พ.ศ. 2544 แต่กลับพบว่า การดำเนินศาลปกครองมีปัญหาหลายประการ อาทิเช่น การตีความหมายและขอบเขตของผู้เสียหายระยะเวลาพิจารณาพิพากษายาวนาน (องอาจ เจ๊ะยะหลี และ กฤตพร สิ้นชัย, 2563) ข้อกฎหมายและกระบวนการพิจารณาคดีที่มีความซับซ้อนยุ่งยากมากขึ้น ส่งผลให้กระบวนการในการแก้ไขข้อพิพาทโดยศาลปกครองไม่เป็นไปตามนโยบายและเจตนารมณ์ในการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินคดีปกครอง (सरธรร ฐนโชตโกคิน, 2560) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางในการใช้สิทธิของผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง

และวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 เพื่อให้การใช้สิทธิทางศาลปกครองของบุคคลที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากการกระทำหรืองดเว้นการกระทำของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มีประสิทธิภาพมากขึ้นและนำไปใช้ในทางปฏิบัติได้จริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาในการใช้สิทธิของผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542
2. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ปัญหาในการใช้สิทธิของผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หลักการว่า ปัจเจกชนทุกคนต้องได้รับการคุ้มครองสิทธิและมีหลักประกันสิทธิเสรีภาพ สิทธิเป็นการก่อกำเนิดให้เกิดแก่บุคคลอื่นในอันที่จะปฏิบัติการให้เป็นไปตามประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ รวมถึงมีหน้าที่ที่จะไม่รบกวนต่อสิทธิหรือหน้าที่ที่จะกระทำการหรืองดเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งให้เป็นไปตามสิทธิ เมื่อกฎหมายสูงสุดได้บัญญัติให้บุคคลโดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรของรัฐเข้าแทรกแซงในขอบเขตของสิทธิของบุคคลนั้น และเมื่อฝ่ายปกครองละเมิดหรือใช้สิทธิอำนาจบีบบังคับประชาชนโดยพลการหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ประชาชนย่อมมีสิทธิในเรียกร้องความยุติธรรมโดยการฟ้องคดีในกรณีที่ต้องคดีของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการปกครองโดยมิชอบด้วยกฎหมายต่อศาลปกครอง

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. หลักการแบ่งแยกอำนาจประชาธิปไตย

ทฤษฎีการแบ่งแยกอำนาจที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายที่สุดเป็นของมงเตสกีเยอ ซึ่งได้อธิบายไว้ในหนังสือ “จิตวิญญาณของกฎหมาย” ว่าในทุกรัฐจะมีอำนาจอยู่ 3 อย่าง คือ (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2548)

อำนาจประการแรก คือ อำนาจในการตรากฎหมายขึ้นบังคับใช้สำหรับเวลาหนึ่งและอำนาจในการแก้ไขหรือยกเลิกกฎหมายที่มีอยู่แล้ว หรืออำนาจนิติบัญญัติ

อำนาจประการที่สอง คือ อำนาจในการรักษาความสงบสุขหรือการทำสงคราม ส่งทูตไปประจำอยู่ต่างประเทศ หรือยอมรับทูตจากต่างประเทศ รักษาความมั่นคงภายในและป้องกันการรุกรานจากภายนอกหรืออำนาจบริหารของรัฐ

อำนาจประการที่สาม คือ อำนาจในการลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญาหรือพิพากษาคดีข้อพิพาทของเอกชนหรืออำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดี

มงเตสกีเยอยังเห็นว่า เมื่ออำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหารรวมอยู่ที่คน ๆ เดียวหรือองค์กรเดียว อิสรภาพย่อมไม่อาจหลงเหลืออยู่ได้เลย เพราะอาจเกรงได้ว่าผู้ปกครองคนเดียวหรือสภาเดียวกันั้นอาจออกกฎหมายพระราชย์ออกมาเพื่อบังคับใช้อย่างทรราชย์ได้และทุกสิ่งทุกอย่างจะสูญสิ้นไปหมด ถ้าหากบุคคลเดียวกันหรือกลุ่มบุคคลเดียวกันเป็นผู้ใช้อำนาจทั้ง 3 อย่าง ดังนั้นเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการใช้อำนาจเกินขอบเขต จะต้องจัดให้มีการแยกใช้อำนาจอธิปไตยเพื่อให้เกิดหลักประกันในเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชน ไม่ให้องค์กรสถาบันการเมืองรัฐสภา รัฐบาล

ฝ่ายปกครองหรือศาลมีอำนาจบีบบังคับประชาชนโดยพลการจึงต้องจัดให้มีการระบบการถ่วงดุลอำนาจ (Check and Balance)

2. หลักนิติรัฐ

หลักนิติรัฐ (Legal State) มีต้นกำเนิดมาจากประเทศเยอรมัน ซึ่งสามารถสรุปความได้ว่าเป็นการปกครองโดยกฎหมายมิใช่การปกครองโดยอำเภอใจของผู้ปกครอง ประเทศที่เป็นนิติรัฐจึงต้องมีกฎหมายเป็นหลักในการปกครองประเทศ ผู้ปกครองประเทศจะกระทำการใดหรือดำเนินการใดได้ต้องมีกฎหมายรองรับจะกระทำอะไรตามอำเภอใจไม่ได้ มีผู้ให้ความหมายของหลักนิติรัฐ (Legal State) หมายถึง รัฐที่ปกครองด้วย “กฎหมาย” มิใช่ปกครองด้วย “อำนาจบารมี” กล่าวคือ ถือกฎหมายเป็นใหญ่คนบังคับใช้กฎหมายเป็นรอง ต่างกับรัฐที่มีกฎหมายในการปกครอง เพราะรัฐที่มีกฎหมายในการปกครองก็ไม่แน่ว่ากฎหมายจะเป็นใหญ่หรือไม่ แต่ทั้งนี้ทุกรัฐล้วนมีกฎหมายในการปกครองด้วยกันทั้งสิ้น จุดสำคัญอยู่ที่ว่ากรณีที่เป็นช่องว่างของกฎหมายหรือไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ถ้าฝ่ายปกครองถือหลักว่า “เมื่อไม่มีกฎหมายห้ามไว้ฝ่ายปกครองจะกระทำอะไรก็ได้เพราะเป็นดุลพินิจของฝ่ายปกครอง และในขณะเดียวกันถ้ามีกฎหมายให้อำนาจไว้ฝ่ายปกครองยิ่งจะกระทำอย่างไรก็ได้” การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองแทบจะทำได้ไม่เลย ไม่ว่าจะตรวจสอบการใช้อำนาจผูกพันหรืออำนาจดุลพินิจ นานวันเข้าเส้นแบ่งระหว่างดุลพินิจกับอำเภอใจบางลงจนแทบจะแยกกันไม่ออกว่าแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งแน่นอนว่าย่อมไม่เป็นผลดีแก่ประชาชน เนื่องจากประชาชนจะอยู่ในฐานะผู้ถูกระทำหรือเป็นกรรมของผู้ใช้อำนาจทางปกครองที่มีชื่ออยู่ในฐานะเป็นประธานหรือเป็นเจ้าของสิทธิ์อีกต่อไป ดังนั้นจึงไม่อาจเรียกการปกครองในลักษณะเช่นนี้ว่าเป็นนิติรัฐได้ อย่างไรก็ตาม “อำนาจนิยม” หรือ เผด็จการ ก็มีข้อดีในแง่ของความเป็นเอกภาพและความเด็ดขาด หรืออาจเป็นประโยชน์ต่อความมั่นคงภายในของประเทศ ดังนั้น จึงมักใช้กับประเทศที่มีการปกครองในระบอบสังคมนิยมเป็นหลัก (สมชาย เหล่าพิทักษ์วรกุล, 2553)

สำหรับรัฐที่มีการปกครองด้วยกฎหมายหรือปกครองในระบอบประชาธิปไตยซึ่งถือกฎหมายเป็นใหญ่โดยยึดหลักกฎหมายมหาชนในข้อที่ว่า “ถ้าไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ฝ่ายปกครองจะกระทำมิได้” ซึ่งตรงข้ามกับหลักกฎหมายแพ่งที่ว่า “เมื่อไม่มีกฎหมายห้ามไว้เอกชนจะกระทำอย่างไรก็ได้” ดังนั้น การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองจึงอยู่ในลักษณะสมดุลและเป็นหลักประกันพื้นฐานแก่ประชาชนเจ้าของสิทธิ์ เพราะมีกลไกการตรวจสอบควบคุมการใช้อำนาจทั้งจากภายในฝ่ายปกครองเองหรือจากองค์กรภายนอก เช่น องค์กรอิสระหรือศาลที่อาจเพิกถอนกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครองได้ หรือแม้กระทั่งการใช้อำนาจดุลพินิจของฝ่ายปกครองศาลย่อมตรวจสอบได้เสมอ เพียงแต่เป็นการตรวจสอบในเกณฑ์เฉพาะกรณีที่เป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบเท่านั้น ซึ่งเป็นไปตามหลักกฎหมายปกครองในข้อที่ว่า “ต้องเป็นหลักกฎหมายที่สามารถแยกดุลพินิจโดยแท้ของงานบริหารออกจากการควบคุมของสถาบันฝ่ายกฎหมายปกครองได้” ด้วยเหตุนี้หลักนิติรัฐ (Legal State) จึงมีลักษณะเป็น “หลักคิด” มากกว่าหลักปฏิบัติ ดังนั้น นิติรัฐจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการบัญญัติหรือบังคับใช้กฎหมายควบคู่กับการจัดให้มีกลไกการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เช่น จัดให้มีองค์กรวินิจฉัยหรือพิพากษาคดีปกครอง อาทิเช่น ศาลปกครองหรือมีกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง กฎหมายข้อมูลข่าวสารหรือเป็นหลักคิดกำหนดให้รัฐใช้หลักนิติรัฐ (Legal State) เป็นกรอบในการดำเนินนโยบายของรัฐ เช่น มาตรา 67 วรรคสองของรัฐธรรมนูญที่บัญญัติว่า “การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างร้ายแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพจะกระทำมิได้เว้น แต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน” เป็นต้น (บรรหาญ จงเจริญประเสริฐ, 2560)

3. หลักประกันในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ

ตามแนวคิดของรัฐธรรมนูญนิยม (Constitutionalism) จะให้ความสำคัญแก่สิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนแต่ละคนที่มีสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคของมนุษย์แต่ละคน การมีอยู่ซึ่งรัฐก็เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคของประชาชนเท่านั้น รัฐต้องไม่กระทำการใดที่จะเป็นการกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ถ้ารัฐต้องกระทำการใดที่จะเป็นการกระทบต่อสิทธิเสรีภาพประชาชน จะต้องกระทำโดยผ่านกระบวนการของรัฐสภาที่เป็นผู้แทนของประชาชนเท่านั้น ดังนั้น เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นจริง จึงต้องมีหลักการที่เป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายไม่ใช่เรื่องของมนุษยธรรมแต่เป็นเรื่องของสิทธิอันชอบธรรม ในฐานะสิทธิมนุษยชนที่พึงได้รับการรับรองคุ้มครองจากรัฐ ซึ่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ข้อ 8 ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาโดยศาลแห่งชาติ ซึ่งมีอำนาจเนื่องจากการกระทำใด ๆ อันละเมิดต่อสิทธิขั้นมูลฐานซึ่งตนได้รับจากรัฐธรรมนูญ” ทั้งนี้ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนมุ่งให้ความคุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรมแก่ผู้เสียหาย อย่างไรก็ตาม การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาได้ริเริ่มขึ้นอย่างเป็นทางการตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980 เป็นต้นมา (ภัทรวรรณ ทองใหญ่ และธีรนิติ เทพสุเมธานนท์, 2565) ซึ่งมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิของเหยื่อหรือผู้เสียหายมีสาระสำคัญสามารถสรุปได้ดังนี้ กล่าวคือ 1) การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม 2) การได้รับการชดเชยความเสียหายโดยรัฐ และ 3) การให้บริการความช่วยเหลือผู้เสียหาย (ภัทรวรรณ ทองใหญ่ และธีรนิติ เทพสุเมธานนท์, 2565)

4. สิทธิของผู้เสียหายในการฟ้องคดีปกครอง

แนวความคิดเรื่องสิทธิของผู้เสียหายในการฟ้องคดีปกครองมีพื้นฐานในการสนับสนุนความชอบธรรมในการใช้สิทธิมาจากแนวความคิดเรื่อง “สิทธิธรรมชาติ” ที่สืบเนื่องมาจาก “กฎหมายธรรมชาติ” (Natural Law) ในสมัยกรีก อาจกล่าวได้ว่า เป็นแนวความคิดนี้พัฒนาจากตะวันตกเป็นสำคัญอันเป็นผลมาจากพัฒนาการของกระบวนการเรียกร้องของกลุ่มต่าง ๆ ที่อ้างความชอบธรรมของประโยชน์นั้น ๆ ว่าเป็นสิ่งจำเป็นต่อความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) และได้พัฒนาแนวความคิดดังกล่าวจากเดิมที่เป็นเพียงการกล่าวอ้างในบริบททางกฎหมายมาเป็นแนวคิดทางการเมือง ซึ่งเป็นการกล่าวอ้างเพื่อเรียกร้องสิทธิ เสรีภาพ อีสภาพและความเสมอภาค โดยแนวความคิดดังกล่าวได้ปรากฏอย่างเด่นชัดในงานเขียนของจอห์น ลอค (John Locke) ที่ได้กลายเป็นต้นแบบของแนวความคิดเรื่องสิทธิในปัจจุบัน ต่อมาแนวคิดเรื่องสิทธิทางธรรมชาติได้มีการขยายความจนกลายเป็นแนวความคิดในการจำกัดอำนาจรัฐและผู้กระทำการหรือใช้อำนาจแทนรัฐ เช่น สิทธิในการป้องกันตน สิทธิที่จะไม่ถูกล่วงละเมิดจากเจ้าหน้าที่รัฐ รวมถึงสิทธิของผู้เสียหายในการฟ้องคดีปกครอง (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2547)

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการสัมภาษณ์รายบุคคล (Individual Interview) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อเก็บข้อมูลรายละเอียดปลีกย่อยให้ได้ครอบคลุมในเรื่องแนวทางการแก้ไขปัญหาในการฟ้องคดีปกครองและการดำเนินคดีปกครองของบุคคลผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 และผู้วิจัยจึงได้ดำเนินวิธีการวิจัยที่สำคัญดังนี้ 1) รูปแบบการวิจัย 2) กลุ่มเป้าหมาย 3) การวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) รูปแบบการวิจัย การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (documentary research) โดยจะดำเนินการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา ซึ่งเอกสารเหล่านี้ ได้แก่ เอกสาร

เกี่ยวกับคำอธิบายกฎหมายปกครอง พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 คำสั่งหรือคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด หรือกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง และทำการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (field research) ผู้ศึกษาจะใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) โดยมุ่งไปยังบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องและเข้าใจเกี่ยวกับศาลปกครองและฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้

2) กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้เดือดร้อน หรือผู้เสียหายจากการกระทำของฝ่ายปกครอง จำนวน 6 คน และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีปกครองอันได้แก่นิติกรของหน่วยงานรัฐและทนายความ จำนวน 6 รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้น จำนวน 12 คน

3) การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาค้นคว้าอิสระเล่มนี้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้ทำการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์โดยใช้เทคนิควิเคราะห์ข้อมูลแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อกำหนดหัวข้อ/กลุ่มหัวข้อแนวคิดสำคัญ (Topic/category) และแบบแผนแนวคิดสำคัญอันเป็นแก่นสารของการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การศึกษาพบว่า ความหมายของ “ผู้เดือดร้อนหรือผู้เสียหาย” ตามมาตรา 42 วรรคหนึ่งยังไม่ชัดเจนเพียงพอ จึงอาจส่งผลกระทบต่อ การแปลความหมายหรือตีความในความหมายของผู้เสียหายตามมาตรา 42 เนื่องจากไม่ทราบแน่ชัดว่า “ผู้เดือดร้อนหรือผู้เสียหาย” จะมีความหมายเพียงใดและหมายถึงใครบ้าง และขอบเขตแห่งการเป็นผู้อาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายตามมาตรา 42 วรรคหนึ่ง จะนำเอาหลักเกณฑ์ใดมาเป็นมาตรวัดหรือมาตรฐานของการจะเป็นผู้เดือดร้อนหรือเสียหายที่ศาลสามารถให้การคุ้มครองสิทธิได้อย่างเสมอภาคกันได้ ในเมื่อกฎหมายไม่ได้กำหนดและให้ความหมายไว้อย่างชัดเจน

2. การศึกษาพบว่า ระยะเวลาอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลปกครองชั้นต้นภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ก่อให้เกิดปัญหาต่อการดำเนินการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่ง เนื่องจากเวลาน้อยและไม่เพียงพอ ทำให้การดำเนินการจัดหาพยานหลักฐานเพิ่มเติมในการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งไม่สามารถดำเนินการได้ทันเวลาที่กำหนด ส่งผลให้ประชาชนในไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางปกครองได้อย่างแท้จริง

3. การฟ้องคดีปกครองเพิ่มมากขึ้น คดีที่ฟ้องมายังศาลปกครองเป็นจำนวนมากประกอบกับในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลมีบทกฎหมายในหลายมาตรา จึงส่งผลให้กระบวนการพิจารณาคดีศาลปกครองมีความล่าช้า และคดีที่ค้างการพิจารณาเป็นจำนวนมาก อีกทั้งกว่าจะพิจารณาคดีใดคดีหนึ่งแล้วเสร็จต้องใช้ระยะเวลายาวนาน ก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายแก่คู่กรณี เพราะไม่อาจเยียวยาแก้ไขปัญหาในประเด็นพิพาทได้อย่างทันที่

4. การศึกษาพบว่า ผู้เสียหายหรือผู้เสียหายยังขาดความรู้ความเข้าใจระบบกฎหมายปกครอง ซึ่งทำให้การฟ้องคดีต่อศาลปกครองไม่เป็นไปตามเจือใจ อีกทั้ง ยังนำคดีไม่ได้ยื่นในอำนาจของศาลปกครองมาฟ้องในศาลปกครอง

5. แนวทางแก้ไขปัญหาในการฟ้องคดีของบุคคลผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีศาลปกครอง พ.ศ. 2542 พบว่า การแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับความหมายของผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายตามมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีศาลปกครอง พ.ศ. 2542 ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ความหมายของผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายตามมาตรา 42 ควรนิยามทั้งความหมายแบบกว้างและแบบแคบ อีกทั้งกำหนดหลักเกณฑ์ของแต่ละประเภทให้ชัดเจนโดยอาจนำเอาความหมายหรือคำนิยาม

ของผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายในระบบกฎหมายปกครองของต่างประเทศมาตัวอย่างหรือต้นแบบ นอกจากนี้ ควรแก้ไขกฎหมายอนุญาตให้ขยายระยะเวลาอุทธรณ์ออกไปอีก 30 - 45 วัน แต่ไม่ควรเกิน 90 วัน

6. แนวทางแก้ไขปัญหาระบวนการพิจารณาคดีปกครองเกิดความล่าช้า โดยเห็นควรเสนอการแก้ไขกฎหมายให้มีกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาคดีในแต่ละขั้นตอนให้แน่ชัด และบางขั้นตอนในการพิจารณาคดีมีข้อกำหนดห้ามขยายระยะเวลาอย่างชัดเจน ซึ่งอาจทำให้คดีขึ้นสู่การพิจารณาต่อศาลปกครองสูงสุดได้รวดเร็ว

7. แนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจคดีปกครองของบุคคลผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย คือ การจัดทำคู่มือการฟ้องคดีปกครองและเอกสารเกี่ยวกับวิธีการยื่นฟ้องคดีให้แก่ประชาชนได้รับทราบ อีกทั้งต้องดำเนินการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อประเภทโทรทัศน์เพราะจะเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากที่สุดและใช้ช่วงเวลาที่ผู้รับชมมาก เนื่องจากสื่อประเภทยังมีทั้งภาพและเสียงให้ผู้ชมสามารถจดจำได้ดีกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ ดังนั้น ข้อมูลข่าวสารที่จะประชาสัมพันธ์จะต้องสั้น กระชับ มีสิ่งกระตุ้นความสนใจแต่ต้องเน้นความเข้าใจและจดจำได้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยผู้วิจัยเห็นว่าประเด็นที่สำคัญและได้นำมาอภิปรายดังนี้

1. ผลการศึกษาพบว่า การที่กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครองได้กำหนดผู้เสียหายไว้อย่างกว้าง มีทั้งปัญหาที่เกิดจากการที่กฎหมายมิได้บัญญัติหลักความเป็นผู้เสียหายไว้อย่างชัดเจน และปัญหาที่เกิดจากแนวคำวินิจฉัยที่ไม่สอดคล้องกันของศาลปกครองเกี่ยวกับความเป็นผู้เสียหายที่มีสิทธิฟ้องคดีปกครอง ซึ่งการตีความผู้เดือดร้อนหรือผู้เสียหายในแต่ละคดีแตกต่างกันขึ้นอยู่กับอรรถวิสัยของผู้วินิจฉัยและองค์คณะในคดีนั้น ๆ จึงก่อให้เกิดปัญหาการแปลความของศาลเกี่ยวกับผู้เสียหายที่มีสิทธิฟ้องคดี อีกทั้งพบว่า การไม่ระบุให้ชัดเจนและคำวินิจฉัยที่ไม่สอดคล้องกันของศาลปกครองก็อาจก่อปัญหาในทางปฏิบัติได้ (พิพากษ์ เกียรติกมล, 2561; วรวิฑูร์ มีจิตต์, 2557; วสุ สิงห์ชฎิต, 2550; บรรเจิด สิงคะเนติ, 2534)

นอกจากนี้ ข้อกำหนดที่คลุมเครือหรือไม่ชัดเจนทำให้ประชาชนไม่สามารถต่อสู้คดีได้อย่างเป็นธรรมและเสมอภาค ส่งผลให้ขัดต่อหลักแนวคิดเรื่องหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพที่ระบุว่า การมีอยู่ซึ่งรัฐก็เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและพหุความเสมอภาคของประชาชน รัฐต้องไม่กระทำการใดที่จะเป็นการกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน เมื่อพิจารณาต่อไปถึงบทบาทของรัฐในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนนั้นเปรียบเสมือน “ผู้พิทักษ์” ประชาชน หากการกระทำใด ๆ ของรัฐตามบทบัญญัติไปกระทบสิทธิของประชาชนซึ่งแน่นอนว่าย่อมไม่เป็นผลดีแก่ประชาชน ในกรณีดังกล่าว ข้อกำหนดที่คลุมเครือหรือไม่ชัดเจนอาจทำให้ประชาชนเสียเปรียบ เนื่องจากประชาชนจะอยู่ในฐานะผู้ถูกระงับหรือเป็นกรรมของผู้ใช้อำนาจทางปกครอง มิใช่อยู่ในฐานะเป็นประธานหรือเป็นเจ้าของสิทธิอีกต่อไป ดังนั้น ประชาชนจึงไม่ได้รับหลักประกันสิทธิเสรีภาพตามแนวคิดของรัฐธรรมนูญนิยม (Constitutionalism) ที่ให้ความสำคัญแก่สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของปัจเจกชนแต่ละคน หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ประชาชนไม่ได้รับการพิทักษ์จากรัฐนั่นเอง ดังนั้น การแก้ไขกฎหมายให้มีความชัดเจนจะทำให้เกิดความยุติธรรมกับประชาชนมากขึ้น (Mannheimer, 2019; Marmor, 2014; Decker, 2002)

2. ผลการศึกษาพบว่า การจำกัดระยะเวลาการยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาในคดีปกครองที่กำหนดให้คู่กรณีต้องยื่นอุทธรณ์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้มีคำพิพากษาโดยไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจยื่นหรือขยายระยะเวลาการอุทธรณ์คำพิพากษาได้ ซึ่งทำให้คู่ความขาดโอกาสใช้สิทธิในการอุทธรณ์เนื่องมาจากการไม่สามารถ

หาพยานหลักฐานได้ทันเวลาที่กำหนด เพราะคดีปกครองเป็นคดีที่มีคู่กรณีฝ่ายหนึ่งเป็นหน่วยงานทางปกครอง จึงอาจทำให้คู่กรณีฝ่ายที่เป็นราชการค้นหาพยานหลักฐานได้ยากกว่าในคดีแพ่งทั่วไป ซึ่งในขณะที่กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและวิธีพิจารณาคดีปกครองในประเทศเยอรมนีได้กำหนดให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจยื่นหรือขยายระยะเวลาในการอุทธรณ์ให้แก่คู่ความได้ และถึงแม้ว่าระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ข้อ 6 นั้น ได้กำหนดให้ระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้หรือตามที่ศาลกำหนดเมื่อศาลเห็นสมควรหรือ เมื่อคู่กรณีมีคำขอ ศาลมีอำนาจยื่นหรือขยายได้ตามความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมเอาไว้ก็ตาม แต่ระยะเวลาการอุทธรณ์คำพิพากษานั้นเป็นระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ จึงไม่อาจนำข้อ 6 แห่งระเบียบดังกล่าวมาปรับใช้ได้ จึงเห็นได้ว่าการจำกัดระยะเวลาการยื่นอุทธรณ์ตามมาตรา 73 วรรคหนึ่ง เป็นระยะเวลาที่จำกัดสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางปกครอง (सरर ฐนะโชติโกคิน, 2560; พรรณสุภา บุรณวรศิลป์, ม.ป.ป.)

นอกจากนี้ การจำกัดระยะเวลาการยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาในคดีปกครองยังขัดต่อหลักความยุติธรรมที่กำหนดให้ประชาชนได้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม (Access to Justice and Fair Treatment) เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการปฏิบัติด้วยความเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิเรียกร้องผ่านกระบวนการยุติธรรมและองค์กรศาลเพื่อส่งเสริมให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชยเยียวยาผ่านวิธีพิจารณาที่รวดเร็วและเป็นธรรม ประหยัดและเข้ากระบวนการนั้นได้ง่าย รวมทั้งให้คำแนะนำและแจ้งให้ผู้เสียหายทราบถึงกระบวนการพิจารณาตั้งแต่บทบาทหน้าที่ ขอบเขต ระยะเวลา ความคืบหน้าของคดี จัดให้ผู้เสียหายได้แสดงความคิดเห็นและความรู้สึก และให้ข้อเท็จจริง โดยมีกระบวนการรับฟังผู้เสียหายเกี่ยวกับความเสียหายที่ได้รับภายใต้ระบบกระบวนการยุติธรรมตลอดจนจัดให้ผู้เสียหายได้รับการช่วยเหลือ (Assistance) อย่างเหมาะสมตามสมควร ตั้งแต่เริ่มต้นคดีจนถึงสิ้นสุดกระบวนการทางกฎหมาย (ภัทรวรรณ ทองใหญ่ และธีรนิติ เทพสุเมธานนท์, 2565)

3. งานวิจัยพบว่า การฟ้องคดีปกครองเพิ่มมากขึ้น จึงส่งผลให้กระบวนการพิจารณาคดีศาลปกครองมีความล่าช้าและคดีที่ค้างการพิจารณาเป็นจำนวนมาก อีกทั้งกว่าจะพิจารณาคดีใดคดีหนึ่งแล้วเสร็จต้องใช้เวลาที่ยาวนาน ก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายแก่คู่กรณี เพราะไม่อาจเยียวยาแก้ไขปัญหาในประเด็นพิพาทได้อย่างทันท่วงที ข้อค้นพบข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของเขมจิรา รัตนะรังสี (2561) ที่ระบุว่าจากสถิติพบว่า มีคดีปกครองในศาลปกครองไทยจำนวนไม่น้อยที่มีระยะเวลาการพิจารณานานเกินกว่า 5 ปี ทำให้ศาลปกครองโดนร้องเรียนในเรื่องดังกล่าวจากคู่กรณีอยู่บ่อยครั้ง และเมื่อพิจารณาการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลปกครองในต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นศาลปกครองของฝรั่งเศสหรือศาลปกครองของเยอรมนี ซึ่งประเทศเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นต้นแบบของศาลปกครองไทย พบว่า ศาลปกครองของประเทศของฝรั่งเศสหรือศาลปกครองของเยอรมนีมีการพิจารณาคดีอย่างรวดเร็ว โดยในปี พ.ศ. 2560 ศาลปกครองฝรั่งเศสมีระยะเวลาเฉลี่ยในการพิจารณาพิพากษาคดีตั้งแต่ 7 เดือน ไปจนถึง 2 ปีครึ่งเท่านั้น

ความล่าช้าในการพิจารณาคดีของศาลปกครองไทย อาจเกิดจากไม่มีความพร้อมทั้งด้านบุคลากรและเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่จะนำมาใช้ในการดำเนินคดีปกครอง มีบทบัญญัติทางกฎหมายในหลายมาตราทั้งในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 และในระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ปัญหาในชั้นการแสวงหาข้อเท็จจริง ปัญหาในชั้นการดำเนินกระบวนการพิจารณา รวมถึงปัญหาในชั้นการจัดทำคำพิพากษา ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนส่งผลให้การดำเนินคดีเป็นไปในทิศทางล่าช้า อาทิเช่น ข้อ 6 แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง

พ.ศ. 2543 ระเบียบดังกล่าวที่ให้อำนาจคุ้มครองนิยามระยะเวลาในการส่งคำคู่ความได้อย่างไม่จำกัด ทำให้การดำเนินคดีต้องล่าช้าออกไป หรือการให้อำนาจศาลแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมตามมาตรา 55 วรรคสามแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 โดยไม่กำหนดกรอบระยะเวลาในการดำเนินการดังกล่าวอย่างเคร่งครัด ทำให้ศาลใช้ระยะเวลายาวนานในการแสวงหาข้อเท็จจริง (เจมจิรา รัตนะรังสี, 2561) ซึ่งระยะกระบวนการพิจารณาคดีปกครองมีความล่าช้าดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อผู้เสียหาย และกว่าที่ศาลจะดำเนินการและพิพากษาคดีจนเสร็จสิ้น คำพิพากษาหรือคำสั่งดังกล่าวอาจไม่เป็นประโยชน์หรือเป็นคุณแก่ผู้เสียหายแล้ว

4. การขาดความรู้ความเข้าใจคดีปกครองของบุคคลผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายทำให้ขาดโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและได้รับความเป็นธรรม วิธีที่ทำให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมคือการให้ความสำคัญกับการให้ข้อมูลและความรู้แก่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนได้รู้ถึงสิทธิในกระบวนการยุติธรรมและเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม (International Criminal Court, n.d.; Law Council of Australia, n.d.) โดยการจัดตั้งศูนย์ความช่วยเหลือทางกฎหมายสามารถช่วยบุคคลได้รับการคุ้มครองและได้รับคำแนะนำหรือคำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ในทางกฎหมาย รวมถึงการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายผ่านทางศูนย์ช่วยเหลือทางกฎหมายนั้น มักจะเป็นการให้ความช่วยเหลือในด้านกรดำเนินคดีความเพื่อลดปัญหาที่ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ (Marchiano and Nellson, 2015)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

1. รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการอบรมและศึกษาเห็นความสำคัญและประโยชน์ของระบบกฎหมายปกครอง เพื่อที่ประชาชนจะได้รับรู้สิทธิและเข้าใจเงื่อนไขกระบวนการพิจารณาคดีปกครอง

2. เนื่องจากองค์กรของรัฐประกอบด้วยหลายหน่วยงาน แต่ละหน่วยงานควรจัดประชุมหรือ อบรมและศึกษาให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของตน ให้เข้าใจถึงกฎหมายและระเบียบทางปกครองอย่างละเอียด เพื่อลดการกระทำหรือออกคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือการดำเนินการที่อาจผิดพลาด หรือการกระทำโดยประมาทที่อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิของประชาชน

3. ควรจัดให้มีหน่วยความขอแรงหรือหน่วยความอาสาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการดำเนินคดีปกครองให้แก่ประชาชนที่มีรายได้น้อยโดยไม่มีค่าใช้จ่าย

4. ระบบศาลปกครองไม่จำกัดประเภทคดี ทุนทรัพย์และปัญหาข้อกฎหมายในการอุทธรณ์ อาทิเช่น การไม่กำหนดทุนทรัพย์ในการอุทธรณ์ จึงทำให้จำนวนอุทธรณ์คดีอยู่ในศาลปกครองสูงสุดเป็นจำนวนมาก ส่งสงให้กระบวนการพิจารณาล่าช้า ระบบศาลปกครองควรจำกัดประเภทคดีและทุนทรัพย์ในการอุทธรณ์เพื่อช่วยพิจารณาคดีได้รวดเร็วขึ้นและเป็นการลดภาระด้านคดีของศาลปกครองสูงสุด

5. ควรมีหน่วยงานที่คอยตรวจสอบข้อกฎหมายและกระบวนการพิจารณาภายใต้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 เพื่อรายงานปัญหาที่เกิดจากการดำเนินคดีปกครอง และนำมาวิเคราะห์เพื่อค้นหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงในประเด็นต่าง ๆ ในระบบกฎหมายปกครองของประเทศไทย อาทิเช่น โครงสร้างศาลปกครอง องค์คณะตุลาการศาลปกครอง สิทธิของประชาชนในการดำเนินคดีปกครอง และการพิจารณาพิพากษาคดีปกครอง เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- เข็มจิรา รัตน์ระรังสี. (2561). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความล่าช้าในการดำเนินคดีปกครอง. วิทยานิพนธ์
นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายมหาชน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2558). คำอธิบายกฎหมายจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (พิมพ์ครั้งที่ 9).
กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน
- บรรหาญ จงเจริญประเสริฐ. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างหลักนิติธรรมและนิติรัฐ. วารสารศาลรัฐธรรมนูญ,
19(55), 103–115.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2534). อำนาจฟ้องคดีปกครองในระบบกฎหมายไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
_____ (2547). หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 (พิมพ์ครั้งที่
ที่ 2). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- พิพากษ์ เกียรติมงคล. (2561). ปัญหาอำนาจฟ้องและเขตอำนาจศาลคดีสิ่งแวดล้อมของศาลยุติธรรมและศาลปกครอง.
วารสารมหาจุฬานาครทรรพ์, 5(3), 568-592
- สำนักงานทนายความคดีปกครอง พลฤกษ์ แอนด์ พาร์ทเนอร์. (ม.ป.ป.). เจื่อนไขการเป็นผู้เดือดร้อนหรือเสียหายหรือ
อาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายในคดีปกครอง. บทความคดีปกครอง.
- พรรณสุภา บุรณวรศิลป์. (ม.ป.ป.). ปัญหาการอุทธรณ์คำพิพากษาในคดีปกครอง. เข้าถึงเมื่อ 30 มกราคม 2566
จาก [http://www.lawgrad.ru.ac.th/AbstractsFile/6124011825/16130328167215d2c212077
eff223b8c14c7209169_abstract.pdf](http://www.lawgrad.ru.ac.th/AbstractsFile/6124011825/16130328167215d2c212077eff223b8c14c7209169_abstract.pdf)
- ภัทรวรรณ ทองใหญ่ และธีรนิติ เทพสุเมธานนท์. (2565). มาตรการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม
ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย: การจัดทำคำแถลงเกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม.
วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 40(1), 1-25
- โกคิน พลกุล. (2541). กฎหมายมหาชนกับการปฏิรูประบบราชการในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร : นิติธรรม
วสุ สิงห์ชฎิต. (2550). รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาวิจัยเรื่องกระบวนการคุ้มครองสิทธิของประชาชน
กรณีหน่วยงานของรัฐกระทำการอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วรวิฑูร มีจิตต์. (2557). การฟ้องคดีของศาลปกครอง ตอน 1. กรุงเทพฯ: กรมสอบสวนคดีพิเศษ.
- สรธร ธนะโชติโกคิน. (2560). แนวทางปฏิรูประบบศาลปกครองของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2548). กฎหมายรัฐธรรมนูญ: หลักการใหม่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2540. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สมชาย เหล่าพิทักษ์วรกุล. (2553). นิติรัฐ VS นิติธรรม. เข้าถึงเมื่อ 21 ธันวาคม 2565 จาก [http://www.public-
law.net/publaw/view.aspx?id=1442](http://www.public-law.net/publaw/view.aspx?id=1442)
- องอาจ เจ๊ะยะหลี และ กฤตพร สิ้นชัย. (2563). สิทธิของผู้อาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้
ที่สามารถฟ้องคดีต่อศาลปกครองตามมาตรา 42 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและ
วิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม,
10(3), 67-75.

Decker, J.F. (2002). Addressing vagueness, ambiguity, and other uncertainty in American Criminal Laws. **Denver University Law Review**, 80(2), 242-343.

International Criminal Court. (n.d.). **Promoting access to justice**. Retrieved from <https://www.icc-cpi.int/get-involved/access-to-justice>.

Law Council of Australia. (n.d.). **Access to justice**. Retrieved from <https://www.lawcouncil.asn.au/justice-project/access-to-justice>

Mannheimer, M. (2019). Vagueness as impossibility. **Texas Law Review**, 98, 1049-1114.

Marchiano, K. and Nellson, K. (2015). **Legal aid in Europe: minimum requirements under international law**. Open Society Justice Initiative.

Marmor, A. (2014). **Varieties of vagueness in the law, the language of law**. Oxford: online edn, Oxford Academic.

โครงการประเมินระดับความสำเร็จของการดำเนินงานจากการใช้จ่ายงบประมาณ (PART)
ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566
Project to assess the level of success of operations from budget spending
(PART) of the Royal Thai Police Fiscal year 2023

สุนีย์ กัลยะจิตร¹ พรชัย ขันดี² ณัฐฐาภรณ์ โสภักดิ์³ และศรีสกุล เจริญศรี⁴

^{1,3}คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ²นักวิชาการอิสระ

และ ⁴สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

Sunee Kanyajit¹ Pornchai Khanti² Natthapon Sokantat³ and Srisakul Charoensri⁴

^{1,3}Faculty of Social Sciences and Humanities Mahidol University ²Independent Researcher

⁴Office of Police Strategy, Royal Thai Police

kanyajit@hotmail.com

รับบทความ : 21 มิถุนายน 2567 แก้ไขบทความ : 28 มิถุนายน 2567 ตอรับบทความ : 30 มิถุนายน 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจความเชื่อมั่นของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ประชาชน นักท่องเที่ยว และแรงงานต่างด้าวต่อการให้บริการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ใน 7 ด้าน คือ 1) การให้บริการของโรงพยาบาลตำรวจและโรงพยาบาลตำรวจ 2) การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว 3) ระบบสารสนเทศในสถานีตำรวจ 4) การเฝ้าระวังแก้ไขปัญหาสถานการณ์เกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ 5) การปฏิบัติงานของตำรวจตระเวนชายแดน 6) ความพึงพอใจของคนต่างด้าวต่องานบริการ และ 7) ความเชื่อมั่นต่อการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนและผู้มารับบริการที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมในความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและอำนวยความสะดวกทั่วประเทศไทย จำนวน 5,600 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างพึงพอใจต่อการแสดงป้ายแสดงจุดรับบริการของแต่ละแผนกของโรงพยาบาลตำรวจและพึงพอใจต่อโรงพยาบาลตำรวจในเรื่องการจัดคิวการให้บริการตามลำดับ 2) นักท่องเที่ยวมีระดับความเชื่อมั่นต่อการไม่ถูกเอาเปรียบในการซื้อสินค้าและบริการ 3) เจ้าหน้าที่ตำรวจพึงพอใจในการบันทึกข้อมูลและใช้งานง่ายของโปรแกรม CRIMES 4) ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการสร้างสังคมและความหลากหลายของวัฒนธรรมและร่วมพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในในอำเภอจะนะ เทพา นาทวี และสะบ้าย้อย จังหวัด 5) ประชาชนรู้สึกปลอดภัยและเชื่อมั่นในการทำงานของตำรวจตระเวนชายแดนต่อการลดความ

¹ ตำแหน่ง ประธานหลักสูตรอาชีววิทยาการบริหารงานยุติธรรมและสังคม (หลักสูตรนานาชาติ) คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

² นักวิชาการอิสระ

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรมหาบัณฑิต อาชีววิทยาและงานยุติธรรม คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

⁴ ผู้กำกับกองวิจัย สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ขัดแย้งในพื้นที่ 6) คนต่างด้าวพึงพอใจต่อมาตรการและแนวทางการป้องกันโรคโควิด-19 ของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง 7) ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อโครงการครุแดร์ในด้านการป้องกันยาเสพติด

คำสำคัญ : การดำเนินงานจากการใช้จ่ายงบประมาณ (PART), สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, ความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงาน, ความพึงพอใจต่อบริการ

Abstract

This research is clearly quantitative research to study the feelings of police officers. general public and foreign workers for the services of the Royal Thai Police in these 7 areas are : 1) Services provided by Police Hospital and Dararasami Hospital 2) Security of life and property of tourists 3) Information systems in police stations 4) Surveillance and resolution of situations related to state security 5) Operations of the border patrol police 6) Foreigners' satisfaction with service work and 7) Confidence in drug prevention and suppression. The sample group is There are 5,600 people and people receiving services who are directly and indirectly affected by the safety of life and property and the administration of justice throughout Thailand. The research results found that. The sample group was satisfied with the display of signs showing the service points of each department at Police Hospital and with Dararasamee Hospital regarding the orderly arrangement of service queues. 2) Tourists have a high level of confidence that they will not be taken advantage of in purchasing goods and services. 3) Police officers are satisfied with the data recording and ease of use of the CRIMES program. 4) People are satisfied with the activities that create society and cultural diversity and participate in developing the quality of life of people in Chana, Thepha, Nathawi and Saba Yoi districts. 5) People feel safe and trust the work of the Border Patrol Police in reducing conflicts in the area. 6) Foreigners are satisfied with the measures and guidelines for preventing COVID-19 disease. of the Immigration Bureau 7) People have confidence in the Kru Dare Project in terms of drug prevention.

Keyword : Operations from budget spending (PART), Royal Thai Police, Confidence in operations, Satisfaction with services

บทนำ

เนื่องจากการติดตามประเมินผลการวิเคราะห์ระดับความสำเร็จของการดำเนินงานจากการใช้จ่ายงบประมาณ (PART) ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานงบประมาณกำหนดเงื่อนไขในการติดตามประเมินผล โดยกำหนดให้หน่วยงานอิสระ (Third Party) เป็นผู้ประเมินและตามอนุมัติ ตร. ลง 4 พฤศจิกายน 2565 ท้ายหนังสือ สงป. ด่วนที่สุด ที่ 0010.152/6230 ลง 3 พฤศจิกายน 2565 มอบหมายให้กองวิจัยเป็นผู้รับผิดชอบ และรวบรวมเป้าหมายการให้บริการหน่วยงานและตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์เป้าหมายการให้บริการหน่วยงานแบบ สงป.301 กองวิจัยได้จัดทำโครงการประเมินระดับความสำเร็จของการดำเนินงานจากการใช้จ่ายงบประมาณ (PART) ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เพื่อประเมินตัวชี้วัดเชิงคุณภาพด้านความพึงพอใจ

และความเชื่อมั่นตามแบบ สงป.301 รวมทั้งหมด 8 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1. ความพึงพอใจของผู้มารับบริการ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 (หน่วยงานที่รับผิดชอบ: รพ.ตร.) 2. ความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 (หน่วยงานที่รับผิดชอบ: บข.ทท.) 3. ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบสารสนเทศ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 (หน่วยงานที่รับผิดชอบ: สทส.) 4. ความพึงพอใจและความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของตำรวจในการเฝ้าระวังแก้ไขปัญหาสถานการณ์เกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 (หน่วยงานที่รับผิดชอบ: ภ.9) 5. ความพึงพอใจและความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของตำรวจในการเฝ้าระวังแก้ไขปัญหาสถานการณ์เกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 (หน่วยงานที่รับผิดชอบ: ตชด.) 6. ความพึงพอใจของคนต่างด้าวต่อการปฏิบัติหน้าที่ด้านงานบริการคนต่างด้าวของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 (หน่วยงานที่รับผิดชอบ: สตม.) 7. ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 (หน่วยงานที่รับผิดชอบ: บข.ปส.) 8. ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติงานด้านสืบสวน สอบสวน การป้องกัน และปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา ประจำปี 2566

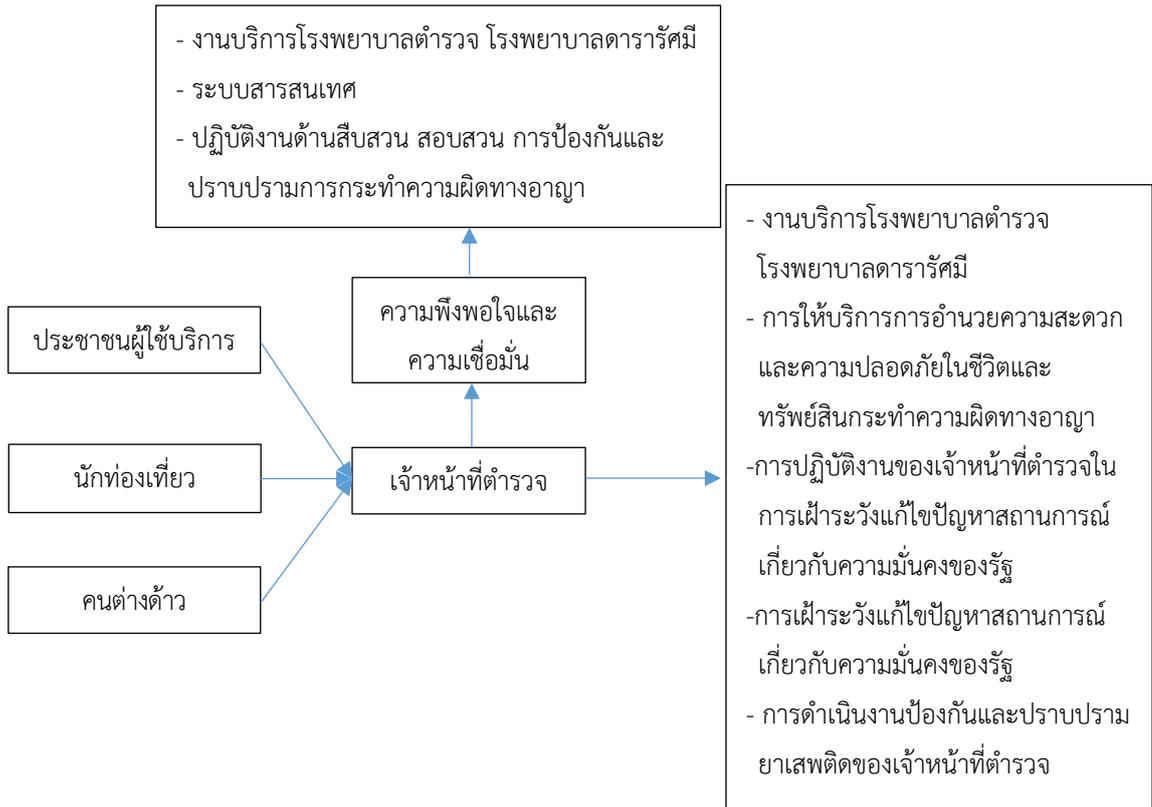
สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงได้มอบหมายให้คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ทำการวิจัยในกรอบดังกล่าว เพื่อนำผลการประเมินและติดตามการใช้งบประมาณดังกล่าวมาทำการวิเคราะห์ความสำเร็จในการดำเนินงานตามแผนมีความเหมาะสมกับตัวชี้วัดตามงบประมาณที่กำหนดไว้หรือไม่ ผลการวิจัยจะนำไปสู่การกำหนดนโยบายในการพัฒนาและปรับปรุงการให้บริการทั้งในด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินประชาชน การให้บริการทั้งในโรงพยาบาลและสถานีตำรวจ การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและอาชญากรรม และการนำระบบสารสนเทศมาใช้ในการบริการประชาชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ครอบครัว และประชาชนที่มารับบริการโรงพยาบาลตำรวจ โรงพยาบาลดาราวิชัย
2. เพื่อศึกษาความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการการอำนวยความสะดวก และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ใช้งานระบบสารสนเทศ
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจและความเชื่อมั่นของประชาชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการเฝ้าระวังแก้ไขปัญหาสถานการณ์เกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ
5. เพื่อศึกษาความพึงพอใจและความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของตำรวจตระเวนชายแดนในการเฝ้าระวังแก้ไขปัญหาสถานการณ์เกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ
6. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของคนต่างด้าวต่อการปฏิบัติหน้าที่ด้านงานบริการคนต่างด้าวของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง
7. เพื่อศึกษาความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
8. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติงานด้านสืบสวน สอบสวนการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา ประจำปี 2566

กรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยการประเมินผลระดับความพึงพอใจ ความเชื่อมั่นของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ประชาชน นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติทั่วประเทศไทย โดยคัดเลือกตัวแทนจังหวัดในแต่ละภูมิภาค คือ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร และโรงพยาบาลตำรวจ และโรงพยาบาลตำรวจ โดยมีกรอบแนวคิด ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อมั่นและความพึงพอใจ

1.1 แนวคิดความเชื่อมั่น หรืออาจเรียกว่า ความเชื่อถือ ไว้วางใจ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการทำงาน โดยเฉพาะความเชื่อถือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือประชาชนต่อการทำงานของหน่วยงานภาครัฐย่อมส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการ เนื่องจากหากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือประชาชนขาดความเชื่อมั่นในหน่วยงานภาครัฐแล้วหน่วยงานภาครัฐนั้นก็จะไม่มีประสิทธิภาพและขาดการสนับสนุน นอกจากนี้ จะส่งผลกระทบต่อการทำงานร่วมกัน การประสานงาน การร่วมปฏิบัติงาน (อัษฎาวัช ชวีญเมือง และกมล สุปรียสุนทร, 2558) ดังนั้นการสร้างเชื่อมั่นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงประชาชนไว้วางใจจึงเป็นปัจจัยสำคัญ อันจะส่งผลกระทบต่อการทำงานของหน่วยงานภาครัฐเป็นอย่างมาก องค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) ให้ความสำคัญกับความเชื่อมั่นไว้วางใจที่มีต่อรัฐบาล โดยรายงานในหนังสือ Trust in

Government เห็นว่าโครงสร้างพื้นฐานทางจริยธรรม (Ethics Infrastructure) เป็นส่วนสำคัญที่จะสร้างความน่าเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อรัฐบาล นอกจากนี้ การมีจริยธรรมของหน่วยงานภาครัฐสามารถนำไปสู่การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลได้เป็นอย่างดี ระดับความน่าเชื่อถือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือประชาชนที่มีต่อรัฐบาลหรือหน่วยงานภาครัฐ อาจแตกต่างกันตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ และระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน รวมถึงลักษณะของการมีปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงานภาครัฐนั้น ๆ ดังนั้นเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงประชาชนเกิดความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของรัฐบาลหรือหน่วยงานภาครัฐ รัฐบาลหรือหน่วยงานภาครัฐนั้นจะต้องปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล โดยมีพื้นฐานการทำงานอยู่บนหลักธรรมาภิบาลหรือหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี จากการศึกษาของจำลองลักษณ์ อินทวัน (2558) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาประกอบด้วย ปัจจัยด้านสถานการณ์ ได้แก่ การรับรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล การรับรู้สภาพ รับรู้ความสามารถของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิม ได้แก่ เหตุผลเชิงจริยธรรมลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และสุขภาพจิตดี และปัจจัยด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ ได้แก่ ทศนคติต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา นอกจากนี้ มีการศึกษาเรื่อง ความเชื่อมั่นของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครต่อโครงการ “กลับบ้านปลอดภัยกับเทศกาล” กรณีศึกษา : เขตกรุงธนบุรีเหนือ กรุงเทพมหานคร ของอัญญา ชวัญเมือง และกมล สุปรียสุนทร (2558) พบว่า แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของโครงการคือ 1) ทางกรุงเทพมหานครควรมีการขยายโครงการไปในทุก ๆ เขต เพื่อให้ประชาชนได้รับสิทธิที่เท่าเทียมกัน 2) ทางกรุงเทพมหานครควรมีการเพิ่มเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาช่วยในโครงการเพื่อให้โครงการมีประสิทธิภาพมากขึ้น 3) ทางกรุงเทพมหานครควรมีการเพิ่มรถที่ให้บริการให้มากขึ้นและเพียงพอต่อประชาชนที่ มาใช้บริการ 4) ทางกรุงเทพมหานครควรมีการร่วมมือกับหน่วยงานเอกชนต่าง ๆ ให้เข้ามาช่วยเหลือในสิ่งที่ทางโครงการยังไม่สามารถจัดการเองได้ 5) ทางกรุงเทพมหานคร ควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการอย่างต่อเนื่อง

1.2 ความพึงพอใจ

ความพึงพอใจในการบริการนับว่าเป็นเป้าหมายสูงสุดและสำคัญที่สุดของงานด้านบริการ การสร้างความพึงพอใจให้ผู้ใช้บริการจนเกิดความรู้สึกดี มีความประทับใจและกลับมาใช้บริการอีก ถือว่าเป็นความสำเร็จของงานบริการอย่างแท้จริง ดังนั้นการศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้ให้บริการหรือผู้ปฏิบัติงานจะต้องตระหนักถึงอยู่เสมอ เพราะนั่นหมายถึงการดำรงอยู่อย่างยั่งยืนและความสำคัญของความพึงพอใจที่มีต่อผู้ใช้บริการที่องค์กรผู้ให้บริการต้องให้ความสำคัญ (จิตตินันท์ เดชคุปต์, 2549) มีดังนี้

1) ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะของการบริการ ผู้บริหารองค์กรและผู้ปฏิบัติงานบริการจำเป็นต้องสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์บริการ และลักษณะของการนำเสนอบริการที่ผู้ใช้บริการชื่นชอบ เพราะข้อมูลดังกล่าวจะบ่งบอกถึงการประเมินความรู้สึกและความคิดเห็นของผู้ใช้บริการต่อคุณสมบัติของบริการที่ผู้ใช้บริการต้องการและวิธีการตอบสนองความต้องการแต่ละอย่างในลักษณะที่ผู้ใช้บริการปรารถนา ซึ่งเป็นผลดีต่อผู้ให้บริการในอนาคตที่จะตระหนักถึงความคาดหวังของผู้ใช้บริการ และสามารถสนองตอบบริการที่ตรงกับลักษณะและรูปแบบที่ผู้ใช้บริการคาดหวังไว้ได้จริง

2) ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเป็นตัวแปรสำคัญในการประเมินคุณภาพบริการ การนำเสนอบริการที่ดี มีคุณภาพตรงกับความต้องการความคาดหวังของผู้ใช้บริการมีผลให้ผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจ

ต่อการบริการนั้น และมีแนวโน้มจะใช้บริการซ้ำอีกต่อ ๆ ไป ได้แก่ สถานที่ อุปกรณ์ เครื่องใช้ บุคลิกลักษณะของพนักงานบริการ ความน่าเชื่อถือไว้วางใจของการบริการ ความเต็มใจที่จะให้บริการ ตลอดจนความรู้ความสามารถในการให้บริการด้วยความเชื่อมั่นและความเข้าใจต่อผู้อื่น

Lovelock and Wirtz (2011) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความพึงพอใจของผู้ใช้บริการซึ่งให้คุณประโยชน์หลายอย่างแก่องค์กรบริการ และความพึงพอใจของผู้ใช้บริการในระดับมากจะนำไปสู่ความภักดีต่อองค์กรในระยะยาว ถ้ารักษาผู้ใช้บริการที่ดีไว้ได้มากกว่าการที่จะจูงใจหรือพัฒนาผู้ใช้บริการใหม่ เพื่อแทนที่ผู้ใช้บริการที่จากไปผู้ใช้บริการที่มีความพึงพอใจสูงสุด จะแพร่คำพูดในทางบวกจนกลายเป็นการโฆษณาให้กับองค์กรบริการ ซึ่งจะลดต้นทุนในการหาผู้ใช้บริการใหม่ เรื่องนี้มีความสำคัญมากสำหรับผู้ให้บริการ เนื่องจากชื่อเสียงและการแพร่คำพูดเป็นแหล่งข่าวสารที่สำคัญ สำหรับผู้ใช้บริการใหม่ คุณภาพบริการเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจ และคุณประโยชน์ของความพึงพอใจจะส่งผลทางบวกต่อองค์กรผู้ให้บริการ

อย่างไรก็ตาม ความพึงพอใจเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งซึ่งช่วยให้งานประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นงานเกี่ยวกับการให้บริการโดยผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการจะต้องมีความรักและเข้าใจในงานบริการ รวมทั้งจะต้องร่วมมือกันที่จะทำให้งานบริการ มีคุณภาพที่ดีเพื่อสนองต่อผู้ใช้บริการให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด ดังนั้นงานด้านบริการจำเป็นจะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อรักษามาตรฐานงานบริการที่ดีและพัฒนาให้เจริญก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไป ดังนั้นผู้บริหารองค์กรให้บริการจึงควรศึกษาให้ลึกซึ้งถึงปัจจัยและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจทั้งผู้ปฏิบัติงานบริการและผู้มาใช้บริการ เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาเป็นแนวทางในการบริหารองค์กรบริการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

จากการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อมั่นและความพึงพอใจ สรุปได้ว่า การวิจัยครั้งนี้เป็นการติดตามประเมินผลการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ความพึงพอใจจะได้รับคู่ขนานมากับความเชื่อมั่น หากความเชื่อมั่นมีระดับสูงความพึงพอใจก็อยู่ในระดับสูงเช่นกัน แนวคิดทฤษฎีดังกล่าวนี้จึงมีความสำคัญต่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาตามขอบเขตและวิธีดำเนินการวิจัยที่กำหนด เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ มีความน่าเชื่อถือ และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติและประชาชนได้อย่างแท้จริง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ประชาชน และผู้มาใช้บริการทั้งทางตรงและทางอ้อมในความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและอำนวยความสะดวกสุ่มกลุ่มตัวอย่างประชากรแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยแบ่งตามเขตพื้นที่ของประเทศไทยออกเป็น 5 ภาค คือ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร และเลือกจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวและอยู่ใกล้กับชายแดนตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย โดยใช้ขนาดตัวอย่างจาก Taro Yamane ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% ที่มีขนาดประชากรจำนวนมากนับไม่ถ้วน ณ ระดับความคลาดเคลื่อน $\pm 4\%$ ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 625 คน แต่เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและเป็นแนวทางที่ชัดเจน จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 700 คน ในแต่ละกลุ่มประชากรซึ่งจำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจ ครอบคลุมและประชาชนสามารถเปลี่ยนแปลงได้ เพื่อให้ครอบคลุมประชากรตามหลักสถิติ อีกทั้งเพื่อให้เป็นตัวแทนประชากรทั่วประเทศอย่างแท้จริง รวมทั้งสิ้น 5,600 คน

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและคุณภาพเครื่องมือ

ขั้นที่ 1 คณะผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ให้กองวิจัยได้ดำเนินการแจ้งกับสถานีตำรวจในพื้นที่เป้าหมาย

ขั้นที่ 2 นำแบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือในการวิจัยที่ผ่านขั้นตอนการตรวจสอบทั้งการตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรง (Validity) และความน่าเชื่อถือ (Reliability) แบบสอบถามจำนวน 8 ชุด โดยได้ค่าความน่าเชื่อถือ เท่ากับ 0.964 เมื่อเตรียมแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว จึงทำการประสานงานไปยังผู้ประสานงานของสถานีตำรวจในพื้นที่ เพื่อให้การเก็บข้อมูลเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีขั้นตอนที่ถูกต้องเหมาะสม ทั้งกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชน และเจ้าหน้าที่ตำรวจ ดังนั้น เจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลต้องได้รับการอบรมก่อนการเก็บข้อมูลภาคสนาม

ขั้นที่ 3 เมื่อคณะผู้วิจัยได้เก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างครบตามต้องการ จะทำการตรวจสอบความถูกต้องและสอดคล้องของข้อมูลในการตอบแบบสอบถามอีกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนตามประเด็น จากนั้นจะนำแบบสอบถามมาสรุป และวิเคราะห์ตามสถิติที่ใช้ในลำดับต่อไป ทั้งนี้ การเก็บข้อมูล ได้ดำเนินการช่วงเวลากลางวันและกลางคืน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่เก็บข้อมูล และเจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลต้องได้รับการอบรมก่อนการเก็บข้อมูลภาคสนาม ทั้งนี้ จะมีข้าราชการตำรวจกองวิจัย สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ เป็นผู้ตรวจสอบ และสังเกตการณ์/กำกับดูแล เพื่อให้เป็นไปด้วยความถูกต้องตามข้อเท็จจริง

4. เครื่องมือในการวิจัย การศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งได้จัดทำขึ้นโดยที่ปรึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานอิสระ (Third party) โดยมีข้าราชการตำรวจจากกองวิจัย สำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เข้าร่วมพิจารณากำหนดรูปแบบและแนวทางประเมินผล ทั้งนี้ เครื่องมือดังกล่าวได้รับการตรวจสอบคุณภาพทั้งความเที่ยงตรง (Validity) และความน่าเชื่อถือ (Reliability) รวมแบบสอบถามทั้งหมด 8 ชุด

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ทำการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative data analysis) จะทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive statistics) สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ครอบครัว และประชาชนที่มีมารับบริการโรงพยาบาลตำรวจ และโรงพยาบาลตำรวจ รศมี พบว่า โรงพยาบาลตำรวจกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจสูงสุดในด้านคุณภาพการบริการ รองลงมา ด้านคุณภาพบุคลากร ส่วนโรงพยาบาลตำรวจ รศมีกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจสูงสุดในด้านคุณภาพบุคลากร รองลงมาคือ ด้านคุณภาพการบริการ โดยเฉพาะในประเด็นการติดป้ายแสดงจุดรับบริการของแต่ละแผนกที่มีให้เห็นอย่างชัดเจน รวมถึงมีขั้นตอนการให้บริการอย่างเป็นระบบ ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้มากยิ่งขึ้น สำหรับการให้คำแนะนำผู้ที่มาใช้บริการในโรงพยาบาลตำรวจ โรงพยาบาลตำรวจ รศมี คะแนนความพึงพอใจด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านคุณภาพบุคลากร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก เช่นเดียวกับโรงพยาบาลตำรวจ

2. ระดับความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน พบว่ามีระดับเชื่อมั่นสูงสุดในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยมีความรู้สึกปลอดภัยจากการถูกเอาเปรียบในการซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ และมีความรู้สึกปลอดภัยจากการถูกหลอกลวงให้ซื้อ ขาย และเสพยาเสพติด

3. ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบสารสนเทศของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่า พึงพอใจสูงสุดคือ ด้านโปรแกรมระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ (CRIMES) โดยเห็นว่าโปรแกรมการค้นหา สืบค้นข้อมูลระบบ CRIMES สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวกรวดเร็ว และโปรแกรมการบันทึกข้อมูลระบบ CRIMES มีการออกแบบการบันทึกข้อมูลได้ตรงตามความต้องการของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน และสามารถใช้งานได้ง่าย สำหรับข้อบกพร่องของโปรแกรมคือ จำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้งานมีน้อย ไม่เพียงพอ

4. ระดับความพึงพอใจและความเชื่อมั่นของประชาชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา (จะนะ เทพา นาทวี และสะบ้าย้อย) ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ พบว่า พึงพอใจสูงสุดด้านการแก้ไขปัญหา ในเรื่องการสร้างความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ตำรวจกับทุกหน่วยงาน ทั้งทหาร ฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่ของรัฐในการสนับสนุน สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ รองลงมาเมื่อเกิดเหตุเจ้าหน้าที่ตำรวจมีการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนด้วยความรวดเร็ว

5. ระดับความพึงพอใจและความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของตำรวจตระเวนชายแดนพบว่า พึงพอใจสูงสุดคือ ด้านความสงบสุข โดยพึงพอใจในเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจตระเวนชายแดนทำให้ท่านรู้สึกปลอดภัยและสามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้เป็นปกติสุข และตำรวจตระเวนชายแดนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน ช่วยลดความหวาดกลัวและความขัดแย้งในพื้นที่ รองลงมาคือ ด้านการแก้ไขปัญหาและด้านการเฝ้าระวัง

6. ระดับความพึงพอใจของคนต่างด้าวต่อการปฏิบัติหน้าที่ด้านงานบริการคนต่างด้าวของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองพบว่า ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ในเรื่องมีมาตรการและแนวทางการป้องกันโรคโควิด-19 มีระดับความพึงพอใจสูงสุด และสามารถสืบค้นสถานที่ตั้งของหน่วยงานตรวจคนเข้าเมืองในแอปพลิเคชันนำทาง เช่น Google Maps เป็นต้น รองลงมาคือ ด้านเจ้าหน้าที่/บุคลากร และด้านกระบวนการให้บริการ

7. ระดับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจพบว่า มีความเชื่อมั่นสูงสุดในด้านการป้องกันยาเสพติด ในเรื่องครูตำรวจแดร์ เข้าไปสอนนักเรียนเพื่อให้ความรู้โทษภัยยาเสพติด วิธีการหลีกเลี่ยงและปฏิเสธไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เจ้าหน้าที่ตำรวจประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับยาเสพติด และให้คำแนะนำแก่ชุมชนเพื่อให้เกิดความร่วมมือในชุมชนในการป้องกันปัญหา ยาเสพติด

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ครอบครัว และประชาชนที่มารับบริการโรงพยาบาลตำรวจ โรงพยาบาลตำรวจ โรงพยาบาลตำรวจ พบว่า ภาพรวมคะแนนความพึงพอใจด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านคุณภาพบุคลากร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก แสดงให้เห็นว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจ ครอบครัว และประชาชนที่มารับบริการส่วนใหญ่รู้สึกพึงพอใจเป็นอย่างยิ่ง ทั้งในด้านคุณภาพการให้บริการ คุณภาพบุคลากร และการอำนวยความสะดวกของโรงพยาบาลตำรวจ จึงควรส่งเสริมในเรื่องการให้บริการด้านประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้มีทักษะการบริการ สุภาพ มีอัธยาศัยที่ดี พร้อมเอาใจใส่และให้ความช่วยเหลือผู้มาใช้บริการอย่างเหมาะสม โดยอาจให้มีการจัดอบรมภายในองค์กรเพื่อพัฒนาทักษะผ่านกระบวนการเปลี่ยนทักษะ (Reskill) และเสริมทักษะ (Upskill) ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริการ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จากผลการศึกษาดังกล่าวถึงแม้ว่าความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการ

การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ยังอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนในเรื่องการให้บริการอำนวยความสะดวกให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยอาจพัฒนาหรือติดตั้งอุปกรณ์/ตู้อัจฉริยะสำหรับให้บริการช่วยเหลือนักท่องเที่ยว มีไมโครโฟน/ปุ่มกดสำหรับตอบโต้เจ้าหน้าที่ สามารถติดต่อขอความช่วยเหลือไปที่หน่วยกลางโดยตรงได้ เพื่อเป็นอีกหนึ่งช่องทางการช่วยเหลือเพิ่มเติม นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติต้องคอยสอดส่อง/ตรวจตราจุดให้บริการนักท่องเที่ยวหรือจุดเสี่ยงตามแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ ต้องได้รับการอบรมทักษะการให้บริการที่ดี มีจิตสาธารณะ มีทักษะทางภาษาที่ดี สามารถสื่อสารและสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับนักท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้ อาจเปิดรับอาสาสมัครซึ่งเป็นบุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการนักท่องเที่ยวได้เช่นกัน เพื่อให้มีกำลังพลเพียงพอสำหรับการให้บริการในหน่วยงานนั้น ๆ สำหรับประเด็นด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เจ้าหน้าที่ต้องมีมาตรการที่เหมาะสมสำหรับป้องกันอาชญากรรม เช่น การวิเคราะห์ผ่านนาฬิกาอาชญากรรม โดยจัดให้มีการเพิ่มความถี่ในการตรวจตราพื้นที่เสี่ยง มีการเปิดรับอาสาสมัครจากประชาชนในพื้นที่และสื่อต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังและแจ้งเบาะแสผ่านสื่อชุมชน กรู๊ปไลน์ เฟซบุ๊ก ฯลฯ เพื่อการป้องกันอาชญากรรมอย่างรอบด้าน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ใช้งานระบบสารสนเทศ จากผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็น ถึงแม้ว่าตัวโปรแกรมการค้นหา สืบค้นข้อมูลระบบ CRIMES สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวก รวดเร็ว รวมถึงสามารถตอบข้อสงสัยและการแก้ไขปัญหาได้หลายช่องทาง ประเด็นที่ได้คะแนนต่ำที่สุดด้านโปรแกรมระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ (CRIMES) คือ โปรแกรมการบันทึกข้อมูลระบบ CRIMES มีความสะดวกในการปรับเปลี่ยนแก้ไขหรือเพิ่มเติมข้อมูล ส่วนด้านบุคลากรคือ ความสะดวกในการขอสิทธิ์ และความรวดเร็วในการอนุมัติสิทธิการใช้งาน ดังนั้น หน่วยงานส่วนกลางผู้รับผิดชอบควรมีการทบทวนและกำหนดแนวทางการเปิดใช้สิทธิการใช้งาน และการเข้าถึงข้อมูล คำนึงถึงขั้นของความลับตามความเหมาะสม เพื่อให้เกิดความสะดวกและคล่องตัว

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อศึกษาความพึงพอใจและความเชื่อมั่นของประชาชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการเฝ้าระวังแก้ไขปัญหาสถานการณ์เกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ จากผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ให้เพิ่มอัตรากำลังพลและเพิ่มความถี่ในการออกตรวจพื้นที่เสี่ยงในชุมชน และให้ความสำคัญกับกลุ่มเสี่ยง ทั้งนี้ อาจเน้นการประชาสัมพันธ์เพื่อรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม โดยอาจเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมคิดร่วมทำมีการปรึกษาหารือร่วมกันทั้งในด้านการเฝ้าระวังและการแก้ไขปัญหา

วัตถุประสงค์ข้อที่ 5 เพื่อศึกษาความพึงพอใจและความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของตำรวจตระเวนชายแดนในการเฝ้าระวังแก้ไขปัญหาสถานการณ์เกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ จากผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็น ถึงแม้ว่าความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของตำรวจตระเวนชายแดนในการเฝ้าระวังแก้ไขปัญหาสถานการณ์เกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ ภาพรวมอยู่ในระดับที่ดีมาก และตำรวจตระเวนชายแดนส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ชายแดนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลเฝ้าระวังภัยในหมู่บ้าน ชุมชนตามแนวชายแดน มีการพบปะเยี่ยมเยียนกับประชาชนเพื่อสร้างความอุ่นใจในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร พร้อมทั้งเพิ่มหน่วยพยาบาล หรือสุขศาลาพระราชทานทำหน้าที่ให้บริการรักษาเบื้องต้นและเฝ้าระวังโรคให้กับเด็กและเยาวชน รวมทั้งประชาชนในถิ่นทุรกันดาร ห่างไกล คมนาคมเข้าถึงได้ยากลำบากแทนหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 6 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของคนต่างด้าวต่อการปฏิบัติหน้าที่ ด้านงานบริการคนต่างด้าวของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ในส่วนการดำเนินการขออนุญาตเพื่ออยู่ในราชอาณาจักร

เป็นการชั่วคราวผ่านช่องทางออนไลน์ยังมีปัญหา ผู้ใช้บริการส่วนหนึ่งมองว่าช่องทางให้บริการทางออนไลน์เข้าถึงได้ยาก และมีจำนวนช่องทางไม่เพียงพอ อีกทั้ง หน้าเว็บไซต์ออนไลน์ไม่ค่อยเสถียร และไม่สามารถให้บริการได้จริง รวมถึงเอกสารบางส่วนยังไม่อัปเดต นอกจากนี้ ผู้มารับบริการบางส่วนเกิดความสับสนในการติดต่อแผนกต่าง ๆ ดังนั้น หน่วยงานควรให้อัปเดตเอกสารแบบฟอร์มบนเว็บไซต์ ให้ตรงกับแบบฟอร์มข้อมูลปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 7 เพื่อศึกษาความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ทุกภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกัน อาทิ หน่วยงานสรรพากร ต้องบูรณาการการทำงานร่วมกัน อีกทั้ง ควรมีการทบทวนระเบียบกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่น ส่งเสริมมาตรการการสืบค้นตรวจจับและขยายผลต่าง ๆ โดยทำงานภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางการปฏิบัติร่วมเพื่อให้เกิดความสำเร็จและประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้ ควรประสานความร่วมมือกับบริษัทขนส่งเอกชนทุกประเภท รวมถึงไปรษณีย์ไทย โดยขอให้มีการตรวจสอบพัสดุอย่างเคร่งครัดก่อนจัดส่งไปยังปลายทาง เพื่อให้การปราบปรามยาเสพติดมีประสิทธิภาพและครอบคลุมทุกมิติมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. โรงพยาบาลตำรวจและโรงพยาบาลตำรวจ (1) เสนอให้ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการสร้างและพัฒนามาตรฐานการบริการที่ดีและมีประสิทธิภาพ โดยส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานบริการได้เข้ารับการอบรมด้านการบริการอย่างมืออาชีพ เน้นการบริการด้วยใจ และสร้างความประทับใจครั้งแรกแก่ผู้ที่เข้ามาใช้บริการในโรงพยาบาล (2) มีการประเมินบุคลิกภาพของเจ้าหน้าที่งานบริการอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแผนกที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์ การดูแลและการติดตามผู้ป่วย เนื่องจากเป็นหน่วยที่มีความใกล้ชิดกับผู้ใช้บริการมากที่สุด และเกี่ยวข้องกับการสร้างความประทับใจครั้งแรกอันเป็นความรู้สึกและประสบการณ์ทั้งที่ดีหรือไม่ดีที่จะติดตัวผู้มารับบริการต่อไปในอนาคต

2. การให้บริการการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่นักท่องเที่ยว (1) มีเจ้าหน้าที่อยู่ประจำจุด/หน่วยบริการนักท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกและให้บริการต่าง ๆ โดยเฉพาะการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินได้อย่างทันท่วงที (2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริการนักท่องเที่ยว ควรส่งเสริมให้บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ในสังกัดตนมีความรู้ความเข้าใจทั้งในการใช้ภาษาในการสื่อสาร การให้ความช่วยเหลือหรือดำเนินการทางกฎหมายมากยิ่งขึ้น ตลอดจนกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นในการให้บริการ

3. เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ใช้งานระบบสารสนเทศ เสนอให้ (1) ให้พิจารณาถึงสิทธิและอำนาจการอนุมัติสิทธิการเข้าใช้งานให้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ของแต่ละบุคคล (2) ให้สำรวจเจ้าหน้าที่ผู้ใช้งานระบบสารสนเทศตำรวจ โดยส่งเสริมให้มีความรู้ความสามารถในการใช้งานระบบสารสนเทศอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น พร้อมสามารถถ่ายทอดให้เจ้าหน้าที่คนอื่น ๆ ได้

4. การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา (จะนะ, เทพา, นาทวี และสะบ้าย้อย) เสนอแนะให้ส่งเสริมมาตรการการเฝ้าระวังของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่สาธารณะ เช่น สถานที่ราชการ ศาสนสถาน สถานีรถไฟ ตลาด เป็นต้น โดยเน้นการคุ้มครองและรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ให้มากยิ่งขึ้น

5. การปฏิบัติงานของตำรวจตระเวนชายแดน เสนอแนะให้การให้บริการที่รวดเร็วและมีคุณภาพ มีการทำงานเชิงรุก และประสานความร่วมมือกับประชาชนและเจ้าหน้าที่ในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง
6. งานบริการคนต่างด้าวของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง เสนอแนะให้ (1) เปิดให้มีช่องทางรองรับความคิดเห็นของคนต่างด้าวหลากหลายช่องทาง (2) นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาใช้บริการทั้งในเรื่องการติดต่อสื่อสารและการดำเนินงาน ตลอดจนการสืบค้นข้อมูลผ่านระบบออนไลน์
7. การดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ (1) เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และอื่น ๆ ตลอดจนประชาชนในชุมชน ควรประสานความร่วมมือกันในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจัง สร้างเครือข่ายในการเฝ้าระวังภัยในชุมชนอย่างยั่งยืน (2) เจ้าหน้าที่ตำรวจให้ความสำคัญกับการดำเนินการขยายผลจับกุมผู้ลักลอบค้ายาเสพติดที่ขนส่งผ่านระบบโลจิสติกส์ เช่น ไปรษณีย์ บริษัทขนส่งเอกชน ให้มากยิ่งขึ้น
8. การทำงานในลักษณะบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วน (1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีการปฏิบัติหน้าที่ในหลายภาคส่วน ดังนั้น การร่วมบูรณาการกันกับหน่วยงานภายนอก เป็นประเด็นที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งยั้ง ดังนั้น การบูรณาการร่วมกันของหน่วยงาน จะทำให้เกิดความพึงพอใจทั้งในการให้บริการและส่งเสริมอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในทุกภาคส่วน ด้วยการทำงานอย่างเป็นรูปธรรม (2) นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นสื่อกลางสำหรับใช้ประโยชน์ โดยพิจารณาและดำเนินการเพื่อให้เกิดความพึงพอใจอย่างสูงสุดต่อภาคประชาชนและประชาสังคม (3) นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- จิตตินันท์ เดชะคุปต์. (2549). **จิตวิทยาการบริการ**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- จำลองลักษณ์ อินทวัน. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. **วารสารกระบวนการยุติธรรม**, 8(2), 43-66.
- อัษฎาวุธ ขวัญเมือง และกมล สุปรีย์สุนทร. (2558). **ความเชื่อมั่นของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครต่อโครงการ “กลับบ้านปลอดภัยกับเทศกาล” กรณีศึกษา : เขตกรุงธนบุรีเหนือ กรุงเทพมหานคร**. ในการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต ประจำปี 2558 วันที่ 24 เมษายน 2588.
- Lovelock C. and Wirtz, j. (2011). **Principles of Service Marketing: People, Technology, Strategy**. (7th ed). The United States of America: Pearson education.

ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นยุคใหม่ที่พึงประสงค์
กรณีศึกษาตำบลลาดแค อำเภอนาดูน จังหวัดเพชรบูรณ์

Public opinions on the desirable characteristics of modern local leader:
A case study of Lad Khae Subdistrict, Chon Dan District, Phetchabun Province

กมนทรศน์ ศรีทรงเมือง¹ รุ่งนภา แก้วพิมพ์² ธีรภัทร กิจจารักษ์³ อรุณ สนใจ⁴ และสุภชัย ตรีเทศ⁵

1, 2, 3, 4, 5 หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

Kamonthat Sritsongmueang¹, Rungnapa Kaewpim², Teeraphat Kitjarak³,
Arun Sonchai⁴ and Supachai Tritose⁵

1, 2, 3, 4, 5 Master of Public Administration in Public Administration,
Phetchabun Rajabhat University
teeraphat.kit@pcru.ac.th

รับบทความ : 24 มีนาคม 2567 แก้ไขบทความ : 24 มิถุนายน 2567 ตอรับบทความ : 30 มิถุนายน 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นยุคใหม่ที่พึงประสงค์ในตำบลลาดแค อำเภอนาดูน จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ตำบลลาดแค อำเภอนาดูน จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 385 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมประชาชนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D.= 0.44) สำหรับด้านที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดคือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ($\bar{X} = 4.39$, S.D.= 0.48) รองลงมาคือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = 4.38$, S.D.= 0.48) และด้านภาวะผู้นำ ($\bar{X} = 4.35$, S.D.= 0.46) ส่วนด้านที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.46)

คำสำคัญ: ความคิดเห็น, ประชาชน, คุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นยุคใหม่

¹ นักศึกษหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

² นักศึกษหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

⁴ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

⁵ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

Abstract

This study aimed to survey public opinions on the desirable characteristics of modern local leaders in Lad Khae Subdistrict, Chon Dan District, Phetchabun Province. The sample group used in the study consisted of 385 residents of Lad Khae Subdistrict, Chon Dan District, Phetchabun Province. The tool employed for data collection was a questionnaire, and the statistics used for data analysis included percentage, mean, and standard deviation.

The results indicated that, overall, the public opinion was at a high level ($\bar{X} = 4.36$, S.D.= 0.44) The aspect with the highest level of opinion was good human relations ($\bar{X} = 4.39$, S.D.= 0.48), followed by morality and ethics ($\bar{X} = 4.38$, S.D.= 0.48), and leadership ($\bar{X} = 4.35$, S.D.= 0.46) And the aspect with the lowest level of opinion is management ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.46). The aspect with the lowest level of opinion was management.

Keywords: Opinions, people, modern local leadership characteristics

บทนำ

วิสัยทัศน์ ของประเทศไทยที่ว่า ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว โดยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ดังกล่าว รัฐบาลจึงมีนโยบายที่จะใช้โมเดลการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรมเพื่อพัฒนาประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน หรือที่เรารู้จักกันว่า ไทยแลนด์ 4.0 หรือประเทศไทย 4.0 ดังนั้น ระบบการทำงานก็จะต้องมีการปรับเปลี่ยน เพื่อให้สอดคล้องและส่งเสริมไทยแลนด์ 4.0 จึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูประบบการทำงาน และผู้นำปฏิบัติงานได้สอดคล้องกับทิศทางการบริหารของประเทศ องค์กรผู้นำท้องถิ่นภายใต้บริบทไทยแลนด์ 4.0 จึงเป็นความท้าทายที่เกิดขึ้นใหม่เพราะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องปรับตัว 5 ด้าน (เสกสรรค์ สนาว, สุพัฒนา ศรีบุตรดี และฉัตรมงคลศักดิ์ สุธรรมดี, 2560 : 1) ได้แก่ 1) องค์กรผู้นำท้องถิ่นต้องปรับตัววัฒนธรรมองค์กรใหม่ (Cultural Change) 2) องค์กรผู้นำท้องถิ่นต้องปรับปรุงระบบการบริหารงานบุคคลแนวใหม่ (Personal Administration) 3) องค์กรผู้นำท้องถิ่นต้องเน้นการพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม (Participations) 4) องค์กรผู้นำท้องถิ่นต้องมีผู้บริหารแนวใหม่ เช่น เป็นผู้ซึ่งมีจิตอาสา เป็นผู้กล้าคิด กล้าทำในการเปลี่ยนแปลง 5) การส่งเสริมและปรับบทบาทท้องถิ่นให้สามารถจัดการได้ด้วยตนเอง (Self - Management) โดยต้องประสานความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในรูปแบบเครือข่ายทางสังคม สำหรับภาวะผู้นำ คือ ผู้บริหารที่เป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงต่อคุณภาพของผลลัพธ์ ซึ่งนักวิชาการหลายท่านต่างมีความเห็นตรงกันว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวนั้น ผู้บริหารนับว่าเป็นตัวแปรที่สำคัญ เกี่ยวกับคุณภาพและประสิทธิภาพทางการศึกษาย่อมแปรปรวนไปตามผู้นำเสมอ หน้าที่ของผู้นำที่สำคัญนั้น จะต้องจัดการภายในองค์กรเพื่ออำนวยความสะดวกให้ทรัพยากรที่เป็นตัวคน และวัตถุประสานเข้าด้วยกัน สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วาโร เห่งสวัสดิ์, 2552) ในการบริหารองค์กรสมัยใหม่ที่มีความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมด้านต่าง ๆ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรผู้นำท้องถิ่นต้องนำองค์กรให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการบริหารงานภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 ด้วย โดยสามารถแยกลักษณะสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ (จุฑาทิพย์ สุจริตกุล, 2562) 1) ด้านเปิดกว้างและสามารถทำงานเชื่อมโยงกับทุกฝ่าย (open & connected organization) หมายถึง การที่องค์การภาครัฐทำงานอย่างโปร่งใส โดยบุคคลภายนอกสามารถตรวจสอบได้ และสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และมีการแบ่งปันข้อมูลซึ่งกันและกัน เพื่อไปสู่ความร่วมมือกันอย่างแท้จริง 2) ด้านยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง

(citizen-centric organization) เพื่อแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการในเชิงรุกโดยไม่ต้องรอให้ประชาชนเข้ามาติดต่อ พร้อมทั้งมีการใช้ระบบดิจิทัลที่ทันสมัย ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากข้อมูลของภาครัฐเพื่อบริการประชาชน 3) ด้านมีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย (smart & innovative organization) หมายถึง องค์กรที่ต้องทำงานแบบมีการคาดการณ์ไว้ล่วงหน้า มีการวิเคราะห์ความเสี่ยง มีการสร้างนวัตกรรม และความคิดริเริ่มประยุกต์องค์ความรู้ในแบบสหวิชาเข้ามาใช้ในการตอบโต้กับสิ่งที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อีกส่วนหนึ่งไม่ว่าความเปลี่ยนแปลงจะมาจากทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การแข่งขันย่อมเกิดขึ้นและมีความเข้มข้นเพิ่มมากขึ้น การที่จะทำให้องค์กรอยู่รอดก็คือ นวัตกรรม หากองค์กรใดสามารถสร้างและพัฒนานวัตกรรมได้ก่อนองค์กรนั้นย่อมประสบความสำเร็จในการบริหารงาน และอยู่รอดได้มากกว่าหน่วยงานอื่น

สังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่จุดเปลี่ยนผ่านครั้งสำคัญ เมื่อประชาชนเริ่มตื่นตัวและสนใจความเป็นไปของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและการเมืองอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน สถานะดังกล่าวมีคุณูปการอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนประเทศชาติให้ข้ามพ้นสถานการณ์วิกฤต (ดวงตา ราชอาณาจักร, 2559) ทิศทางของผู้นำท้องถิ่นจะต้องมีการพัฒนาในมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การพัฒนาความเข้มแข็งชุมชน การเรียนรู้ถ่ายทอดภูมิปัญญา ส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม (ธนิดา มนต์ขลัง ภักดี โพธิ์สิงห์ และ สัญญา เคนาภูมิ, 2559) การปกครองท้องถิ่นเกิดจากความจำเป็นในเรื่องการจัดทำบริการสาธารณะโดยรัฐบาลส่วนกลางและราชการบริหารส่วนภูมิภาคได้กระจายอำนาจในการตัดสินใจและวินิจฉัยสั่งการบางส่วนไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว อีกทั้งยังสอดคล้องกับสภาพปัญหาวิถีชีวิตจารีตประเพณีต่าง ๆ ของท้องถิ่นนั้น ๆ ได้มากกว่า นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจโดยตรงในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้นอีกด้วย (เฉลิมพงศ์ มีสมนัย, 2548) จึงเป็นผลให้การปกครองท้องถิ่นมีบทบาทและความสำคัญเกิดขึ้น ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำเพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านในตำบลลาดแค เล็งเห็นถึงความสำคัญของคุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นยุคใหม่ที่พึงประสงค์ จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นยุคใหม่ที่พึงประสงค์ กรณีศึกษา ตำบลลาดแค อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยผลของงานวิจัยครั้งนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารท้องถิ่น สามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน อีกทั้งยังสามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทุกองค์กร

วัตถุประสงค์

เพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นยุคใหม่ที่พึงประสงค์ในตำบลลาดแค อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ภาวะผู้นำ (บุษยา วีรกุล, 2558 : 94-95) ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (transactional approach) ของ Burns (1987) ที่มุ่งเน้นศึกษาทักษะในการบริหารจัดการของผู้นำ แนวคิดภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ (Transformational approach) ของ Bass และ Avolio (1994) ศึกษาแนวคิดโดยมุ่งเน้นศึกษาถึงวิธีการนำ เพื่อให้ผู้ตามปฏิบัติตามจนสามารถเป็นตัวอย่าง (Role modeling)

ที่ดีแก่ผู้อื่น ความสามารถด้านเทคนิคในงานที่ทำและทักษะด้านการบริหารจัดการในฐานะการเป็นผู้บริหารที่ดี (Good manager) คุณลักษณะของผู้นำองค์กรภาครัฐสมัยใหม่ ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ และมีคุณธรรมของ เสกสรรค์ สนวา (2561) จริยธรรมทางการบริหารองค์กรรัฐของผู้นำในสังคมไทย โดยนำเสนอเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นยุคใหม่ที่พึงประสงค์ในมุมมองของกลุ่มผู้นำตำบลลาดแค อำเภอนาดูน จังหวัดเพชรบูรณ์ และนำไปใช้ในการปรับปรุงคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นยุคใหม่ที่พึงประสงค์ได้ต่อไป
2. นำมาปรับปรุงการบริหารงานของผู้นำตามความต้องการของชุมชนเพื่อให้การปฏิบัติร่วมกันของคนภายในชุมชนบรรลุผล และมีการพัฒนาที่ยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการสำรวจข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนในพื้นที่ตำบลลาดแค อำเภอนาดูน จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 9,864 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยสูตรของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 385 คน

เครื่องมือในการศึกษาเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามเพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะผู้นำยุคใหม่ที่พึงประสงค์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพสมรส อาชีพ และระดับรายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นยุคใหม่ที่พึงประสงค์ในตำบลลาดแค อำเภอนาดูน จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านภาวะผู้นำ และด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นยุคใหม่ที่พึงประสงค์ในตำบลลาดแค อำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

วิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดขอบเขต คำถามให้ครอบคลุมโดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดขอบเขต คำถามให้ครอบคลุมรอบแนวคิด วัตถุประสงค์และสอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษา
3. นำร่างแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไขปรับปรุง เพื่อความเหมาะสมและถูกต้องของแบบสอบถาม
4. นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ความถูกต้อง ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ความถูกต้องของรูปแบบแบบสอบถาม และการใช้ภาษา เพื่อความถูกต้องตามหลักวิชาการ และความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Analysis) จากการใช้เทคนิค IOC (Item Objective Congruence Index) หรือดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (สุวิมล ติรภานันท์, 2543) โดยผ่านความเห็นชอบจากที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ราย ซึ่งจากการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อ พบว่า ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่า ได้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์อยู่ที่ 0.90

จากนั้น นำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะเหมือนกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item-Total Correlation) แล้วหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.95

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้ศึกษาได้เข้าพื้นที่เพื่อชี้แจงข้อมูล ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการศึกษา จากผู้ใหญ่บ้าน ทั้ง 22 หมู่บ้าน แจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการศึกษาทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social Science: SPSS) เพื่อหาค่าสถิติและวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

1. การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. การหาค่าเฉลี่ยมีขมิ้มเลขคณิต (Mean)
3. การหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ผู้ศึกษากำหนดเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ดังนี้

- 4.50-5.00 = ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.50-4.49 = ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
- 2.50-3.49 = ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.50-2.49 = ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
- 1.00-1.49 = ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นยุคใหม่ที่พึงประสงค์ กรณีศึกษา ตำบลลาดแค อำเภอนนทบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละ ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	167	43.38
1.2 หญิง	218	56.62
2. อายุ		
2.1 ต่ำกว่า 18 ปี	9	2.34
2.2 อายุระหว่าง 18 - 30 ปี	59	15.32
2.3 อายุระหว่าง 31 - 50 ปี	139	36.10
2.4 อายุระหว่าง 51 - 60 ปี	143	37.15
2.5 อายุ 61 ปีขึ้นไป	35	9.09
3. สถานภาพ		
3.1 โสด	304	78.96
3.2 สมรส	45	11.69
3.3 หย่าร้าง/หม้าย	36	9.35
4. ระดับการศึกษา		
4.1 ประถมศึกษา	217	56.36
4.2 มัธยมศึกษา	142	36.88
4.3 อนุปริญญา	11	2.86
4.4 ปริญญาตรี	11	2.86
4.5 สูงกว่าปริญญาตรี	3	0.78
4.6 อื่น ๆ	1	0.26
5. อาชีพ		
5.1 เกษตรกร	307	79.74
5.2 ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	31	8.05
5.3 รับจ้าง	28	7.27
5.4 ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	4	1.04
5.5 อื่น ๆ	15	3.90
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
6.1 ต่ำกว่า 5,000 บาท	125	32.47
6.2 รายได้ระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท	203	52.72

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
6.3 รายได้ระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท	46	11.95
6.4 รายได้ระหว่าง 15,001 – 20,000 บาท	9	2.34
6.5 รายได้มากกว่า 20,000 ขึ้นไป	2	0.52
รวม	385	100.00

จากตารางที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 56.62 อายุระหว่าง 51 - 60 ปี จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 37.15 สถานภาพโสด 304 คน คิดเป็นร้อยละ 78.96 ระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 56.36 อาชีพเกษตรกร จำนวน 307 คนคิดเป็นร้อยละ 79.74 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 52.72

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นยุคใหม่ที่พึงประสงค์ กรณีศึกษาตำบลลาดแค อำเภอนนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวม

คุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นยุคใหม่ที่พึงประสงค์	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการบริหารจัดการ	4.32	0.46	มาก
2. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.38	0.48	มาก
3. ด้านภาวะผู้นำ	4.35	0.46	มาก
4. ด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	4.39	0.48	มาก
รวม	4.36	0.44	มาก

จากตารางที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นยุคใหม่ที่พึงประสงค์ กรณีศึกษา ตำบลลาดแค อำเภอนนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.36, S.D. = 0.44) สามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.39, S.D. = 0.48) รองลงมาคือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.38, S.D. = 0.48) ด้านภาวะผู้นำระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.35, S.D. = 0.46) และด้านการบริหารจัดการ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.32, S.D. = 0.46) ตามลำดับ โดยจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นยุคใหม่ที่พึงประสงค์ กรณีศึกษาตำบลลาดแค อำเภอนนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการบริหารจัดการ

คุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นยุคใหม่ที่พึงประสงค์	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1.1 มีความรู้ความสามารถในการทำงาน	4.32	0.55	มาก
1.2 ผู้นำท้องถิ่นสามารถแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ดี	4.32	0.57	มาก
1.3 มีการวางแผนอย่างเป็นระบบในการทำงาน	4.35	0.59	มาก

คุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นยุคใหม่ที่พึงประสงค์	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1.4 ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม	4.41	0.58	มาก
1.5 รู้จักสภาพแวดล้อม รู้จักพื้นที่ บริบทชุมชนเป็นอย่างดี	4.38	0.58	มาก
1.6 มีการนำเอาเทคโนโลยี มาช่วยในการบริหารจัดการ	4.23	0.62	มาก
1.7 มีการส่งเสริมการเรียนรู้ และส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนในชุมชน	4.25	0.56	มาก
รวม	4.32	0.46	มาก

จากตารางที่ 3 ด้านการบริหารจัดการ พบว่า ระดับความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.32, S.D. = 0.46) ข้อที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดคือ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.41, S.D. = 0.58) รู้จักสภาพแวดล้อม รู้จักพื้นที่ บริบทชุมชนเป็นอย่างดี มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.38, S.D. = 0.58) มีการวางแผนอย่างเป็นระบบในการทำงาน ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.35, S.D. = 0.59) ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ มีการนำเอาเทคโนโลยีมาช่วยในการบริหารจัดการมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.23, S.D. = 0.62)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นยุคใหม่ที่พึงประสงค์
กรณีศึกษาตำบลลาดแค อำเภอนนทบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านคุณธรรม จริยธรรม

คุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นยุคใหม่ที่พึงประสงค์	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
2.1 มีความซื่อสัตย์ สุจริต	4.37	0.61	มาก
2.2 มีความเสมอภาค และมีความยุติธรรม	4.36	0.56	มาก
2.3 มีความพอเพียง พอประมาณ พอดี	4.34	0.63	มาก
2.4 มีความสุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน และรู้จักกาลเทศะ	4.38	0.59	มาก
2.5 มีความเคารพในศักดิ์ศรีหรือคุณค่าความเป็นมนุษย์ของตนและผู้อื่น	4.34	0.57	มาก
2.6 มีความขยันหมั่นเพียร อดทน และสู้งาน	4.38	0.57	มาก
2.7 มีความเสียสละ มีน้ำใจ และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	4.45	0.56	มาก
รวม	4.38	0.48	มาก

จากตารางที่ 4 ด้านคุณธรรม จริยธรรม พบว่า ระดับความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.38, S.D. = 0.48) ข้อที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดคือ มีความเสียสละ มีน้ำใจ และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.45, S.D. = 0.56) มีความขยันหมั่นเพียร อดทน และสู้งาน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.38, S.D. = 0.57) มีความสุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน และรู้จักกาลเทศะระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.38, S.D. = 0.59) ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ มีความพอเพียง พอประมาณ พอดีมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.34, S.D. = 0.63)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นยุคใหม่ที่พึงประสงค์ กรณีศึกษาตำบลลาดแค อำเภอนนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านภาวะผู้นำ

คุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นยุคใหม่ที่พึงประสงค์	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
3.1 มีเหตุผล กล้าตัดสินใจ	4.35	0.53	มาก
3.2 รับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ ด้วยใจที่เป็นกลาง	4.34	0.53	มาก
3.3 เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ชุมชน	4.39	0.55	มาก
3.4 มีความยุติธรรมและรับผิดชอบในสิ่งที่ทำ	4.41	0.58	มาก
3.5 สามารถชักนำให้ผู้อื่นปฏิบัติตามได้	4.31	0.57	มาก
3.6 ประพฤติปฏิบัติตนอย่างเสมอต้นเสมอปลายตลอดเวลา	4.32	0.59	มาก
3.7 สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ประสานงานกับผู้อื่นได้	4.36	0.56	มาก
รวม	4.35	0.46	มาก

จากตารางที่ 5 ด้านภาวะผู้นำ พบว่า ระดับความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.35, S.D. = 0.46) ข้อที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดคือ มีความยุติธรรมและรับผิดชอบในสิ่งที่ทำมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.41, S.D. = 0.58) เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ชุมชน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.39, S.D. = 0.55) สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ประสานงานกับผู้อื่นได้ ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.36, S.D. = 0.56) ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ ประพฤติปฏิบัติตนอย่างเสมอต้นเสมอปลายตลอดเวลา มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.32, S.D. = 0.59)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นยุคใหม่ที่พึงประสงค์ กรณีศึกษาตำบลลาดแค อำเภอนนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

คุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นยุคใหม่ที่พึงประสงค์	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
4.1 แสดงถึงความตั้งใจที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลคนอื่นอยู่เสมอ	4.43	0.56	มาก
4.2 ปฏิบัติตนอย่างไม่เย่อหยิ่งหรือถือตัว	4.42	0.59	มาก
4.3 รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้	4.37	0.57	มาก
4.4 รับฟังปัญหา ข้อเสนอแนะ ข้อร้องเรียนของชาวบ้าน	4.41	0.54	มาก
4.5 มีสัมมาคารวะ อ่อนน้อมถ่อมตน	4.37	0.60	มาก
4.6 รู้จักใช้คำพูดที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่หลากหลาย	4.38	0.57	มาก
4.7 มีชีวิตชีวา ยิ้มแย้ม แจ่มใสกับผู้อื่น	4.38	0.53	มาก
รวม	4.39	0.48	มาก

จากตารางที่ 6 ด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดี พบว่า ระดับความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.39, S.D. = 0.48) ข้อที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดคือ แสดงถึงความตั้งใจที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลคนอื่นอยู่เสมอ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.43, S.D. = 0.56) ปฏิบัติตนอย่างไม่เย่อหยิ่งหรือถือตัว มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ในระดับมาก (\bar{X} = 4.42, S.D. = 0.59) รับฟังปัญหา ข้อเสนอแนะ ข้อร้องเรียนของชาวบ้าน ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.41, S.D. = 0.54) ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.37, S.D. = 0.57)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นยุคใหม่ที่พึงประสงค์ กรณีศึกษา ตำบลลาดแค อำเภอนครแดง จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดคือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สำหรับด้านที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ ด้านการบริหารจัดการ เมื่อจำแนกเป็นรายด้านดังนี้

ด้านการบริหารจัดการ ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดคือ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม รู้จักสภาพแวดล้อม รู้จักพื้นที่ บริบทชุมชนเป็นอย่างดี มีการวางแผนอย่างเป็นระบบในการทำงาน ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ มีการนำเอาเทคโนโลยีมาช่วยในการบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเสกสรรค์ สนวา (2561) ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำองค์การภาครัฐสมัยใหม่ ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาคุณลักษณะของผู้นำองค์การภาครัฐสมัยใหม่ นับเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะช่วยเป็นแนวทางพื้นฐานสำหรับการวิเคราะห์ และเรียนรู้ถึงกระบวนการที่สร้างอิทธิพลระหว่างผู้นำและผู้ตามเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์การได้ องค์ประกอบสำคัญคือ อิทธิพลวัตถุประสงค์ขององค์การ สมาชิกองค์การ การเปลี่ยนแปลง ผู้นำและผู้ตาม นอกจากนี้ การมองถึงความเหมาะสมของผู้นำองค์การภาครัฐว่าต้องมีรูปแบบอย่างไรนั้น ต้องพึงพิจารณาจากสถานการณ์และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดรูปแบบและความสำเร็จของผู้นำระดับต่าง ๆ ในองค์การ ดังนั้น คุณลักษณะของผู้นำองค์การภาครัฐสมัยใหม่ที่เต็มไปด้วยการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วรอบทิศทาง ผู้นำจึงมีบทบาทสำคัญที่จะเป็นผู้ขับเคลื่อนการบริหารจัดการไปสู่ความสำเร็จที่เติบโตอย่างยั่งยืน โดยรูปแบบผู้นำองค์การภาครัฐสมัยใหม่จะต้อง ประกอบด้วย 1) ผู้นำ 3 แบบ ประกอบด้วย ผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลง ผู้นำเชิงกลยุทธ์ และผู้นำแบบคุณลักษณะ โดยจะต้องมีคุณลักษณะของผู้นำองค์การภาครัฐสมัยใหม่ คือ 1) ผู้มีบุคลิกภาพที่ดี 2) ผู้มีวิสัยทัศน์ 3) ผู้ที่มีศรัทธภาพ 4) นักกลยุทธ์ 5) ประชาสัมพันธ์ 6) นักมนุษยสัมพันธ์ 7) ผู้มีคุณธรรม 8) นักการตลาด และ 9) นักปฏิบัติเพื่อสร้างการเจริญเติบโตให้กับองค์การอย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

ด้านคุณธรรมจริยธรรมระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดคือ มีความเสียสละ มีน้ำใจ และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความขยันหมั่นเพียร อดทน และสู้งาน มีความสุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน และรู้จักกาลเทศะ ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ มีความพอเพียง พอประมาณ พอดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูริทัต บริบูรณ์ และโชคชัย ศรีรักษา (2565) ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณธรรมของผู้นำตามหลักพุทธธรรม ผลการศึกษาพบว่า คุณธรรมของผู้นำท้องถิ่นตามหลักพุทธธรรม พบว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการนำพาผู้อื่นให้ประสบความสำเร็จในชีวิตตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดีงามให้ผู้อื่นได้ประพฤติตามไม่ว่าผู้นำจะเกิดในชนชั้นวรรณะใด มีสถานภาพเช่นใด มีอาชีพใด จะดำรงเป็นผู้นำโดยตำแหน่งหรือไม่ก็ตาม สิ่งหนึ่งที่ผู้นำได้แสดงออกให้เห็นก็คือคุณธรรมที่เห็นเด่นชัดเป็นที่ยอมรับและสามารถนำพาผู้อื่นให้ประสบความสำเร็จได้ทั้งทางโลกและทางธรรม ในด้านต่าง ๆ มาแสดงหรือถ่ายทอดออกมาให้แก่เหล่าหมู่ญาติตลอดจนถวายพระราชทาน เพื่อนำไปประพฤติปฏิบัติ ประกอบด้วย ฆราวาสธรรม คือ คุณธรรมสำหรับผู้ครองเรือน เช่น การประพฤติปฏิบัติที่ดีงามของสามี

ภรรยาที่มีต่อกัน ราชวสดีธรรม คือ คุณธรรมสำหรับข้าราชการที่จะประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าในหน้าที่ การงานและเป็นหลักยึดถือในการปฏิบัติหน้าที่ตลอดจนการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเป็นคุณธรรมที่ผู้นำได้กล่าวสั่งสอน บุตรธิดาและญาติมิตรผู้ซึ่งจะรับราชการต่อไป สาธุธรรม คือ คุณธรรมอันดีสำหรับบุคคลที่ประพฤติปฏิบัติต่อกัน อาทิ บุคคลใดได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน ไม่ว่าจะผ่านทางกาย ทางวาจา บุคคลไม่พึงคิดร้ายต่อบุคคลผู้ให้การต้อนรับ เป็นต้น ฉะนั้น คุณค่าคุณธรรมของผู้นำในหลักพุทธธรรมนั้น จะเห็นได้ว่าจะต้องมีคุณลักษณะของความเป็นผู้นำที่ดีและ ดำรงตนอยู่ในคุณธรรมที่หลากหลายประการ คือ ขรวาสาธรรม ราชวสดีธรรม สาธุธรรม ที่ได้กล่าวมาข้างต้น

ด้านภาวะผู้นำระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดคือ มีความยุติธรรม และรับผิดชอบในสิ่งที่ทำ เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ชุมชน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ประสานงานกับผู้อื่นได้ ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ ประพฤติปฏิบัติตนอย่างเสมอต้นเสมอปลายตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของสนุก สิงห์มาตร์ (2560) ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรในศตวรรษที่ 21 ผลการศึกษาพบว่า ในการบริหารองค์กรโดยทั่วไปแล้ว “ผู้นำ” เป็นบุคคลที่สำคัญในองค์กรเพราะต้องมีบทบาท ที่จะดำเนินไปภายใต้เงื่อนไขปัจจัยของสภาวะโดยรอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโลกในทุกวันนี้ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลง ไปอย่างรวดเร็ว ผู้นำเองก็จำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่อง “ภาวะผู้นำ” ด้วย เพราะภาวะผู้นำนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับผู้นำทุกองค์กรในกระแสโลกยุคใหม่หรือที่เรียกกันสม่อว่ายุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีความเจริญทางเทคโนโลยี ซึ่งก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของสังคมจากอดีตสู่ปัจจุบันอย่างรวดเร็วมาก ดังนั้น เมื่อผู้นำซึ่งเป็นบุคคลที่สำคัญ ในองค์กรมีบทบาทในการขับเคลื่อนองค์กรให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และภายใต้เงื่อนไขปัจจัยของสภาวะ โดยรอบผู้นำ (Leader) และภาวะผู้นำ (Leadership) จึงเป็นปัจจัยคู่สำคัญที่ต้องการเพิ่มมากขึ้นจนอาจเกิดวิกฤตภาวะ ผู้นำขึ้นได้ ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาในสังคมของทุกคนขึ้นทุกระดับ จนกระทั่งนำไปสู่ปัญหาในระดับประเทศในที่สุด การพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำในปัจจุบันจึงเป็นสิ่งที่จะละเอียดและมองข้ามไม่ได้ เรื่องของการพัฒนาที่จะต้องมีปัจจัย หรือองค์ประกอบต่าง ๆ โดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายที่เหมาะสมในการที่จะพ้ององค์การสู่ความสำเร็จในยุคโลกาภิวัตน์นี้ นำมาซึ่งความพึงพอใจต่อผู้ตาม ความเป็นผู้นำในการบริหารยุคใหม่จึงถือว่าเป็นรูปแบบพิเศษของการบริหาร ในเรื่องเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำในการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 นี้ จากเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้เขียนจึงขอเสนอการพัฒนาองค์ประกอบของคุณลักษณะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ซึ่งในเรื่องนี้ได้ แม้จะมีนักวิชาการหลายท่านได้อธิบายไว้แล้วก็ตาม แต่ผู้เขียนได้ข้อสรุปเป็นรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผล ต่อการพัฒนาคุณลักษณะ ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 กล่าวคือ ผู้นำที่จะสามารถพัฒนา คุณลักษณะภาวะผู้นำ ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องมีปัจจัยคุณลักษณะดังต่อไปนี้ คือ การรอบรู้ (Knowing) อุดมการณ์ (Ideology) เท่าทัน (In time knowing) กล้าตัดสินใจ (Discussion Courage) วิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ (Strategy of Vision) สร้างทีม (Team Work) และใฝ่บริการ (Service Mind) หากผู้นำสามารถพัฒนาตนเองในคุณลักษณะที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ย่อมจะสามารถเป็นผู้นำที่คุณลักษณะภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 นี้ ได้อย่างแน่นอน

ด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดคือ แสดงถึง ความตั้งใจที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลคนอื่นอยู่เสมอ ปฏิบัติตนอย่างไม่เย่อหยิ่งหรือถือตัว รับฟังปัญหา ข้อเสนอแนะ ข้อร้องเรียนของชาวบ้าน ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยวุฒิ วรพินธุ์ และคณะ (2557) ได้ศึกษาคุณลักษณะภาวะ ผู้นำยุคใหม่กับสมรรถนะการบริหารงานแบบมีอาชีพของปลัดเทศบาลในภาคกลาง ผลการศึกษาพบว่า 1) สมรรถนะการ บริหารงานแบบมีอาชีพของปลัดเทศบาลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า คุณลักษณะสูงสุด

คือ ด้านการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า รองลงมา ได้แก่ ด้านการผลักดันการเปลี่ยนแปลง ด้านความมีวิสัยทัศน์ กว้างไกลและด้านการบริหารแบบ มุ่งผลสัมฤทธิ์ตามลำดับ 2) ระดับความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะภาวะผู้นำยุคใหม่กับสมรรถนะการบริหารงานแบบมีอาชีพของปลัดเทศบาลโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยคุณลักษณะภาวะผู้นำด้านความรับผิดชอบความฉลาดทางอารมณ์ การสร้างเครือข่าย การจัดการความสัมพันธ์ และทักษะการสื่อสาร มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะการบริหารงานแบบมีอาชีพของปลัดเทศบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสามารถอธิบายสมรรถนะการบริหารงานโดยรวม ได้ร้อยละ 56.10 3) พบว่า ความคิดเห็นของนายกเทศมนตรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.70 และพนักงานเทศบาลมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.69 ตามลำดับ จึงไม่มีความแตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายด้าน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1. ผู้นำท้องถิ่นมีความสำคัญมากในปัจจุบันเพราะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ในการรับรู้ถึงปัญหาในชุมชน ผู้นำควรมีการพัฒนาทักษะในด้านการบริหารจัดการ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านภาวะผู้นำ และด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เพื่อที่จะเป็นผู้นำปัญหานั้นส่งต่อกับหน่วยงานทางอำเภอหรือหน่วยงานอื่นเพื่อแก้ปัญหาต่อไป
2. ผู้นำท้องถิ่นควรมีใจในการบริการเป็นสำคัญและนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการประสานงานเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อประสานงาน และทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นย้ำในการใช้หลักธรรมาภิบาลและอรรถประโยชน์ในการบริหารจัดการเน้นประโยชน์สูงสุดของคนในชุมชนนั้น ๆ
3. ผู้นำท้องถิ่นควรมีความโปร่งใสเป็นหลักในการปฏิบัติงานสามารถให้บุคคลในท้องถิ่นตรวจสอบการบริหารงานได้ และสามารถจัดลำดับความสำคัญของการแก้ปัญหาของชุมชนได้อย่างทันท่วงทีเพื่อให้ประชาชนได้รับผลกระทบน้อยที่สุด

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. สำหรับการศึกษาครั้งต่อไปควรนำผลการศึกษาลักษณะของผู้นำท้องถิ่นยุคใหม่ที่พึงประสงค์ของพื้นที่ใกล้เคียง ภายในจังหวัดเพชรบูรณ์ ไปใช้เพื่อประเมินผลให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่
2. ศึกษาและสำรวจข้อมูลความต้องการของผู้นำท้องถิ่นยุคใหม่ที่พึงประสงค์ในตำบลลาดแค อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ อย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการร่วมกันเลือกผู้นำท้องถิ่นที่เหมาะสมกับตำบล

เอกสารอ้างอิง

- จุฑาทิพย์ สุจริตกุล. (2562). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุคประเทศไทย 4.0 กรณีศึกษา : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดภูเก็ต. *วารสารมหาจุฬานาครทรรค์*. 6(10), 4930-31.
- เฉลิมพงษ์ มีสมนัย. (2548). การบริหารองค์การและการจัดการทรัพยากรมนุษย์สมัยใหม่โดยใช้ HR. Scorecard. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*. 3(2), 80-92.
- ชัยวุฒิ วรพินธุ์ เพ็ญพิสุทธิ์ ไชยกาญจน์ สอาด บรรเจิดฤทธิ์ และวิมล หอมยิ่ง. (2557). คุณลักษณะภาวะผู้นำยุคใหม่กับสมรรถนะการบริหารงานแบบมีอาชีพของปลัดเทศบาลในภาคกลาง. *วารสารสมาคมนักวิจัย*. 19(1), 86-96.
- ดวงตา ราชาอาษา. (2559). บทบาทของผู้นำในกระบวนทัศน์ใหม่. *วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*. 3(2), 180-196.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

- บุษยา วีรกุล. (2558). **ภาวะผู้นำ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การ สงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- ภุริทัต บริบูรณ์ และโชคชัย ศรีรักษา. (2565). คุณธรรมของผู้นำตามหลักพุทธธรรม. **วารสาร มจร เพชรบุรี**
ปริทรรศน์. 5(1), 13-22.
- รณิดา มนต์ขลัง ภัคดี โพธิ์สิงห์ และ สัญญา เคนาภูมิ. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการ
จัดบริการสุขภาพผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. **วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์**.
3(2), 133-153.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2552). การวิจัยและการพัฒนา. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**. 1(2), 1-12.
- สนุก สิงห์มาตร. (2560). คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรในศตวรรษที่ 21. ใน **การประชุมวิชาการเสนอผลงาน
การวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**. หน้า 487-493
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2543). **การประเมินโครงการ: แนวทางสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.
- เสกสรรค์ สนวา, สุพัฒนา ศรีบุตรดี และฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี. (2560). การปรับตัวขององค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นในยุคไทยแลนด์ 4.0. **วารสารช่อพะยอม**. 28(2), 118-127.
- เสกสรรค์ สนวา. (2561). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ใน 5 มิติ. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา**. 13(3), 503-513.
- Bass, B.M. and Avolio, B.J. (1994). **Improving Organizational Effectiveness Through Transformational
Leadership**. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications.
- Burns, J.M. (1978). **Leadership**. New York: Harper.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. New York: Harper and Row Publications.

การศึกษาเปรียบเทียบสิทธิและเสรีภาพของผู้มีความหลากหลายทางเพศ
ในประเทศไทยและประเทศแคนาดา
A comparative study of the rights and freedoms of LGBTQ people
in Thailand and Canada

ศิรพัฒน์ภากรณ์ เวียงนนท์¹ และสุจิตตรา ฤทธิสกุลชัย²

^{1,2}วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Sirapatpakorn Wiangnon¹ and Sujittra Ritsakulchai²

^{1,2}College of Politics and Governance, Mahasarakham University

sirapatpakornwiangnon@gmail.com

รับบทความ : 22 กุมภาพันธ์ 2567 แก้ไขบทความ : 15 มิถุนายน 2567 ตอรับบทความ : 30 มิถุนายน 2567

บทคัดย่อ

การศึกษาเปรียบเทียบสิทธิและเสรีภาพของผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยและประเทศแคนาดาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเปรียบเทียบเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยและประเทศแคนาดา จากผลการวิจัยพบว่า มีปัจจัยทางสังคมหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของพวกเขาเหล่านั้น เช่น ปัจจัยทางด้านค่านิยมที่แตกต่างกันของทั้งสองประเทศ ปัจจัยทางด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ และดัชนีความมีเสรีภาพ ที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงการมีอยู่ของสิทธิและเสรีภาพของพวกเขา ในด้านการประกอบอาชีพนั้น ผู้มีความหลากหลายทางเพศของทั้งสองประเทศมีแนวทางการประกอบอาชีพที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ ในประเทศไทย ผู้มีความหลากหลายทางเพศนิยมประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับความสวยงาม ความบันเทิง การแสดง การใช้พรสวรรค์ การใช้ความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น ในขณะที่ประเทศแคนาดานิยมประกอบอาชีพที่ต้องใช้ทักษะเฉพาะทาง เช่น การบริหาร การเงิน ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา เป็นต้น ส่วนการจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลในผู้ที่มีเพศกำเนิดเดียวกันในประเทศไทยยังไม่สามารถกระทำได้อันเนื่องมาจากข้อกั่วงวลเกี่ยวกับการใช้ช่องว่างทางกฎหมายและการแอบอ้างการใช้สิทธิต่าง ๆ ในทางตรงกันข้ามประเทศแคนาดา ได้อนุญาตให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถจดทะเบียนสมรสกันได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายและมีสิทธิหลังการสมรสเทียบเท่ากับคู่สมรสต่างเพศทุกประการ

คำสำคัญ: ผู้มีความหลากหลายทางเพศ, สิทธิ, เสรีภาพ, ไทย, แคนาดา

¹ นักศึกษาวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² อาจารย์ประจำวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Abstract

The Comparative Study of the Rights and Freedoms of LGBT People in Thailand and Canada is a qualitative study to compare the rights and freedoms of LGBT people living in Thailand and Canada. According to the research results, there are many social factors that affect their rights and freedoms, such as the different values of the two countries. Educational, economic, and freedom factors that indicate the existence of their rights and freedoms. In terms of occupation. Gender diverse people in both countries have markedly different career paths. To extent, in Thailand, gender diverse people pursue careers related to beauty, entertainment, and performance by using of talents and creativity, etc. In Canada, it is popular to pursue careers that require specialized skills such as administration, finance, health, and education, etc. Marriage registration between people of the same sex in Thailand has not been possible due to concerns about legal loopholes and impersonation of rights. In contrast, Canada allows same-sex couples to legally register their marriage and have the same rights after marriage as opposite-sex couples.

Keyword: LGBT, Rights, Freedoms, Thailand, Canada

บทนำ

ปัจจุบันการแสดงออกทางเพศหรืออัตลักษณ์ทางเพศไม่ได้มีแค่เพศหญิงกับเพศชายเท่านั้น ผู้คนมีอิสระทางความคิดและการแสดงออกมากขึ้น อีกทั้งในหลายประเทศมีการยอมรับบุคคลที่แสดงออกทางเพศที่ไม่ตรงกับเพศกำเนิดมากขึ้น กลุ่มคนเหล่านี้มีอยู่ในทุกประเทศบนโลก และไม่ใช่กลุ่มบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตแต่อย่างใด เป็นเพียงบุคลิกภาพและการแสดงออกที่อยู่เหนืออำนาจจิตใจที่ติดตัวพวกเขามาตั้งแต่เกิด และไม่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ไม่ว่าจะโดยวิธีใดก็ตาม เนื่องจากการแสดงออกทางเพศหรืออัตลักษณ์ทางเพศจำแนกได้หลายประเภท ซึ่งยากหากจะเรียกให้ครอบคลุมได้ทั้งหมด จึงมีคำสามัญที่ใช้เรียกกลุ่มคนเหล่านี้ว่า “ผู้มีความหลากหลายทางเพศ” หมายถึง กลุ่มคนที่มีอัตลักษณ์ทางเพศหรือรสนิยมทางเพศที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ในสังคม อัตลักษณ์ทางเพศ (Gender Identity) คือ การรับรู้ว่าตนเองต้องการเป็นผู้ชายหรือผู้หญิง ซึ่งบางคนอาจมีอัตลักษณ์ทางเพศตรงกับอวัยวะเพศและโครงสร้างทางร่างกาย แต่ในบางคนอาจมีอัตลักษณ์ทางเพศแตกต่างจากโครงสร้างทางร่างกาย (โรงพยาบาลเพชรเวช, 2563) ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อการจำแนกประเภทบุคคลในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ปัจจุบันจึงมีการใช้ตัวอักษรย่อภาษาอังกฤษเพื่อเรียกรวม ๆ คนเหล่านั้นว่า LGBTQ ประกอบไปด้วย

- L ย่อมาจาก Lesbian หมายถึง กลุ่มผู้หญิงรักผู้หญิง
- G ย่อมาจาก Gay หมายถึง กลุ่มผู้ชายรักผู้ชาย
- B ย่อมาจาก Bisexual หมายถึง กลุ่มที่รักได้ทั้งผู้ชายและผู้หญิง
- T ย่อมาจาก Transgender หมายถึง กลุ่มคนข้ามเพศ จากชายเป็นหญิงหรือหญิงเป็นชาย
- Q ย่อมาจาก Queer หมายถึง คนที่พึงพอใจต่อเพศใดเพศหนึ่ง โดยไม่ได้จำกัดในเรื่องเพศ

ทั้งนี้ กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศไม่ได้มีเพียงที่กล่าวมาข้างต้นเท่านั้น แต่มีมากกว่าที่จะนำมาเรียกได้ทั้งหมด จึงมีสัญลักษณ์ + (Plus) เพื่อแสดงถึงจำนวนกลุ่มของผู้มีความหลากหลายทางเพศที่นอกเหนือจากที่กล่าวมา (LGBTQ+)

ประเทศแคนาดาตั้งอยู่ในทวีปอเมริกาเหนือเป็นประเทศขนาดใหญ่อันดับสองของโลก รองจากรัสเซีย มีจำนวนประชากรประมาณ 37,808,000 คน (2566) ผู้คนส่วนใหญ่ใช้ภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศส เนื่องจากเป็นประเทศที่กว้างใหญ่มาก จึงมีความหลากหลายสูง ทั้งในเรื่องเชื้อชาติของประชากร วัฒนธรรม วิถีชีวิตของผู้คน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมแบบแคนาดาให้ความสำคัญกับความภาคภูมิใจ และการยึดมั่นในความเสมอภาค ความหลากหลายและความเคารพต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน แก่นคุณค่านี้เองทำให้ประเทศแคนาดาที่มีความเป็นมิตร มีความสงบและปลอดภัยสำหรับการใช้ชีวิต (KPG overseas, ม.ป.ป.)

ในขณะที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่ตั้งอยู่ในทวีปเอเชีย ซึ่งมีความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวและการบริการ เป็นประเทศประชาธิปไตย ผู้คนมีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกได้อย่างเสรีภายใต้กฎหมาย ทั้งนี้ กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยส่วนใหญ่สามารถแสดงออกได้อย่างเปิดเผยโดยไม่ผิดกฎหมาย หรือผิดหลักศาสนาแต่อย่างใด แต่สิทธิบางประการยังไม่สามารถนำมาใช้กับกลุ่มบุคคลดังกล่าวได้ เช่น สิทธิในการจดทะเบียนสมรสในคู่รักเพศกำเนิดเดียวกัน รวมไปถึงการประกอบอาชีพที่เป็นที่นับหน้าถือตาของสังคม เป็นแบบอย่างให้แก่เยาวชน เช่น แพทย์ ครู ข้าราชการ เป็นต้น กลุ่มบุคคลดังกล่าวยังไม่สามารถที่จะแสดงออกถึงการเป็นตัวของตัวเองได้อย่างเต็มที่ เพราะบรรทัดฐานของสังคมที่บีบบังคับให้พวกเขาต้องประพฤติตนให้สอดคล้องกับเพศกำเนิด

ประเทศเหล่านี้ล้วนมีความแตกต่างกันในเรื่องของที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ จำนวนประชากร วัฒนธรรม การศึกษา เชื้อชาติ ศาสนา การเมือง เป็นต้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงอยากใช้ความแตกต่างเหล่านี้มาศึกษาเปรียบเทียบเรื่องสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศโดยได้เลือกประเทศไทยและประเทศแคนาดา ซึ่งถือว่าเป็นประเทศที่มีความแตกต่างกันแทบจะโดยสิ้นเชิง สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้วิจัยเลือกประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่ผู้วิจัยอาศัยอยู่และคุ้นเคยมากที่สุดกับประเทศแคนาดาซึ่งเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วมาทำการศึกษาเปรียบเทียบสิทธิและเสรีภาพของประชากรในสองประเทศนี้ โดยมุ่งเน้นไปยังกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยและสังคมแคนาดา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการประกอบอาชีพที่เป็นที่สนใจของผู้มีความหลากหลายทางเพศของทั้งสองประเทศ
3. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของสิทธิทางกฎหมายเกี่ยวกับการสมรสสำหรับผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยและประเทศแคนาดา

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีเสรีนิยม (Liberalism)

เป็นทฤษฎีที่โดดเด่นและเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ความหมายของทฤษฎีเสรีนิยมในทางการเมืองนั้น หมายถึง อุดมการณ์หรือความคิดทางการเมืองที่มุ่งให้สิทธิและเสรีภาพแก่

ปัจเจกบุคคลอย่างเต็มที่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย หลักการพื้นฐานของเสรีนิยม ได้แก่ สิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิในชีวิตและทรัพย์สิน ความเสมอภาคสำหรับทุกคนภายใต้กฎหมายการปกครองโดยการเห็นชอบจากประชาชนโดยกระบวนการเลือกตั้ง ความโปร่งใสในการปกครองบ้านเมือง นอกจากความหมายทางการเมืองดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ยังมีอีกหลายท่านที่ให้ความหมายของคำว่าเสรีนิยมไว้อย่างน่าสนใจ เช่น

เสรีนิยม คือ อุดมการณ์อันเรียบง่ายที่เชิดชูสิทธิเสรีภาพ ความยุติธรรม และความเสมอภาคเป็นพื้นฐาน (เกษียร เตชะพีระ, 2563)

เสรีนิยม คือ การให้ความสำคัญกับการรักษา ส่งเสริม เสรีภาพของประชาชน ต่อต้านการจำกัดเสรีภาพ การแสดงออก ต่อต้านการออกกฎหมายควบคุมความเชื่อหรือค่านิยมที่ปัจเจกชนยึดถือ (ชาญชัย คุ่มปัญญา, 2563)

เสรีนิยม เปิดกว้างโอบรับทุกความคิด ความเชื่อให้มันที่ยืนในสังคมอย่างมีเสรีภาพในการแสดงออกเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะความคิด ความเชื่อนั้น ๆ จะถูกบุคคล สังคม หรือรัฐมองว่าอย่างไร น่ารังเกียจหรือนิยามว่ามันเป็นภัยอันตรายอย่างไรก็ตาม แต่ถ้ามันยังไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่คนอื่นซึ่งหน้า หรืออยู่ในสถานการณ์ที่เชื่อว่าจะเกิดอันตรายต่อคนอื่นจริง ความคิดความเชื่อที่ถูกบุคคลหรือสังคมมองว่าเป็นอันตรายนั้น ๆ ก็ย่อมแสดงออกได้ (สุรพศ ทวีศักดิ์, 2562)

นอกจากความหมายของเสรีนิยมแล้ว ยังมีหลักการพื้นฐานของเสรีนิยมที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้ามาจากการวิจัยของตีวพล ชมภูพันธุ์ (ม.ป.ป.) โดยสมมติฐานของแนวคิดเสรีนิยมเชื่อว่า

1. มนุษย์เป็นคนดีโดยธรรมชาติและมีเหตุผล มีความสามารถที่จะแสวงหาผลประโยชน์ อีกทั้งมนุษย์สามารถที่จะเข้าใจหลักศีลธรรมและดำรงอยู่ในหลักนิติธรรมได้
2. มนุษย์ล้วนต่างแสวงหาผลประโยชน์ แต่เชื่อว่า “ผลประโยชน์ร่วมกันเกิดขึ้นได้”
3. ความร่วมมือเป็นสิ่งที่เป็นไปได้และเป็นลักษณะสำคัญของความสัมพันธ์ของมนุษย์ รวมทั้งในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วย

กล่าวโดยสรุปในแง่ความหมายของเสรีนิยมตามทัศนะของผู้วิจัย คือ เป็นอุดมการณ์ทางความคิดรูปแบบหนึ่ง ที่มุ่งให้ความสำคัญอย่างเท่าเทียมในอิสระทางความคิดและการแสดงออกของบุคคล โดยที่ความคิดและการแสดงออกนั้น ต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคล สังคม หรือรัฐ ซึ่งทฤษฎีเสรีนิยมให้ความสำคัญในอิสระทางความคิดและการแสดงออกของบุคคล โดยที่ความคิดและการแสดงออกนั้นต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่น รวมไปถึงความเสียหายต่อสังคมหรือรัฐ ดังนั้นผู้วิจัยคิดว่าผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศสามารถแสดงออกถึงการเป็นตัวตนของตัวเองได้อย่างเสรี สามารถแต่งกาย ประกอบอาชีพ มีกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ ได้อย่างเปิดเผย แสดงถึงการรับรู้ถึงเสรีภาพที่ตนเองพึงมีในฐานะที่เกิดมาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

2. ทฤษฎีปัจเจกชนนิยม (Individualism)

เป็นอีกหนึ่งทฤษฎีที่มีความคล้ายคลึงกับทฤษฎีเสรีนิยม ด้วยสังคมปัจจุบันมีคนจำนวนไม่น้อยที่ดำเนินชีวิตภายใต้ความเป็นปัจเจกชนสูง ด้วยสภาพแวดล้อม การเรียน การทำงาน ประกอบกับพื้นฐานทางครอบครัว การเลี้ยงดู สังคมและแว่นบ้าน และอื่น ๆ สิ่งเหล่านี้ล้วนหล่อหลอมให้แต่ละบุคคลมีความเป็นปัจเจกหรือมีความเป็นตัวของตัวเอง มากน้อยแตกต่างกันไป

ปัจเจก หมายถึง เฉพาะตัว เฉพาะบุคคล ตามคำพังเพยไม่มีผู้อื่นสิ่งอื่นเข้ามาช่วยด้วย คำว่า ปัจเจก ส่วนใหญ่ จะไม่ใช่คำเดียวโดด ๆ แต่จะใช้นำหน้าคำอื่นเพื่อให้มีความหมายว่าเฉพาะผู้เดียวอย่างเดียว (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2555)

ปัจเจกชนนิยม (Individualism) เป็นแนวคิดแบบมนุษยนิยมแบบหนึ่งที่มีมองว่าตัวบุคคลหนึ่งคนสำคัญเท่ากันเสมอภาค ไม่มีใครสูงต่ำ ดีเลวไปกว่ากัน ลัทธิปัจเจกชนนิยมเป็นลัทธิทางสังคมที่เกิดขึ้นในยุคกลาง

ที่เชื่อมั่นในศักยภาพของความเป็นมนุษย์ที่อยู่เหนือชะตาชีวิต และยังคงเคารพเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเองความเป็นปัจเจกชน หมายถึง การยอมรับความมี อัตลักษณ์และความเป็นเอกเทศของบุคคลคนหนึ่ง โดยคุณค่าของลัทธิปัจเจกนิยม ในทางบวกนั้นอยู่ที่ความเป็นตัวของตัวเอง มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มีอิสระทางความคิดและการสร้างสรรค์ (โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2562)

ปัจเจกนิยมหรือลัทธิปัจเจกนิยม หมายถึง ความเชื่อที่ว่าสิทธิและเสรีภาพของแต่ละบุคคล เป็นลัทธิที่สำคัญที่สุดในส่วนความเป็นปัจเจกบุคคลหรือความเป็นตัวของตัวเองเป็นพฤติกรรมหรือทัศนคติของคนคนหนึ่ง ที่ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวของตัวเองโดยไม่ได้รับอิทธิพลจากคนอื่นหรือไม่ต้องการให้รัฐมาบังคับควบคุม

การมีชีวิตที่ถูกต้องดีงามและประเสริฐอย่างแท้จริง คือ การมีชีวิตที่เป็นปัจเจกบุคคลอยู่ร่วมกับเพื่อนมนุษย์อื่นได้ มนุษย์สามารถคิด พูด ทำ จึงจัดเป็นศักยภาพในการกระทำทางมโนกรรม วชิกรรม และกายกรรม การกระทำในลักษณะนี้ คือ เสรีภาพในการกระทำและการเป็นอยู่ของบุคคล เมื่อเป็นเช่นนี้เสรีภาพจึงเป็นสิ่งที่ปรารถนาของบุคคล เสรีภาพจึงเป็นหลักที่สามารถนำมาพัฒนาปัจเจกภาพของบุคคลได้ เสรีภาพจึงเป็นสิ่งที่ทรงอำนาจและควรค่าแก่การแสวงหา เพราะเป็นหลักประกันของการกระทำ อย่างน้อยมนุษย์ต้องยอมรับว่าความคิด การใช้ความคิด หรือสิ่งที่ถูกเรียกว่า เจตจำนงเสรี เป็นสิ่งที่มนุษย์มีอยู่ในตัวเองที่เป็นหลักการดำเนินชีวิตทั่วไปของมนุษย์ (พระมหาพูนศักดิ์ วชิรวโร, 2561)

ในยุคโลกาภิวัตน์ทำให้บุคคลต้องพึ่งพาตนเองมากขึ้น อีกทั้งการดำเนินชีวิตในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ผู้คนมีทัศนคติ พฤติกรรม และการแสดงออกที่หลากหลาย ผู้วิจัยมองว่ามีปัจจัยหลายอย่างทางสังคมหล่อหลอมให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีพฤติกรรมที่ไม่คล้ายตามคนส่วนใหญ่ในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งจากการสังเกตและการใช้ชีวิตของผู้วิจัยเองที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้เช่นเดียวกัน พบว่ากลุ่ม LGBTQ+ เป็นกลุ่มคนที่มีความมั่นใจในตนเอง สามารถพึ่งพาตนเองได้ดี มีอิสระทางการแสดงออกสูง โดยบางครั้งไม่สนใจต่อสายตาของคนในสังคมมากนัก ทั้งนี้ พวกเขาคิดว่าสิ่งที่เขาเป็นและแสดงออกนั้นไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่บุคคลอื่น

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีปัจเจกชนนิยม มีจุดเน้นที่ให้ความสำคัญกับความเป็นตัวตนของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ส่งเสริมและยอมรับถึงความเป็นตัวของตัวเอง ยกย่องทุกคนให้มีความสำคัญเทียบเท่ากันอย่างเสมอภาค ไม่มีใครสูงต่ำดีเลวไปกว่ากัน ไม่มีใครผิดปกติหรือแปลกประหลาดจากบุคคลอื่น ทุกอย่างล้วนเกิดจากความพึงพอใจส่วนบุคคลทั้งสิ้น

ดังนั้น ทั้งเสรีนิยมและปัจเจกชนนิยมถึงแม้จะไม่ใช้สิ่งเดียวกัน แต่ก็มีคล้ายคลึงและกลมกลืนกันไม่น้อย ผู้วิจัยมองเห็นจุดร่วมที่สำคัญระหว่างเสรีนิยมและปัจเจกชนนิยม คือ เคารพถึงการแสดงออกและการยอมรับในตัวคนคนหนึ่ง โดยไม่ตัดสินใครเพียงเพราะเขาแตกต่างจากคนหมู่มาก

ระเบียบวิธีวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เน้นการสืบค้นข้อมูลแบบหัตถ์ภูมิจากแหล่งข้อมูลออนไลน์ จากนั้นผู้วิจัยจึงวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่เกี่ยวข้อง และนำมาวิเคราะห์โดยใช้แบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ทำโดยการสืบค้นจากเว็บไซต์ของหน่วยงานต่าง ๆ ของไทยและต่างประเทศ รวมไปถึงงานวิจัย และกรณีศึกษาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์และสังเคราะห์ เนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้อง เพื่อให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และทำการเรียบเรียงเนื้อหาต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล แบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยแบ่งเป็น 2 ส่วนหลัก ๆ คือ ส่วนของประเทศไทยและส่วนของประเทศแคนาดา โดยวิเคราะห์จากปัจจัยทางสังคม ค่านิยม วิถีชีวิต การประกอบอาชีพ กฎหมายการสมรสระหว่างบุคคลเพศเดียวกัน เป็นต้น

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยและสังคมแคนาดา โดยหลัก ๆ แล้วประกอบด้วยปัจจัย ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านค่านิยม สังคมไทยปลูกฝังเรื่องค่านิยมให้กับบุคคล ตั้งแต่เรียนในระดับประถมศึกษา โดยค่านิยมของสังคมไทยมีอยู่หลายด้าน แต่สิ่งหนึ่งที่เป็นพื้นฐานของค่านิยมที่ฝังในสังคมไทย คือ ความกตัญญู ซึ่งเป็นการตอบแทนบุญคุณของบุพการีหรือผู้มีพระคุณที่ได้อบรมสั่งสอนเลี้ยงดูพวกเขา เหล่านั้นมา ด้วยเหตุนี้บางครั้งผู้ที่เกิดมาเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยจะถูกคาดหวังสูงจากครอบครัว ต้องมีความสามารถหลายด้านเพื่อทดแทนในสิ่งที่พวกเขาเกิดมาไม่ตรงตามความปรารถนาของผู้เป็นพ่อและแม่ บางครั้งสิทธิและเสรีภาพของพวกเขาที่มีอยู่อย่างจำกัด เพราะคำว่ากตัญญูซึ่งเป็นค่านิยมและถือว่าเป็นคุณธรรมที่สำคัญ ของทุก ๆ สังคมบนโลกมนุษย์ โดยเฉพาะในสังคมไทยที่ทำให้การเทิดทูนบูชาบุพการีอย่างสูงสุด ส่วนในประเทศแคนาดา นั้นมีความหลากหลายทางชาติสูง

ดังนั้น ผู้คนจึงมีลักษณะนิสัยที่แตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้การส่งเสริมและเคารพในสิทธิและเสรีภาพด้านความหลากหลายของบุคคลอื่นจึงเป็นสิ่งที่ประชาชนในประเทศแคนาดาให้ความสำคัญอย่างยิ่ง นอกจากนี้ ชาวแคนาดา เป็นผู้มีจิตใจโอบอ้อมอารี ให้เกียรติซึ่งกันและกัน อ่อนน้อมถ่อมตนในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น อีกทั้งไม่ชอบการโอ้อวด เป็นผู้ที่มีการยาทางสังคม และนอกจากความหลากหลายทางชาติในสังคมแคนาดาแล้ว ผู้มีความหลากหลายทางเพศในแคนาดาก็มีจำนวนค่อนข้างมากเช่นเดียวกัน ด้วยค่านิยมและอัตลักษณ์ร่วมของสังคมดังกล่าวไปแล้วข้างต้น จึงส่งผลให้บุคคลโดยเฉพาะผู้มีความหลากหลายทางเพศสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้อย่างเต็มที่โดยไม่ต้องกังวลว่าจะถูกดูหมิ่นเหยียดหยามจากบุคคลอื่น 2) ปัจจัยด้านการศึกษา ผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย มีการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง มีส่วนน้อยที่เป็นผู้ที่มีการศึกษาสูงและอยู่ในชนชั้นผู้นำของสังคม และมีบางส่วนที่ต้องออกจากระบบการศึกษาเพราะไม่สามารถทนได้กับการถูกกดขี่และการเลือกปฏิบัติจากเพศสภาพ ดังนั้นการศึกษา เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการยกระดับคุณภาพชีวิตของพวกเขา เมื่อพวกเขาหันมาให้ความสนใจกับการงานที่ดีย่อมส่งให้พวกเขามีบทบาทในสังคมมากขึ้น ในทางตรงกันข้ามหากพวกเขาไม่ได้รับการศึกษาที่ดีพอก็จะส่งผลต่อสิทธิและเสรีภาพ ที่พวกเขาควรจะได้รับในสังคมอย่างเท่าเทียม ในส่วนของประเทศแคนาดานั้น เนื่องจากเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เห็นได้จากคุณภาพด้านการศึกษาที่อยู่ในอันดับต้น ๆ ของโลก อัตราการรู้หนังสือของประชากรอยู่ในระดับสูงมาก อีกทั้งผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศแคนาดาส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับที่สูง ดังนั้น ความรู้ ความสามารถที่พวกเขามีจึงใช้เป็นเครื่องมือในการยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองได้ ทำให้พวกเขามีบทบาททางสังคม มีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตไม่น้อยไปกว่าบุคคลอื่น ๆ

ตารางที่ 1 ปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้มีความหลากหลายทางเพศใน สังคมไทยและ สังคมแคนาดา

ปัจจัยทางสังคม	ประเทศไทย	ประเทศแคนาดา
ด้านค่านิยม	ให้ความสำคัญในเรื่องความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ	ให้ความสำคัญในเรื่องการให้เกียรติและมารยาททางสังคม
ด้านการศึกษา	ผู้มีความหลากหลายทางเพศส่วนใหญ่ มีการศึกษาในระดับปานกลาง	ผู้มีความหลากหลายทางเพศส่วนใหญ่ จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี
ด้านเสรีภาพ	ดัชนีด้านเสรีภาพของมนุษย์อยู่ในอันดับ 95 จาก 164 ประเทศทั่วโลก	ดัชนีด้านเสรีภาพของมนุษย์อยู่ในอันดับ 6 จาก 164 ประเทศทั่วโลก

2. แนวทางการประกอบอาชีพที่เป็นที่สนใจของผู้มีความหลากหลายทางเพศของทั้งสองประเทศ ผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยโดยพื้นฐานแล้วเกิดมาพร้อมกับพรสวรรค์และความสามารถที่หลากหลาย ดังนั้น การประกอบอาชีพของพวกเขาจึงมีความหลากหลายตามไปด้วย และเนื่องจากผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย โดยส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง จึงทำให้บางอาชีพสามารถทำได้โดยไม่จำเป็นต้องใช้วุฒิการศึกษาแต่อย่างใด ซึ่งจากการสืบค้นข้อมูล ผู้วิจัยพบว่า อาชีพที่เป็นที่นิยมสำหรับผู้มีความหลากหลายทางเพศและไม่จำเป็นต้องใช้วุฒิการศึกษา เช่น การเป็นนักแสดงตามสถานบันเทิง คณะหมอลำ โรงละคร ที่พบเห็นได้มากในพัทยาและภูเก็ต เพราะอาชีพเหล่านี้ใช้พรสวรรค์ทางการแสดงเป็นหลักและต้องใช้ความอดทนในการฝึกซ้อมเพื่อให้เกิดความชำนาญจึงไม่จำเป็นต้องมีวุฒิการศึกษาก็สามารถทำได้ขอเพียงมีใจรักในการแสดงเท่านั้น ไม่เพียงแต่การประกอบอาชีพที่ใช้ทักษะและพรสวรรค์ส่วนตัวดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเท่านั้น ยังมีผู้มีความหลากหลายทางเพศจำนวนมากในประเทศไทยที่ประกอบอาชีพโดยใช้ความรู้จากการเล่าเรียน และต้องใช้วุฒิการศึกษาในการประกอบอาชีพ เช่น ครู แพทย์ อาจารย์ เป็นต้น

จึงกล่าวได้ว่า อาชีพของผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยครอบคลุมอยู่ในทุกสาขาอาชีพของสังคมในประเทศแคนาดา จากการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้วิจัยที่ได้จากการสืบค้น พบว่า ผู้มีความหลากหลายทางเพศส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีการศึกษาสูง เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าของประเทศจึงส่งผลให้มีระบบการศึกษาที่ดี และด้วยจำนวนประชากรของประเทศแคนาดาที่มีไม่มากนักเมื่อเทียบกับขนาดเศรษฐกิจและรายได้ของประเทศ ดังนั้นคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนจึงอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ประชาชนจึงสามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างทั่วถึง เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ ด้วยเหตุนี้ ผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศแคนาดาจึงต้องศึกษาเล่าเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองให้สูงขึ้น และจากการที่ผู้คนต่างมีวุฒิการศึกษาสูงนั้นทำให้พวกเขานิยมประกอบอาชีพที่เป็นที่นับหน้าถือตาทางสังคม เช่น อาชีพทางด้านกฎหมาย ด้านการบริการ ด้านสุขภาพ เป็นต้น

ตารางที่ 2 การประกอบอาชีพของผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยและประเทศแคนาดา

อาชีพของ LGBTQ+ ในประเทศไทย	อาชีพของ LGBTQ+ ในประเทศแคนาดา
ประกอบอาชีพที่ต้องใช้พรสวรรค์และความคิดสร้างสรรค์ เช่น การแสดง วงการบันเทิง รวมไปถึงอาชีพด้านวิชาการ เช่น คุณครู บุคลากรทางการแพทย์ ข้าราชการ เป็นต้น	นิยมประกอบอาชีพในภาคธุรกิจ การเงิน การขาย การบริหาร อาชีพทางด้านกฎหมาย ด้านสุขภาพ ด้านวิทยาศาสตร์ และข้าราชการ เป็นต้น

3. ความแตกต่างของสิทธิทางกฎหมายเกี่ยวกับการสมรสสำหรับผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยและประเทศแคนาดา ปัจจุบันนี้ประเทศไทยยังไม่สามารถที่จะจดทะเบียนสมรสระหว่างคู่รักเพศเดียวกันได้ เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญให้ความเห็นว่า พื้นฐานของกฎหมายนอกจากจะเป็นไปตามกฎแห่งธรรมชาติแล้วยังต้องเป็นไปตามขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีของแต่ละสังคมด้วย อีกทั้งการไม่ได้กำหนดเพศในการสมรสอาจมีผู้มีความหลากหลายทางเพศมาจดทะเบียนสมรสเพื่อหวังผลประโยชน์ในสวัสดิการต่าง ๆ ของรัฐหรือประโยชน์จากการลดหย่อนภาษี อันอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ส่วนประเทศแคนาดา นับตั้งแต่ พ.ศ. 2548 แคนาดาได้ผ่านกฎหมายสมรส Civil Marriage Act ที่รับรองสิทธิในการสมรสให้สามารถกระทำได้ในบุคคลต่างเพศและในบุคคลเพศเดียวกัน ซึ่งกฎหมายนี้เป็นกฎหมายระดับประเทศที่ใช้ร่วมกันในการประกอบพิธีสมรส นอกจากนี้ ในกฎหมายดังกล่าวยังระบุชัดเจนว่าทุกคนมีความเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย และมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองที่เท่าเทียมกันโดยไม่มีทางเลือกปฏิบัติ คู่สมรสเพศเดียวกันที่จดทะเบียนสมรสด้วยกันแล้วมีสิทธิเท่าเทียมกับคู่รักต่างเพศทุกประการ นอกจากนี้ ในกฎหมายดังกล่าวยังระบุว่า คู่รักเพศเดียวกันที่จดทะเบียนสมรสอย่างถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ยังสามารถจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้ (TODAY Bizview, 2563)

ตารางที่ 3 ความแตกต่างของสิทธิทางกฎหมายเกี่ยวกับการสมรสสำหรับผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยและประเทศแคนาดา

กฎหมายการสมรสสำหรับผู้มีความหลากหลายทางเพศ	
ประเทศไทย	ประเทศแคนาดา
ปัจจุบัน บทบัญญัติแห่งกฎหมายไทย ยังมีได้รับรองให้บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศสามารถทำการสมรสกันได้ มีเพียงร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิตที่ยังไม่มีความคืบหน้าแต่อย่างใด	กฎหมาย Civil Marriage Act ที่มีผลบังคับใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. 2548 รับรองสิทธิในการสมรสให้สามารถกระทำได้ในบุคคลต่างเพศและในบุคคลเพศเดียวกัน และทุกคนมีสิทธิ เท่าเทียมกันทุกประการ นอกจากนี้ในกฎหมายดังกล่าวยังระบุว่า คู่รักเพศเดียวกันที่จดทะเบียนสมรสอย่างถูกต้องตามกฎหมายแล้ว สามารถจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้

อภิปรายผล

งานวิจัยครั้งนี้ได้มุ่งศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพโดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้มีความหลากหลายทางเพศที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยและประเทศแคนาดา จากการศึกษา ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมที่มีความคล้ายคลึงกันของสังคมไทยและสังคมแคนาดาที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งผลปรากฏว่า ปัจจัยหลัก ๆ ดังกล่าวประกอบไปด้วย ปัจจัยด้านค่านิยม ปัจจัยด้านการศึกษา และปัจจัยด้านเสรีภาพ สิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล และด้วยความที่เสรีภาพเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนควรได้รับและไม่มีใครสามารถพรากสิ่งเหล่านี้ไปจากพวกเขาได้ ซึ่งคำกล่าวนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์วัฒน์ บุญพิทักษ์ (2561, น.2) ที่ว่าในทุก ๆ รัฐธรรมนูญต่างก็มีรากฐานแนวคิดหลากหลายด้านด้วยกัน ซึ่งหนึ่งในนั้นย่อมหนีไม่พ้นเรื่องของสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค เนื่องจากทั้งสองเรื่องดังกล่าว เป็นเรื่องสำคัญในความเป็นมนุษย์และเป็นหลักการสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ทำการศึกษาถึงอาชีพที่เป็นที่สนใจและได้รับความนิยมนของผู้มีความหลากหลายทางเพศทั้งในประเทศไทยและประเทศแคนาดา กล่าวคือการประกอบอาชีพนั้นเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิและเสรีภาพซึ่งสิทธิและเสรีภาพในบริบทของการประกอบอาชีพนั้นยังสอดคล้องกับความหมายของสิทธิและเสรีภาพที่ปรากฏอยู่ในงานวิจัยของ ปรียวรรณ สุวรรณสุนย์ (2563, น.17) ที่กล่าวว่า สิทธิและเสรีภาพเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุดที่มนุษย์พึงได้รับการปกป้องคุ้มครองจากสังคม สิทธิ คือ อำนาจที่บุคคลพึงมีเพื่อเรียกร้องให้คนอื่นกระทำหรือละเว้นการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ส่วนเสรีภาพในทางข้อเท็จจริงแล้วจะไม่ก่อให้เกิดหน้าที่ต่อบุคคลอื่น ดังนั้น สิทธิและเสรีภาพในบริบทของการประกอบอาชีพ ผู้วิจัยตีความได้ว่า สิทธิ เป็นตัวกำหนดให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งสามารถนำพาตัวเองไปสู่ระบบการทำงานขององค์กรหรือเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจได้ ในทำนองเดียวกันบุคคลเหล่านั้นก็มีสิทธิที่จะเลือกประเภทของอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถของตนเองและสอดคล้องกับสภาวะทางธรรมชาติของพวกเขาได้ และหากจะมองว่าการตัดสินใจในการเลือกประกอบอาชีพนั้นเป็นเสรีภาพก็ไม่ผิดนัก เพราะสิทธิและเสรีภาพเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกขาดจากกันได้โดยสิ้นเชิง

ในด้านการสมรสสำหรับผู้มีความหลากหลายทางเพศ ปัจจุบันนี้ประเทศไทยยังไม่สามารถที่จะจดทะเบียนสมรสระหว่างคู่รักเพศเดียวกันได้ เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญให้ความเห็นว่า พื้นฐานของกฎหมายนอกจากจะเป็นไปตามกฎแห่งธรรมชาติแล้ว ยังต้องเป็นไปตามขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีของแต่ละสังคมด้วย อีกทั้งการไม่ได้กำหนดเพศในการสมรสอาจมีผู้มีความหลากหลายทางเพศมาจดทะเบียนสมรสเพื่อหวังผลประโยชน์ในสวัสดิการต่าง ๆ ของรัฐหรือประโยชน์จากการลดหย่อนภาษี อันอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ในขณะที่ประเทศแคนาดา นับตั้งแต่ พ.ศ. 2548 แคนาดาได้ผ่านกฎหมายสมรส Civil Marriage Act ที่รับรองสิทธิในการสมรสให้สามารถกระทำได้ในบุคคลต่างเพศและในบุคคลเพศเดียวกัน ซึ่งกฎหมายนี้เป็นกฎหมายระดับประเทศที่ใช้ร่วมกันในการประกอบพิธีสมรส นอกจากนี้ในกฎหมายดังกล่าวยังระบุชัดเจนว่าทุกคนมีความเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย และมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองที่เท่าเทียมกันโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ คู่สมรสเพศเดียวกันที่จดทะเบียนสมรสด้วยกันแล้วมีสิทธิเท่าเทียมกับคู่รักต่างเพศทุกประการ นอกจากนี้ในกฎหมายดังกล่าวยังระบุว่า คู่รักเพศเดียวกันที่จดทะเบียนสมรสอย่างถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ยังสามารถจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้

การสมรสเท่าเทียมเป็นสิ่งที่ถูกพูดถึงอย่างกว้างขวางในหลายประเทศในโลกปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยและส่วนใหญ่จะเป็นประเทศที่อยู่ทางซีกโลกตะวันตก การส่งเสริมเรื่อง

ความเท่าเทียมทางเพศนอกจากจะเป็นการสร้างความสุขและสร้างคุณภาพจิตใจให้แก่ประชาชนภายในประเทศแล้ว สิ่งนี้ยังเป็นการบ่งบอกให้ประเทศอื่น ๆ ทั่วโลกทราบว่าประเทศที่ส่งเสริมเรื่องความเท่าเทียมทางเพศนี้เป็นประเทศที่ประชาชนมีความเจริญทางด้านจิตใจสูง อีกทั้งความเท่าเทียมทางเพศเป็นหนึ่งในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ และหากพูดถึงการสมรสเท่าเทียมแน่นอนว่าย่อมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมากกว่าเสรีภาพอย่างเห็นได้ชัด เพราะเสรีภาพเป็นสิ่งที่บุคคลสามารถเลือกที่จะกระทำหรืองดเว้นการกระทำด้วยตนเองได้ แต่หากเป็นสิทธิที่เกี่ยวข้องกับการสมรสแล้วนั้น ต้องถูกบัญญัติมาในรูปของกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมคิด เลิศไพฑูรย์ และ กล้า สมุทวณิช (ม.ป.ป.) ที่กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของสิทธิในข้อหนึ่งว่า สิทธิจะเกิดขึ้นก็แต่โดยกฎหมายเท่านั้น เนื่องจากสิทธิเป็นเรื่องของอำนาจและหน้าที่ที่จะบังคับต่อบุคคลอื่นหรือรัฐปัจเจกชนทั่วไปจะบังคับต่อบุคคลอื่นหรือรัฐได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายรับรองสิทธิของตนและกำหนดหน้าที่ต่อบุคคลอื่นเท่านั้น โดยกฎหมายอาจจะกำหนดสิทธิไว้โดยชัดเจนหรือให้อำนาจแก่ปัจเจกชนไปกำหนดสิทธิระหว่างกันและกันได้โดยเสรีตราบใดที่ไม่ขัดต่อกฎหมายและศีลธรรมอันดีของประชาชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับองค์กร

1. สถาบันครอบครัวควรทำความเข้าใจและเปิดใจยอมรับบุตรหลานหรือคนในครอบครัวที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ การส่งเสริม สนับสนุน การให้ความรักความอบอุ่น คอยดูแลเอาใจใส่ จะทำให้บุตรหลานมีความมั่นใจในการใช้ชีวิต ส่งผลให้พวกเขาเหล่านั้นเกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของตัวเองไม่น้อยไปกว่าใคร ๆ เนื่องจากสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่ดีเป็นบ่อเกิดของประชากรที่มีคุณภาพในสังคมต่อไป
2. สถานศึกษาควรเป็นที่ที่ปลอดภัยสำหรับทุกคนไม่ว่านักเรียนคนนั้นจะเป็นเพศใดก็ตาม การให้ความรู้ การอบรมสั่งสอนจากคุณครูในโรงเรียนมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการอบรมสั่งสอนจากครอบครัว คุณครูควรให้ความรักความเมตตาแก่ลูกศิษย์ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งสำคัญของจรรยาบรรณในวิชาชีพครู หากโรงเรียนและคุณครูเป็นที่ที่ปลอดภัยทางด้านร่างกายและจิตใจสำหรับพวกเขาแล้วจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยความสุขทำให้ผู้เรียนเติบโตไปอย่างมีคุณภาพ
3. พรรคการเมืองมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในสังคมให้ดียิ่งขึ้น การเสนอกฎหมายต่าง ๆ เช่น การสมรสเท่าเทียม เป็นสิ่งที่แสดงถึงความเจริญทางด้านจิตใจของมนุษย์ แสดงถึงการให้ความสำคัญในเรื่องของความเท่าเทียมทางเพศ นอกจากนี้ ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารควรตระหนักในเรื่องนี้เช่นเดียวกัน เพราะประชาชนควรมีคุณภาพชีวิตที่ดี ควรมีสิทธิและเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกัน
4. องค์กร หน่วยงาน หรือบริษัท ควรให้ความสำคัญที่ความสามารถของบุคคลมากกว่าเพศสภาพ ควรขจัดอคติส่วนตัวและเปิดใจยอมรับให้พวกเขาเหล่านั้นได้แสดงความสามารถในการทำงานเพื่อก่อให้เกิดความก้าวหน้าในองค์กร และช่วยเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาเปรียบเทียบสิทธิและเสรีภาพของผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยและประเทศแคนาดา ทำให้ผู้วิจัยได้เห็นถึงความแตกต่างที่น่าสนใจหลายประการของทั้งสองประเทศ เช่น การศึกษา การท่องเที่ยว เศรษฐกิจ วัฒนธรรม เป็นต้น กล่าวคือหากเป็นประเด็นเรื่องความหลากหลายทางเพศ อาจทำการศึกษาเจาะจงไปยังกลุ่มประเทศรัฐอิสลามประเทศใดประเทศหนึ่งหรือทำการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศมหาอำนาจที่มี

ระบอบการปกครองแตกต่างกัน เช่น สหรัฐอเมริกากับจีน เป็นต้น หากเป็นประเด็นเรื่องการศึกษาอาจทำการวิจัยเป็นรายภูมิภาค เช่น ภูมิภาคเอเชียตะวันออก ภูมิภาคลาตินอเมริกา ภูมิภาคยุโรป ภูมิภาคแอฟริกา เป็นต้น หรือประเด็นเรื่อง Soft Power ที่มีอิทธิพลต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่แต่ละประเทศมีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์ไม่เหมือนกัน เป็นต้น หรือแม้แต่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ซึ่งเหมาะสมอย่างยิ่งกับงานวิจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ประเด็นเหล่านี้ล้วนมีความน่าสนใจไม่น้อยในการนำไปต่อยอดในงานวิจัยครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกษียร เตชะพีระ. (2563). **เสรีนิยม: ความรู้ฉบับพกพา**. เข้าถึงเมื่อ 12 สิงหาคม 2566 จาก <https://bookscape.co/books/in-stock/very-short-introductions/vsi-liberalism>
- โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. (2562). **ปัจเจกชนนิยม : โดย โกวิท วงศ์สุรวัฒน์**. เข้าถึงเมื่อ 12 สิงหาคม 2566 จาก https://www.matichon.co.th/columnist/news_1721548
- ชาญชัย คุ้มปัญญา. (2563). **อุดมการณ์ทางการเมือง : อุดมการณ์เสรีนิยม**. เข้าถึงเมื่อ 12 สิงหาคม 2566 จาก <http://www.chanchaivision.com/2013/07/fundamental-politics-ideology-2.html>
- ปรียวรรณ สุวรรณสุนย์. (2563). **รายงานวิจัย เรื่อง สิทธิเสรีภาพของประชาชนภายใต้รัฐธรรมนูญศึกษาเปรียบเทียบรัฐธรรมนูญในระบอบประชาธิปไตยกับสังคมนิยม**. กรุงเทพฯ: หอสมุดรัฐสภา.
- พงษ์ธวัฒน์ บุญพิทักษ์. (2561). **สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักกฎหมาย.
- พระมหาพูนศักดิ์ วชิรวโส. (2561). **แนวคิดปัจเจกนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท**. พุทธศาสนตรุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- โรงพยาบาลเพชรเวช. (2563). **LGBTQ ความหลากหลายที่ต้องเข้าใจ**. เข้าถึงเมื่อ 3 สิงหาคม 2566 จาก https://www.petcharavejhospital.com/th/Article/article_detail/LGBTQ
- ศิวพล ชมพูนันท์. (ม.ป.ป.). (ร่าง) **เสรีนิยมในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ**. เข้าถึงเมื่อ 12 สิงหาคม 2566 จาก <https://www.academia.edu/18734179>
- สุรพต ทวีศักดิ์. (2562). **เสรีนิยมกับอนุรักษนิยมอยู่ร่วมโลกกันได้ไหม**. เข้าถึงเมื่อ 12 สิงหาคม 2566 จาก <https://prachatai.com/journal/2019/04/81980>
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2555). **ปัจเจก**. เข้าถึงเมื่อ 12 สิงหาคม 2566 จาก <http://legacy.orst.go.th/?knowledges>
- KPG overseas. (ม.ป.ป.). **ทำความเข้าใจประเทศแคนาดาใน 6 ย่อหน้า**. เข้าถึงเมื่อ 3 สิงหาคม 2566 จาก <https://korpungun.com/canada-in-6/>
- TODAY Bizview. (2563). **สรุปให้เข้าใจปมตราม่า เจ เค โรว์ลิ่ง หลังถูกถล่มเรื่องเหยียดเพศ**. เข้าถึงเมื่อ 9 กันยายน 2566 จาก <https://workpointtoday.com/lgbtq>

กรณีศึกษา : ผลสำเร็จของการติดตามคนหายอาการอัลไซเมอร์

A case study of successful results of tracking missing persons, Alzheimer's disease

ดำรงศักดิ์ ขวนขวาย¹ และไทรลดา นามมุงคุณ²

^{1,2}สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

Damrongsak Kwaunkwai¹ and Sailada Nammungkhun²

^{1,2}Central Institute of Forensic Science Thailand, Ministry of Justice

aodmpic.5456@gmail.com

รับบทความ : 25 กันยายน 2567 แก้ไขบทความ : 26 มิถุนายน 2567 ตอรับบทความ : 30 มิถุนายน 2567

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสำเร็จของการติดตามคนหายอาการอัลไซเมอร์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติภารกิจ ภายใต้อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบูรณาการภารกิจการติดตามคนหายพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนาม ในการติดตามคนหายเป็นชายอายุ 92 ปี ที่หายออกจากบ้านด้วยอาการอัลไซเมอร์ในพื้นที่อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ด้วยกระบวนการติดตามคนหายและการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ เริ่มต้นด้วยการรับแจ้งคนหายผ่านระบบฐานข้อมูลกลางในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูลคนหายและศพนิรนาม จากนั้นเข้าสู่กระบวนการตรวจพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลโดยใช้ข้อมูลภาพ ข้อมูลรูปพรรณสัณฐาน ข้อมูลอัตลักษณ์ และข้อมูลสารพันธุกรรมเป็นข้อมูลในการตรวจวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลคนหาย และการลงพื้นที่ไปยังสถานที่เกิดเหตุเพื่อติดตามคนหาย ค้นหาเบาะแสเพิ่มเติม และเก็บข้อมูลสารพันธุกรรมของญาติ โดยสายโลหิตของคนหาย รวมถึงได้มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลคนหายผ่านทุกช่องทาง ผลสำเร็จจากกระบวนการติดตามคนหายและการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ ทำให้สามารถพบตัวคนหาย และตรวจเปรียบเทียบข้อมูลและยืนยันบุคคล ได้จากข้อมูลการแจ้งคนหาย

คำสำคัญ: คนหาย, คนหายอาการอัลไซเมอร์, การติดตามคนหายอาการอัลไซเมอร์

Abstract

This article aims to investigate the success of follow-up for missing individuals with Alzheimer's disease. Under the authorization of the Missing Persons Tracking Task Integration Subcommittee, verify the anonymity of individuals and bodies. During the pursuit of missing persons, a 92-year-old man disappeared from his home due to Alzheimer's disease in Doem Bang Nang Buat district of Suphan Buri Province. Through missing person tracking and forensic examination. Firstly, the missing persons are notified through the central database system to

¹ นักนิติวิทยาศาสตร์ชำนาญการ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

² นักนิติวิทยาศาสตร์ชำนาญการ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

anonymously store and search for missing persons and bodies. Then use image information, identity information, and identity information to enter the authentication process. Genetic data is the data used for comparative analysis of missing persons and for tracking missing persons at crime scenes. Search for more clues, collect genetic information from relatives through the blood of missing individuals, and promote missing person information through all channels. By tracking the success of missing persons and forensic examination processes, it is possible to locate missing persons and compare information and confirm individuals. According to the missing person report.

Keywords: Missing persons, missing persons with Alzheimer's disease, tracking missing persons, Alzheimer's disease

บทนำ

เนื่องด้วยปัจจุบันสถานการณ์ของคนหายและศพนิรนามในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนขึ้นทุกปี จากสถิติคนหายและศพนิรนาม ในปี พ.ศ. 2565 ถึงปัจจุบัน พบว่า คนหายมีจำนวนสูงถึง 2,396 ราย และศพนิรนาม จำนวน 3,069 ราย (ระบบฐานข้อมูลกลางในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูลบุคคลสูญหายและพิสูจน์ศพนิรนาม, 2566) ประกอบกับประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มีแนวโน้มคนหายจากอาการอัลไซเมอร์สูงขึ้นเช่นกัน ซึ่งในขณะนี้หน่วยงานภาครัฐและภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับข้อมูลคนหาย คนนิรนาม และศพนิรนามที่กระจัดกระจายอยู่ตามหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งนี้หน่วยงานต่าง ๆ พยายามรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลลงในระบบฐานข้อมูลกลางในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูลบุคคลสูญหายและพิสูจน์ศพนิรนาม โดยแต่ละหน่วยงาน จะทำการบันทึกข้อมูลลงในระบบดังกล่าวตามภารกิจของหน่วยงานนั้น ๆ เมื่อต้องการติดตามคนหาย พิสูจน์คนนิรนาม และศพนิรนามสามารถดำเนินการได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ ในการตามหาคนหาย ประชาชนสามารถเดินทางมาแจ้งด้วยตนเองได้ที่สถานีตำรวจในพื้นที่ หรือผ่านช่องทางออนไลน์ ผ่านแอปพลิเคชัน U-NAI ซึ่งทำให้สะดวก ง่าย และลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เพื่อการดำเนินการดังกล่าวซึ่งเป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการติดตามคนหาย การพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนาม พ.ศ. 2564 ขับเคลื่อนผ่านคณะกรรมการพัฒนาระบบการติดตามคนหาย และการพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนาม หรือ ค.พ.ศ. โดยนายกรัฐมนตรีมอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานคณะกรรมการและกำหนดให้ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการผ่านคณะกรรมการพัฒนาระบบการติดตามคนหาย และการพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนามปฏิบัติงานในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการติดตามคนหาย การพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนาม ได้ดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการบูรณาการภารกิจการติดตามคนหาย พิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนาม มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดแนวทางการรับเรื่องราวร้องทุกข์ ด้านคนหาย คนนิรนามและศพนิรนามจากประชาชน หน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ ประสานงานการปฏิบัติงาน ติดตามความคืบหน้าของคดีและรายงานผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาระบบการติดตามคนหาย และการพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนาม เพื่อให้เกิดการบูรณาการงานทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ และภาคประชาสังคมในการติดตามคนหาย คนนิรนามและศพนิรนาม และร่วมกันแก้ไขปัญหา และก้าวข้ามผ่านอุปสรรคที่เกิดขึ้น โดยมีระบบฐานข้อมูลกลางในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูลบุคคลสูญหาย

และการพิสูจน์ศพนิรนาม เป็นฐานข้อมูลสำคัญในการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน เพื่อให้สามารถค้นหาและช่วยเหลือประชาชน ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการติดตามคนหาย และการพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนาม พ.ศ. 2564, 2564)

ตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบูรณาการภารกิจการติดตามคนหาย พิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนามได้มีการขับเคลื่อนการปฏิบัติงานร่วมกันของหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้มีการรับเรื่องเกี่ยวกับคดีคนหาย คนนิรนามและศพนิรนามอย่างต่อเนื่อง แต่ละคดีจะมีความยากและซับซ้อนที่แตกต่างกัน ทำให้การปฏิบัติงานการติดตามคนหาย การพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนามจะพบปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น การรับแจ้งคดีคนหาย คนนิรนามและศพนิรนาม การตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ การสืบสวน สอบสวน รวมถึงการลงพื้นที่สำรวจค้นหา เป็นต้น

ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ส่งผลให้มีแนวโน้มคนหายจากอาคารอัลไซเมอร์สูงขึ้น จากข้อมูลสถิติคนหายจากอาคารอัลไซเมอร์ของมูลนิธิกระจกเงา มีจำนวนทั้งหมด 510 ราย (ศูนย์ข้อมูลคนหาย มูลนิธิกระจกเงา, 2565) เพราะอาคารอัลไซเมอร์สามารถส่งผลกระทบต่อตัวคนหาย อาการของโรคอัลไซเมอร์ทำให้เกิดการสูญเสียความทรงจำ ชั่วขณะ ความสามารถในการตัดสินใจลดลงและมีความสับสนมากขึ้น รวมถึงมีอาการหวาดกลัว วิดกังวลรวมอยู่ด้วย ซึ่งอาการดังกล่าวสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา โดยที่ไม่แสดงอาการผิดปกติ จนกว่าจะเห็นพฤติกรรมแสดงออกอย่างชัดเจน เช่น การยืนหรือเดินวนอยู่กับที่ด้วยความสับสนและมึนงง บางรายเกิดอาการวิ่งหนีออกไปจากบ้านและไปหลบซ่อนตามบริเวณต่าง ๆ บางรายมีการเดินหายออกไปจากบ้านจนเป็นเรื่องปกติของคนในครอบครัว อาการดังกล่าวถือเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดการสูญหายสูงมาก โดยเฉพาะคนใกล้ชิดอาจจะรู้เท่าไม่ถึงเหตุการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้น เมื่อคนหายได้หายออกจากบ้านไป ทำให้กลายเป็นคนเร่ร่อน ส่งผลให้อาจเกิดการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุ การถูกทำร้ายร่างกาย การจมน้ำ การเสียชีวิตด้วยโรคประจำตัว เป็นต้น

โดยบทความนี้ทางผู้เขียน จึงขอยกตัวอย่างกรณีศึกษาการติดตามคนหาย และการพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนาม กรณีของคนหายจากอาคารอัลไซเมอร์ที่มีการปฏิบัติภารกิจร่วมกันของหน่วยงานคณะกรรมการบูรณาการภารกิจการติดตามคนหาย พิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนาม ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มูลนิธิกระจกเงา และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กรณีศึกษานี้เป็นการรับแจ้งคดีคนหายผ่านฐานข้อมูลกลางในการจัดเก็บและสืบค้น ข้อมูลบุคคลสูญหายและพิสูจน์ศพนิรนามจากพนักงานสอบสวนของพื้นที่เกิดเหตุ เหตุเกิดเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2565 ในพื้นที่ของสถานีตำรวจภูธรเดิมบางนางบวชได้รับแจ้งว่ามีคนหายเป็นชายชรา มีอาการหลงลืมและหายออกจากบ้าน ทางมูลนิธิกระจกเงาได้ประสานข้อมูลเพื่อหาเบาะแสเพิ่มเติมของคนหายในคดีเดียวกัน โดยสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ได้นำข้อมูลประวัติ ภาพ รูปพรรณสัณฐาน แผลเป็น ตำหนิ รอยสักข้อมูลทางการแพทย์ลักษณะพิเศษ มาวิเคราะห์ ข้อมูลและเปรียบเทียบข้อมูลคนหายกับฐานข้อมูลศพนิรนามของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ทำให้การประสานงานด้านข้อมูลนั้น เกิดความรวดเร็วและสามารถเปรียบเทียบข้อมูลคนหายเบื้องต้นเพื่อเป็นการวางแผนในการปฏิบัติภารกิจในขั้นตอนถัดไปในการติดตามคนหาย

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาผลสำเร็จของการติดตามคนหายอาคารอัลไซเมอร์ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติภารกิจ ภายใต้อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบูรณาการภารกิจการติดตามคนหาย พิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนาม

การวิเคราะห์กรณีศึกษา

กรณีศึกษานี้เป็นคดีคนหายที่เกิดเหตุในพื้นที่ของสถานีตำรวจภูธรเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี โดยผู้แจ้งซึ่งเป็นบุตรชายแจ้งว่า คนหายได้หายออกจากบ้านไปตั้งแต่ประมาณวันที่ 14 พฤศจิกายน 2565 เวลา 9.30 น. และได้แจ้งความคนหายไว้กับสถานีตำรวจเดิมบางนางบวช เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2565 พุทธศักราชคดีเบื้องต้นระบุว่า คนหายเพศชาย อายุ 92 ปี น้ำหนัก 50 กิโลกรัม ส่วนสูงประมาณ 163 เซนติเมตร ผิวดำแดง ผมสั้นสีขาว มีรอยสักบริเวณหน้าอก บริเวณแผ่นหลัง และกลางศีรษะ การแต่งกายสวมเสื้อเชิ้ตแขนสั้นลายสก๊อต กางเกงขายาว สีเทา ไม่สวมรองเท้า และมีจักรยานสีเขียวเป็นยานพาหนะ คนหายมีอาการอัลไซเมอร์และมีพฤติกรรมชอบขี่จักรยานออกไปทุ่งนาทุกเช้า และจะกลับมาช่วงเย็น แต่ในวันที่ 14 พฤศจิกายน 2565 คนหายไม่ได้กลับบ้าน ชุดที่ใส่ในวันที่หาย สวมเสื้อเชิ้ตแขนสั้นสีขาวพาลายสก๊อต กางเกงขายาวสีเทา ปั่นจักรยานสีเขียวไม่มีตะแกรงหน้า จากการบอกกล่าวจากผู้เป็นบุตรชาย ได้ความว่าคนหายบอกว่าเขาหนีไปให้ควาย และมีพยานยืนยันว่าเห็นคนหายถือหญ้าอยู่ในมือ แต่ปัจจุบันคนหายไม่ได้เลี้ยงควายแล้ว จึงคาดการณ์ว่าเป็นสาเหตุจากอาการหลงลืม โดยพยานคนสุดท้ายพบเห็นคนหาย ห่างจากบ้านประมาณ 3 กิโลเมตร จึงคาดการณ์ว่า คนหายอาจจะปั่นจักรยานเข้าไปในพื้นที่เกษตรกรรมบริเวณนั้น ทั้งนี้คนหายเคยหายมาแล้ว แต่มีคนไปพบตัวก่อน จากเหตุการณ์เกรงว่าคนหายจะพลัดหลงหรือได้รับอันตราย จึงได้มาแจ้งคนหายกับมูลนิธิกระจกเงาและสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ จากเหตุการณ์ดังกล่าวนำไปสู่การปฏิบัติการร่วมกันในกระบวนการติดตามคนหายและการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์

กระบวนการติดตามคนหายและการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์

เมื่อข้อมูลคนหายได้บันทึกลงระบบฐานข้อมูลกลางในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูลบุคคลสูญหายและพิสูจน์ศพนิรนาม ข้อมูลจะได้การวิเคราะห์ข้อมูลและเปรียบเทียบข้อมูลคนหายกับฐานข้อมูลศพนิรนามของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ประสานผลการวิเคราะห์ข้อมูลและเปรียบเทียบข้อมูลคนหายไปยังหน่วยงานต้นเรื่องเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการดำเนินการในขั้นตอนต่อไป ซึ่งกระบวนการติดตามคนหายและการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ได้มีการปฏิบัติการร่วมกันดังต่อไปนี้

1. การรับแจ้งคนหาย ผ่านระบบฐานข้อมูลกลางในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูลคนหายและศพนิรนาม เจ้าหน้าที่ผู้รับแจ้งได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของคนหาย ได้แก่ ชื่อ ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์เพศ อายุ เชื้อชาติ ข้อมูลรูปพรรณสัณฐาน ผลเป็น ต่าหนิ รอยสัก ลักษณะพิเศษ ความพิการ ข้อมูลทางการแพทย์ ข้อมูลทางทันตกรรม การแต่งกายและทรัพย์สินติดตัว รวมถึงการให้รายละเอียดของทรัพย์สินติดตัว เช่น เครื่องประดับที่มีการสลักชื่อหรือหมายเลข เสื้อผ้า หรือภาพถ่ายที่ คนหายสวมใส่เครื่องประดับหรือพกพาโทรศัพท์มือถือ ข้อมูลเหตุการณ์หรือสาเหตุการสูญหาย วันที่พบครั้งล่าสุด สถานที่พบครั้งล่าสุด มูลเหตุก่อนการสูญหาย และข้อมูลอัตลักษณ์บุคคล ได้แก่ ลายพิมพ์นิ้วมือของคนหาย ตัวอย่างสารพันธุกรรมของคนหายและญาติสายตรงของคนหาย ข้อมูลทางการแพทย์ และข้อมูลทางทันตกรรมข้อมูลทั่วไป เพื่อนำมาเปรียบเทียบข้อมูลคนหายกับฐานข้อมูลศพนิรนามของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์

จากกรณีคนหายตามข้อมูลระบุว่า คนหายมีรูปพรรณสัณฐาน เพศชาย อายุ 92 ปี น้ำหนัก 50 กิโลกรัม ส่วนสูงประมาณ 163 เซนติเมตร ผิวดำแดง ผมสั้นสีขาว มีรอยสักบริเวณหน้าอก บริเวณแผ่นหลัง และกลางศีรษะ การแต่งกายสวมเสื้อเชิ้ตแขนสั้นลายสก๊อต กางเกงขายาวสีเทา ไม่สวมรองเท้า และมีจักรยานสีเขียวเป็นยานพาหนะ โดยนำข้อมูลมาดำเนินการตรวจวิเคราะห์เปรียบเทียบกับศพนิรนามที่แจ้งผ่านระบบฐานข้อมูลกลางในการจัดเก็บ

และสืบค้นข้อมูลคนหายและศพนิรนาม ผลการตรวจเปรียบเทียบไม่พบข้อมูลการรับแจ้งจากสถานีตำรวจพื้นที่ใกล้เคียงกับพื้นที่เกิดเหตุ และจากการตรวจสอบข้อมูลการชันสูตรพลิกศพของทางสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ในช่วงวันและเวลาที่สูญหาย ไม่พบข้อมูลที่ตรงกันกับคนหาย นอกจากนี้ได้ประสานข้อมูลของคนหายไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ในการตรวจเปรียบเทียบข้อมูลกับคนนิรนามที่อยู่ในความดูแลของหน่วยงาน ภายหลังจากการรับแจ้งคนหายและตรวจวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลคนหายคือ ไม่พบข้อมูลจากฐานข้อมูลที่ตรงกันกับคนหาย จึงสันนิษฐานได้ว่า คนหายยังมีชีวิตอยู่และไม่ได้อยู่ในความคุ้มครองของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

2. การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ประสานงานข้อมูลลายพิมพ์นิ้วมือจากสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย เพื่อตรวจเปรียบเทียบฐานข้อมูลศพนิรนามของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ผลการตรวจเปรียบเทียบไม่พบข้อมูลที่ตรงกันกับคนหาย จากนั้นนำข้อมูลภาพ ข้อมูลรูปพรรณสัณฐาน ข้อมูลอัตลักษณ์บุคคลจากระบบฐานข้อมูลกลางในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูลคนหายและศพนิรนามและข้อมูลจากมูลนิธิกระจกเงา มาวิเคราะห์ข้อมูลและเปรียบเทียบข้อมูลคนหายกับฐานข้อมูลศพนิรนามของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์อีกครั้ง เพื่อเป็นการยืนยันข้อมูลให้ครบถ้วนกระบวนการตรวจพิสูจน์บุคคล ผลการตรวจเปรียบเทียบไม่พบข้อมูลที่ตรงกันกับคนหาย จากการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลตามข้อมูลข้างต้นไม่พบข้อมูลที่ตรงกันกับคนหาย จึงได้มีการหารือกับหน่วยงานร่วมปฏิบัติการกิจ เพื่อดำเนินการจัดเก็บสารพันธุกรรมของญาติคนหายใช้ในการเปรียบเทียบกับฐานข้อมูลสารพันธุกรรมของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ โดยผลการเปรียบเทียบสารพันธุกรรมของญาติกับฐานข้อมูลสารพันธุกรรมของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ที่ไม่พบข้อมูลสารพันธุกรรมที่ตรงกันญาติคนหาย และจัดเก็บไว้ในฐานข้อมูลคนหายและศพนิรนามของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์

3. การลงพื้นที่ติดตามคนหาย ภายหลังจากได้รับแจ้งคนหายจากสถานีตำรวจภูธรเดิมบางนางบวชและมูลนิธิกระจกเงาได้ประสานงานเพื่อลงพื้นที่ไปยังสถานที่เกิดเหตุ ในการสืบสวนสอบสวนและหาเบาะแสเพิ่มเติมรวมทั้งสำรวจพื้นที่และค้นหาคนหาย

3.1 การลงพื้นที่ของสถานีตำรวจภูธรเดิมบางนางบวชและมูลนิธิกระจกเงา มูลนิธิกระจกเงาร่วมกับสถานีตำรวจภูธรเดิมบางนางบวช ลงพื้นที่ค้นหาคนหายโดยมีการวางแผนการค้นหาในบริเวณพื้นที่เกษตรกรรมที่เป็นจุดสำคัญ เนื่องจากคำบอกเล่าจากพยานที่พบเห็นคนหายกำลังตัดหญ้าไปให้ควาย และจากภาพของกล้องวงจรปิดที่ปรากฏภาพคนหายขี่จักรยานมุ่งหน้าไปทางอำเภอด่านช้าง ซึ่งบริเวณข้างทางส่วนใหญ่เป็นไร่อ้อย หน่วยงานร่วมได้ดำเนินการค้นหาผลการค้นหาไม่พบตัวคนหาย จึงยุติการค้นหาและได้ลงประกาศตามหาคนหายผ่านสื่อออนไลน์ และมูลนิธิกระจกเงาได้ดำเนินการติดตามข้อมูลคนหายไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดสุพรรณบุรี ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดอุทัยธานี ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดชัยนาท และโรงพยาบาลในพื้นที่เกิดเหตุและโรงพยาบาลของพื้นที่ใกล้เคียง คือ รวมถึงมูลนิธิต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเก็บรักษาศพหรือศูนย์ช่วยเหลือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง แต่ไม่พบข้อมูลที่ตรงกันกับคนหาย

3.2 การลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูลสารพันธุกรรมญาติคนหาย เนื่องจากยังไม่พบตัวคนหาย สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ร่วมกับมูลนิธิกระจกเงาและสถานีตำรวจภูธรเดิมบางนางบวช ได้ดำเนินการลงพื้นที่ไปยังบ้านของคนหายในอำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อจัดเก็บข้อมูลสารพันธุกรรมของน้องสาวของคนหายเปรียบเทียบกับฐานข้อมูลสารพันธุกรรมในฐานข้อมูลของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์

3.3 การลงพื้นที่ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ภายหลังจากการลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูลสารพันธุกรรมของน้องสาวของคนหาย ทางสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ได้รับการประสานจากพนักงานสอบสวนเจ้าของคดี ว่าได้พบศพ

สภาพเป็นโครงกระดูกบริเวณไรมันห่างจากสถานที่สูญหายระยะทาง 5 กิโลเมตร ในสถานที่เกิดเหตุพบชิ้นส่วนเครื่องแต่งกายคล้ายกับเครื่องแต่งกายของคนหาย และถัดไปอีกประมาณ 50 เมตรพบจักรยานคล้ายกับคันเดียวกันกับคนหาย จึงได้เชิญญาติมายังสถานที่เกิดเหตุและได้รับการยืนยันจากญาติว่าใช่เครื่องแต่งกายและจักรยานของคนหาย

4. การตรวจเปรียบเทียบข้อมูลและการยืนยันบุคคล การยืนยันบุคคลจากสภาพศพไม่สามารถยืนยันได้เนื่องจากสภาพศพเป็นโครงกระดูก จึงไม่สามารถใช้ข้อมูลรูปพรรณสัณฐานและข้อมูลอัตลักษณ์บุคคลในการยืนยันบุคคลได้ แต่จากพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุพบเครื่องแต่งกายและยานพาหนะ ที่ตรงกันกับเครื่องแต่งกายที่ใส่ในวันหาย เสื้อเชิ้ตแขนสั้นสีขาวฟ้าลายสก๊อต กางเกงขายาวสีเทา และลักษณะของจักรยานที่เป็นยานพาหนะของคนหาย ตามข้อมูลการรับแจ้งคนหาย ทำให้ญาติสามารถยืนยันว่าใช่คนหาย

บทวิเคราะห์

ผลสำเร็จในการติดตามคนหายในกรณีศึกษานี้จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้เลย แม้ว่าจะมีการปฏิบัติงานตามกระบวนการตรวจพิสูจน์อย่างครบถ้วนถูกต้องทั้งกระบวนการแล้วก็ตาม ทั้งนี้เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันระหว่างมูลนิธิกระจกเงา สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และสถานีตำรวจภูธรเดิมบางนางบวชที่มีความมุ่งมั่นในการติดตามคนหาย จึงทำให้เกิดผลสำเร็จในการติดตามคนหายในครั้งนี้ได้ แสดงให้เห็นว่าการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมาก และจากการเชื่อมโยงข้อมูลในระบบฐานข้อมูลกลางในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูลบุคคลสูญหายและพิสูจน์ศพนิรนามของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ทำให้การตรวจสอบข้อมูลคนหายเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เพราะการตรวจสอบข้อมูลคนหาย สามารถตอบข้อสงสัยเบื้องต้นได้ว่าพบข้อมูลในระบบหรือไม่ ถ้าไม่พบข้อมูลสามารถคาดการณ์ได้ว่าคนหายอาจจะยังมีชีวิตอยู่ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานต้องตรวจสอบแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เช่น ข้อมูลคนไข้ในโรงพยาบาลและการลงพื้นที่หาข่าวเพิ่มเติมจากพยานแวดล้อมในพื้นที่ จากช่วงระยะเวลาประมาณ 2 เดือนครึ่ง ตั้งแต่การสูญหายจนการพบตัวคนหาย การปฏิบัติภารกิจของทั้งสามหน่วยงานมีการดำเนินการติดตามอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดผลสำเร็จ และทางผู้เขียนบทความได้วิเคราะห์ข้อมูลพบว่าปัญหาและอุปสรรค จากการติดตามคนหายในกรณีศึกษาครั้งนี้ มีการวิเคราะห์ข้อมูลออกมาดังนี้

1. การแจ้งความคนหาย จากพฤติการณ์คนหายได้หายออกจากบ้านในวันที่เกิดเหตุช่วงเช้า แต่ญาติคนหายได้แจ้งความคนหายในวันถัดมา ภายหลังจากที่คนหายไม่กลับมา เนื่องจากความเคยชินที่ว่าคนหายเคยหายออกไปแล้วกลับมา ทำให้ญาติไม่ได้ดำเนินการแจ้งความคนหายทันที ซึ่งการแจ้งความคนหายที่ล่าช้าทำให้โอกาสการพบตัวคนหายนั้นยิ่งยากมากยิ่งขึ้น ถ้ามีการแจ้งความคนหายอย่างรวดเร็ว จะทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถประสานงานกับสายตรวจ เพื่อลงพื้นที่เกิดเหตุติดตามได้ทันที ทำให้มีโอกาสพบตัวคนหายได้มากกว่า เพราะการแจ้งความคนหายสามารถแจ้งความคนหายได้ทันทีโดยไม่ต้องรอถึง 24 ชั่วโมงหลังจากการสูญหาย

2. การรับแจ้งความคนหายผ่านระบบฐานข้อมูลกลางในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูลบุคคลสูญหายและพิสูจน์ศพนิรนาม เป็นการประสานข้อมูลจากสถานีตำรวจที่เกิดเหตุทำให้สามารถตรวจเปรียบเทียบข้อมูลทั่วไปและข้อมูลรูปพรรณสัณฐานของคนหายได้เบื้องต้น และการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์จากตัวอย่างสารพันธุกรรมจากญาติ การเก็บตัวอย่างสารพันธุกรรมสามารถเก็บได้จากการขีดเยื่อกระดูกงู้งุ้มของญาติที่ใกล้ชิดกับคนหายมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ญาติที่ใกล้ชิดรวมถึง บิดา มารดา บุตร พี่ น้อง คู่แต่งงาน (กรณีที่คนหายมีบุตร) ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา โดยต้องมีการบันทึกระดับความสัมพันธ์ใกล้ชิดของเครือญาติและจัดทำแผนภูมิแสดง ลำดับเครือญาติของวงศ์ตระกูล (family tree) ซึ่งจะทำให้สามารถพิจารณาได้ว่า ควรเก็บตัวอย่างสารพันธุกรรมจากญาติคนใดบ้าง

(กฤษฎะ สุวรรณภูมิ, 2562) สามารถยืนยันข้อมูลได้ว่าฐานข้อมูลคนหายกับฐานข้อมูลศพนิรนามของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ไม่พบข้อมูลที่ตรงกันกับคนหายสามารถดำเนินการติดตามคนหายในส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องได้ต่อไป

3. คนหายอายุมาก สุขภาพไม่แข็งแรงและมีอาการอัลไซเมอร์ ทำให้เกิดอาการหลงลืม สับสนทิศทาง และพยายามหาทางกลับไปยังบ้านของตนเองจนหลงไปเส้นทางอื่น ๆ ได้ เพราะคนหายได้ออกจากบ้านไปด้วยการขี้จุกขี้จาย และด้วยอายุที่มากและสุขภาพที่ไม่แข็งแรง จึงมีความอดทนได้น้อยต่อสภาพแวดล้อมในพื้นที่นั้น ๆ ส่งผลอาจทำให้เกิดการเสียชีวิตได้ (วีรศักดิ์ เมืองไพศาล, 2562)

4. ลักษณะภูมิประเทศของพื้นที่ที่เกิดเหตุเป็นพื้นที่ต่างจังหวัด การเชื่อมโยงของเส้นทางของถนนในพื้นที่สามารถเชื่อมโยงถึงกัน โดยบริเวณริมทางเป็นไร่อ้อย ไร่มัน หลายจุดในบริเวณนั้น ทำให้เป็นที่หลบหรือทำให้เกิดการบดบังในการค้นหาและการมองเห็น ทำให้ความสามารถในการค้นหาคนหายนั้นไม่ทั่วถึง จากงานวิจัยเกี่ยวกับการติดตามคนหายอัลไซเมอร์ของประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าระยะทางไม่ไกลจากตำแหน่งที่สูญหาย แต่สถานที่ที่มีเป็นสถานที่ก่อสร้าง สถานที่รกร้าง สาเหตุการเสียชีวิตส่วนใหญ่เกิดการติดเชื้อ โรคประจำตัว ฝนน้ำ และเกิดอุบัติเหตุจากยานพาหนะ ส่วนมากพบว่า เสียชีวิตมากกว่ารอดชีวิต (Rowe et al., 2011) เช่นเดียวกันในประเทศออสเตรเลียได้ศึกษาเกี่ยวกับผลลัพธ์ของการหายไปของผู้ป่วยอัลไซเมอร์ที่หลงทางในออสเตรเลีย โดยรวบรวมข้อมูลจากบทความและข่าวคนหายที่มีอาการสมองเสื่อม พบว่า ตำแหน่งที่จะพบคนหายได้ตามบริเวณถนนและบริเวณป่า ส่วนใหญ่พบเสียชีวิตในบริเวณป่า (MacAndrew et al., 2018) และจากสืบค้นข้อมูลพบว่า พฤติกรรมการเดินทางออกนอกบ้าน คนหายประเภทโรคสมองเสื่อมที่ไม่เคยออกจากบ้านไปที่ไหนเลย มีความเป็นไปได้ว่า จะมีพฤติกรรมคุ้นชินกับบ้าน ที่อยู่อาศัยหรือสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายกับบ้านที่เคยอยู่ ดังนั้นมีความเป็นไปได้ว่าอาจจะเดินพลัดหลงเข้าบ้านคนอื่น เพราะคนหายนึกว่าเป็นบ้านของตนเอง เนื่องจากมีความคุ้นชินกับสิ่งปลูกสร้างนั้น (ศูนย์ข้อมูลคนหาย มูลนิธิกระจกเงา, 2565) ซึ่งในกรณีคนหายจากอาการอัลไซเมอร์สามารถนำองค์ความรู้เกี่ยวกับแผนที่อาชญากรรม มาวิเคราะห์เพื่อหาปัจจัยและสาเหตุของการสูญหายของคนที่มีอาการอัลไซเมอร์ให้มีประสิทธิภาพ และเพิ่มโอกาสในการพบตัวคนหายมากยิ่งขึ้น เพราะแผนที่อาชญากรรมเป็นกระบวนการหรือระบบที่ใช้ข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ มาทำการวิเคราะห์เชิงพื้นที่สำหรับการแก้ปัญหาอาชญากรรมหรือปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการติดตามคนหายจากอาการอัลไซเมอร์ได้สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการติดตามค้นหา ในปัจจุบันแผนที่อาชญากรรมที่มีการใช้ประโยชน์กันอยู่สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ประเภท แตกต่างกันไป ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับลักษณะของข้อมูลและวัตถุประสงค์ในการนำเสนอ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (สุดสงวน สุธีสร, 2565)

1) แผนที่แบบใช้สัญลักษณ์เพียงชนิดเดียว (Single-Symbol Mapping) เป็นแผนที่ซึ่งอาศัยสัญลักษณ์เพียงชนิดเดียวแทนลักษณะทางกายภาพเพียงชนิดหนึ่ง โดยไม่มีการแสดงลักษณะทางกายภาพประเภทอื่นบนแผนที่นั้น แผนที่ตามตัวอย่างที่กล่าวถึงไม่ต้องการที่จะแสดงลักษณะทางกายภาพอื่นใดนอกจากสถานีตำรวจบนแผนที่ฐาน (Base Map) ซึ่งประกอบไปด้วยถนนหนทางต่าง ๆ ด้วยความง่ายในการทำ ความเข้าใจและมีสัญลักษณ์เพียงชนิดเดียวบนแผนที่ ทำให้แผนที่ชนิดนี้มีจุดเด่นที่สามารถสื่อข้อมูลให้เห็นและเข้าใจได้ง่าย

2) แผนที่ซึ่งใช้วงแหวน (Buffer) รอบลักษณะทางกายภาพ การใช้วงแหวนล้อมรอบลักษณะทางกายภาพนั้น มีประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่แสดงบนแผนที่ วงแหวนที่ใช้ล้อมรอบสามารถกำหนดให้มีขนาดใหญ่หรือเล็กตามที่ผู้วิเคราะห์กำหนด เช่น อาจกำหนดให้โปรแกรมด้านภูมิศาสตร์สารสนเทศที่ใช้ก่อสร้างวงแหวนล้อมรอบสถานบริการที่จำหน่ายสุราทุกแห่งในเขตสถานีตำรวจนครบาลดอนเมือง

3) แผนที่ซึ่งใช้สีหรือสัญลักษณ์ที่มีขนาดแตกต่างกันแสดงจำนวน (Graduated Mapping) แผนที่ประเภทนี้สามารถนำเสนอข้อมูลที่แผนที่แบบที่ใช้สัญลักษณ์เพียงชนิดเดียวไม่สามารถนำเสนอให้ครบถ้วนได้ แผนที่ประเภทนี้สามารถนำเสนอข้อมูลที่มีลักษณะทางกายภาพซึ่งเกิดขึ้นซ้ำกันในบริเวณเดียวกันหรือบริเวณใกล้เคียงกันได้ โดยใช้สีหรือสัญลักษณ์ที่มีขนาดแตกต่างกันแสดงจำนวนของลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างกัน

4) แผนที่ซึ่งใช้แผนภูมิ (Chart Mapping) เป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้วิเคราะห์อาชญากรรมที่จะนำมาใช้ในการแสดงค่าต่าง ๆ ของตัวแปรเดียวกันบนแผนที่เดียวกันได้ กล่าวคือบางครั้งการแสดงข้อมูลบนแผนที่มีความจำเป็นต้องแสดงค่าที่แตกต่างกันของตัวแปรอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ บนแผนที่เดียวกัน

5) แผนที่แสดงความหนาแน่น (Density Mapping) เหมาะสำหรับการแสดงข้อมูลที่ไม่ถูกจำกัดอยู่ในขอบเขตที่เด็ดขาดดังเช่นการแบ่งพื้นที่ซึ่งถูกแบ่งออกเป็นเขต ๆ เช่น แบ่งตามเขตหมู่บ้าน โดยทั่วไปแล้วแผนที่แสดงความหนาแน่นจะใช้วิธีระบายสีให้มีความหนาแน่นที่แตกต่างกันในบริเวณต่าง ๆ ของแผนที่ ทั้งนี้ ความหนาแน่นของสีขึ้นอยู่กับจำนวนคดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้น แผนที่ประเภทนี้ใช้สำหรับแสดงจุดหรือพื้นที่ซึ่งเกิดเหตุอาชญากรรมหนาแน่น (Hot Spot)

แผนที่อาชญากรรมมีประโยชน์ในการวางแผนควบคุมอาชญากรรม โดยจุดหรือพื้นที่ใดที่มีเหตุอาชญากรรมเกิดขึ้นมากจะสามารถสังเกตเห็นได้แผนที่ทั้ง 5 ประเภท ที่แสดงข้อมูลที่มีเหตุอาชญากรรม ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องที่ประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจ ผู้บริหารของตำรวจ ฝ่ายปกครอง ประชาชน สามารถทราบจากแผนที่ชนิดนี้ได้ว่าบริเวณมีเหตุอาชญากรรมเกิดขึ้นหนาแน่น เพื่อที่จะค้นหาวิธีแก้ไขและลดคดีอาชญากรรมให้ลดน้อยลง ดังนั้นการนำแผนที่อาชญากรรมประยุกต์ใช้กับการติดตามคนหายจากอาการอัลไซเมอร์ ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ทราบถึงตำแหน่งที่มีความเสี่ยงสำหรับคนหาย และยังสามารถเป็นข้อมูลสำหรับการปฏิบัติการติดตามคนหายในกรณีที่คนหายเคยหายมาแล้ว

5. ความคุ้นเคยของคนในพื้นที่ที่เห็นคนหายเป็นประจำและเห็นพฤติกรรมของคนหายปกติ เลยไม่ได้มีความสงสัยว่าคนหายกำลังหลงทาง หรือมีอาการหลงลืม และกำลังจะเกิดการสูญหาย ซึ่งคนหายไม่มีอุปกรณ์สื่อสารติดตัวทำให้ไม่สามารถใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบตำแหน่งของคนหาย มีแต่การตรวจสอบจากกล้องวงจรปิดในบริเวณใกล้เคียงเท่านั้น จากโครงการ ‘หาย (ไม่) ห่วง’ ของมูลนิธิกระจกเงา โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานเอกชน เพื่อสร้างนวัตกรรมการช่วยเหลือผู้ป่วยโรคสมองเสื่อมที่มีอาการหลงลืม และมีความเสี่ยงในการพลัดหลงสูญหายออกจากบ้าน การนำผู้ป่วยอาการอัลไซเมอร์เข้าสู่โครงการหายไม่ห่วงของมูลนิธิกระจกเงา จะสามารถช่วยติดตามคนหายได้มากยิ่งขึ้น เพราะโครงการ ‘หาย (ไม่) ห่วง’ มีการลงทะเบียนและรับ QR code มาสกรีนติดกับเสื้อหรือการใส่ริชแบนด์ สำหรับผู้ป่วยอาการอัลไซเมอร์ เพื่อเป็นช่องทางให้ผู้พบเห็นได้ติดต่อกลับมายังมูลนิธิกระจกเงา เมื่อพบคนหาย เพราะการมีอุปกรณ์ที่สามารถเป็นจุดสังเกตให้กับผู้คนที่พบเห็นสามารถติดต่อกลับมาเมื่อพบคนหายได้ (ศูนย์ข้อมูลคนหาย มูลนิธิกระจกเงา, 2565)

6. การสืบสวนสอบสวนและการลงพื้นที่ค้นหาของมูลนิธิกระจกเงาและสถานีตำรวจภูธรเดิมบางนางบวช ถือได้ว่าเป็นรูปแบบการปฏิบัติการที่มีความสำคัญในการบันทึกข้อมูลและเบาะแสของคนหาย เนื่องจากการสืบสวน สอบสวน และการลงพื้นที่ค้นหาคนหาย เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่เกิดเหตุช่วยกันกระจายข่าวเพื่อช่วยกันติดตามคนหายและแจ้งเบาะแสของคนหายได้ การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลคนหาย ของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์และมูลนิธิกระจกเงาทำให้ประชาชนได้ทราบข่าว ซึ่งทำให้ประชาชนที่พบเบาะแสสามารถแจ้งกลับมายังหน่วยงานได้

7. ผลสำเร็จจากการติดตามคนหายจากอาการอัลไซเมอร์ในครั้งนี้ เป็นผลมาจากการดำเนินการติดตามอย่างต่อเนื่องและได้รับการแจ้งเบาะแสมาจากประชาชนในพื้นที่ เพราะการพบศพของคนหายนั้น ผู้ที่พบศพคือชาวบ้านที่ออกไปทำงานในพื้นที่ที่พบศพ

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผล

จากกรณีศึกษาพบว่า การติดตามคนหายนี้ จะไม่สามารถสำเร็จได้ถ้าขาดการเชื่อมโยงข้อมูลคนหาย รวมถึงความมุ่งมั่นในการติดตามคนหายของสถานีตำรวจภูธรเดิมบางนางบวช มูลนิธิกระจกเงา และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ตั้งแต่เริ่มกระบวนการจนสามารถพบตัวคนหาย ซึ่งในปัจจุบันยังมีคนหายจากอาการอัลไซเมอร์อีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่พบ และไม่พบเบาะแสความคืบหน้าใด ๆ จึงยังเป็นปัญหาที่น่าเป็นห่วงที่ควรให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกที่จะได้รับการพัฒนาและหาแนวทางเพื่อช่วยคนหายจากอาการอัลไซเมอร์ได้รวดเร็ว เพื่อเป็นการป้องกันคนหายให้รอดพ้นจากภัยอันตรายต่อร่างกายและชีวิต

ข้อเสนอแนะ

1. การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับเรื่องคนหายจากอาการอัลไซเมอร์ เพื่อให้ประชาชนให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุในครอบครัวและสร้างทัศนคติในการเฝ้าระวังผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคอัลไซเมอร์ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการสูญหาย และเมื่อเกิดการสูญหายต้องแจ้งความคนหายให้รวดเร็วที่สุด และการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบข่าวสารและช่องทางในการรับแจ้งคนหาย การพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนามอย่างต่อเนื่องทำให้ข้อมูลข่าวสารนั้นเข้าถึงประชาชนได้มากยิ่งขึ้น
2. การนำองค์ความรู้แผนที่อาชญากรรม มาประยุกต์ใช้และพัฒนามาตรการ เพื่อสร้างนวัตกรรมสำหรับการปฏิบัติงานติดตามคนหายและพิสูจน์ศพนิรนาม เพื่อประโยชน์สำหรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการติดตามค้นหาคนหายและช่วยเหลือคนหายได้ทันเวลาที่
3. จากแนวคิดการเข้าร่วมโครงการหาไม่หวั่งของมูลนิธิกระจกเงา สามารถช่วยคนหายจากอาการอัลไซเมอร์ได้ จึงเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน หรือร่วมกันในส่วนของข้อกฎหมายในการเพิ่มโอกาสในการติดตามคนหายอาการอัลไซเมอร์ด้วยการติดเครื่องติดตามไว้กับคนหายเพื่อเพิ่มโอกาสการพบตัวเมื่อเกิดการสูญหาย

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณะ สุวรรณภูมิ. (2562). **แผนภูมิครอบครัว (The family genogram)**. เข้าถึงเมื่อ 1 กันยายน 2566 จาก <https://www.slideshare.net/georgesonthi/genogram-130087454>
- ระบบฐานข้อมูลกลางในการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูลบุคคลสูญหายและพิสูจน์ศพนิรนาม. (2566). **สถิติคนหายคนนิรนาม และศพนิรนาม**. เข้าถึงเมื่อ 1 กันยายน 2566 จาก <https://www.thaimissing.go.th/>
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการติดตามคนหาย และการพิสูจน์คนนิรนามและศพนิรนาม พ.ศ. 2564. (2564). **ราชกิจจานุเบกษา**, 138(89ง)
- วีรศักดิ์ เมืองไพศาล. (2562). **การป้องกัน การประเมินและการดูแลผู้ป่วยสมองเสื่อม**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). สถานที่พิมพ์: บริษัท ภาพพิมพ์ จำกัด

- ศูนย์ข้อมูลคนหาย มูลนิธิกระจกเงา. (2565). **ริสแบนด์ และ ป้ายคิวอาร์โค้ด “หาย(ไม่)หวัง”**. เข้าถึงเมื่อ 4 กันยายน 2566 จาก https://wristband.thaimissing.org/home_m
- ศูนย์ข้อมูลคนหาย มูลนิธิกระจกเงา. (2565). **สถิติข้อมูลคนหายโรคอัลไซเมอร์**. เข้าถึงเมื่อ 4 กันยายน 2566 จาก http://www.backtohome.org/news_bth/inputdata/frm_search_data.php#showre
- สุดสงวน สุธีสร. (2552). ความเป็นไปได้ในการจัดทำแผนที่อาชญากรรมในประเทศไทย. **วารสารกระบวนการยุติธรรม**, 2 (1), 35-48
- MacAndrew, M., Schnitker, L., Shepherd, N., & Beattie, E. (2018). People with dementia getting lost in Australia: Dementia related missing person reports in the media. **Australasian journal on Ageing**. (37), (3) E97-E103.
- Rowe, M. A., Vandever, S.S., Greenblum, C. A., List, L. N., Fernandez, R. M., Mixson, N. E., & Ahn, H.C. (2011). **Persons with dementia missing in the community: Is it wandering or something unique**. *BMC Geriatrics*. 2011, 28(1).

มาตรการทางกฎหมายในการยับยั้งการชุมนุมทางการเมือง Legal measures to restrain political gatherings

สิทธิพัฒน์ เฉลิมยศ¹

¹กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

Sitthipat Chalermmyot¹

¹POLICE EDUCATION BUREAU

Rpmbase@gmail.com

รับบทความ : 21 มิถุนายน 2567 แก้ไขบทความ : 29 มิถุนายน 2567 ตอรับบทความ : 30 มิถุนายน 2567

บทคัดย่อ

ปัญหาการชุมนุมทางการเมืองมีสาเหตุสำคัญมาจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและการเปลี่ยนแปลงผู้นำในระดับประเทศ เช่น การรัฐประหาร การต่อต้านการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) การชุมนุมขับไล่ผู้นำรัฐบาล ปัญหาของการบังคับใช้กฎหมายกับการชุมนุมสาธารณะของประเทศไทยมีความเชื่อมโยงอยู่กับกฎหมายหลายฉบับตั้งแต่ระดับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง, รัฐธรรมนูญปี 2560, พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558, พ.ร.ก.ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548, ประมวลกฎหมายอาญา และ พ.ร.บ.จรรยา เป็นต้น ดังนั้น ผู้เขียนจึงได้เสนอมาตรการทางกฎหมายในการยับยั้งการชุมนุมทางการเมืองควรมีมาตรการ โดยไม่ใช้วิธีรุนแรงในการสลายการชุมนุมกับผู้ชุมนุมที่เป็นเด็กและเยาวชนอายุไม่เกิน 17 ปี ปฏิบัติต่อผู้ชุมนุมเหมือนกับผู้ใช้บริการ โดยไม่กระทำการรุนแรง และไม่ใช้วิธีการสลายตัวด้วยอาวุธ หรือสิ่งที่ให้เกิดการบาดเจ็บต่อผู้ชุมนุม แต่ถ้าหากผู้ชุมนุมก่อความรุนแรงควรใช้มาตรการสลายการชุมนุมด้วยการทำที่กั้นไม่ให้เข้าถึงสถานที่และตัวเจ้าหน้าที่ ไม่ควรให้เจ้าหน้าที่และประชาชนปะทะหน้ากัน โดยตรงให้นำกฎหมายที่รัฐธรรมนูญปี 2560 พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 กฎหมายเกี่ยวกับสื่อมวลชนและการนำเสนอข่าวสาร ซึ่งควรมีการนำเสนอในรูปแบบที่เป็นกลาง โดยไม่ก่อให้เกิดการข่มขู่ และไม่ใส่เนื้อข่าวที่ก่อให้เกิดการเลือกข้างหรือเลือกฝ่าย และผลักดันให้กฎหมายการควบคุมการชุมนุมควรยกระดับให้เท่าเทียมกับมาตรฐานสากลอย่างแท้จริง และเจ้าหน้าที่ตำรวจในทุกพื้นที่จะต้องควบคุมเหตุการณ์ให้เสมอภาคและเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ

คำสำคัญ : มาตรการทางกฎหมาย, การชุมนุมทางการเมือง, การยับยั้งการชุมนุม

Abstract

The cause of political gatherings was found to be an important cause of changes in government and changes in leadership at the national level such as a coup Opposition to the succession of power by the National Council for Peace and Order (NCPO), protests to oust

¹ อาจารย์ (สบ4) กลุ่มงานอาจารย์ กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

government leaders. The problem of law enforcement on public assemblies in Thailand is linked to many laws, from the International Covenant on Civil and Political Rights, the 2017 Constitution, the 2015 Public Assembly Act, Emergency Decree of 2005, Criminal Code and Traffic Act, etc. Therefore, the author has proposed legal measures to prevent political gatherings. There should be measures, by not using violent methods to disperse protesters who are children and youth under 17 years of age, treating the protesters as service users without committing violent acts and do not use weapons to disperse or things that cause injury to protesters, but if the protesters cause violence, measures should be taken to disperse the protest by creating a barrier to prevent access to the place and the officials. The officials and citizens should not be allowed to directly clash with each other. The laws regarding the Constitution of 2017, the Public Assembly Act of 2015, and the laws regarding mass media and news presentation shall be applied. It should be presented in a neutral format without causing provocation and do not include news content that causes choosing sides or choosing sides. Government push for the law to control gatherings to be truly raised to international standards and police officers in every area must control events equally and equitably without discrimination.

Keyword: Legal measures, Political rallies, Prohibition of rallies

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในมาตรา 44 บัญญัติไว้ว่าบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ และยังมีการตราพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2558 และมีผลบังคับใช้ในวันที่ 13 สิงหาคม 2558 มีหลักการสำคัญเพื่อกำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะ ทั้งนี้เพื่อให้การชุมนุมสาธารณะดำเนินไปด้วยความสงบเรียบร้อย มีความปลอดภัยและไม่กระทบสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นตลอดจนเพื่อรักษาความมั่นคงของชาติ และสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคี กติการะหว่างประเทศว่าด้วย สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR) (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, มาตรา 44 ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก (6 เมษายน 2560): หน้า 12)

การชุมนุมสาธารณะเพื่อเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ทางการเมืองที่ผ่านมานั้นมักเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงขึ้นบ่อยครั้ง และเพื่อหลีกเลี่ยงความรุนแรงพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 จึงกำหนดหลักการพื้นฐานของการชุมนุมสาธารณะไว้ดังนี้ 1. การชุมนุมสาธารณะต้องเป็นไปโดยสงบและปราศจากอาวุธ 2. ห้ามจัดการชุมนุมสาธารณะในรัศมีหนึ่งร้อยห้าสิบลเมตรจากพระบรมมหาราชวัง พระราชวัง วังของพระราชทายาทหรือของพระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป พระราชินีเวสต์ พระตำหนัก หรือจากที่ซึ่งพระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท พระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป หรือ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ประทับหรือพำนัก หรือสถานที่พำนักของพระราชอาคันตุกะ และห้าม จัดการชุมนุมสาธารณะภายในพื้นที่รัฐสภา ทำเนียบรัฐบาล และศาลยกเว้นแต่จะมีการจัดสถานที่ให้ใช้สำหรับการชุมนุมสาธารณะในพื้นที่นั้น ซึ่งจำเป็นต้องคำนึงถึงความปลอดภัยสาธารณะและความสงบเรียบร้อยของประชาชน

เป็นหลัก 3. การชุมนุมสาธารณะต้องไม่กีดขวางทางเข้าออก รบกวนการปฏิบัติงานหรือการใช้บริการในสถานที่สำคัญ เช่น สถานที่ราชการ ท่าอากาศยาน โรงพยาบาล สถานทูต เป็นต้น (จุฬารัตน์ ช่างเกตุ, 2558)

การชุมนุมทางการเมืองเป็น “เครื่องแสดงออกซึ่งเจตจำนงอย่างเสรีของพลเมือง” ซึ่งเป็นสิทธิเสรีภาพอันเนื่องมาจากศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ประการหนึ่ง ที่ได้รับการคุ้มครองโดยสงบ (peaceful assembly) ทั้งหลักเกณฑ์ระหว่างประเทศและรัฐธรรมนูญของประเทศที่มีความเป็นประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม มักเกิดปัญหาการตีความว่าการชุมนุมทางการเมืองในลักษณะอย่างไรจึงถือเป็นการชุมนุมโดยสงบ การจัดระเบียบการใช้สิทธิเสรีภาพในด้านนี้ของพลเมืองให้ดำเนินควบคู่กันไปได้อย่างเหมาะสมกับบริบททางสังคมและหลักนิติธรรมจึงมีความสำคัญจำเป็นทั้งในทางความคิดฐานรากทางการเมืองและการปฏิบัติของรัฐต่อประชาชน (ยุทธพร อิศรชัย, อ้างอิงจาก แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล. (2021)) แม้ว่าประเทศไทยได้กำหนดกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) แต่มาตรฐานเสรีภาพการชุมนุมในประเทศยังคงถูกจำกัดอยู่ในวงแคบ และมีเพียงน้อยคนเท่านั้นที่ทราบว่าแท้จริงแล้วสิทธิในเสรีภาพการออกมาชุมนุมอย่างสงบของประชาชนนั้น มีอย่างล้นเหลือและบ่อยครั้งที่เจ้าหน้าที่ใช้มาตรการจำกัดควบคุมเสรีภาพในการชุมนุมอย่างเกินตัว โดยเฉพาะการชุมนุมทางการเมือง ซึ่งการชุมนุมทางการเมืองเป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมือง และเป็นการแสดงออกซึ่งสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย อีกทั้งเป็นภาพสะท้อนให้เห็นปัญหาการขาดความชอบธรรมของสถาบันทางการเมือง (lack of political institution legitimacy) อีกด้วย โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2563 ที่มีการชุมนุมทางการเมืองมากที่สุดในรอบหลายปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่มีการรัฐประหารในปี 2557 ซึ่งมีการปิดกั้นการชุมนุมทุกประเภทด้วยการออกประกาศ/คำสั่งของ คสช. ช่วงเวลานั้นจึงไม่เคยมีการชุมนุมใหญ่เกิดขึ้น นี่เป็นข้อชี้แจงว่าสถานการณ์ในประเทศไทยกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างสิ้นเชิง การขยายตัวของชุมนุมเหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นชั่วข้ามคืนมันประกอบสร้างขึ้นจาก 1) ความไม่เป็นธรรมทางการเมืองในช่วงเกือบทศวรรษที่ผ่านมา 2) เหล่าขบวนการนักศึกษาคนรุ่นใหม่ที่อยู่อย่างไม่หยุดยั้งแม้ถูกปราบปรามอย่างหนัก 3) พรรคการเมืองที่เป็นเหมือนแรงบันดาลใจให้คนรุ่นใหม่ และ 4) สื่อมวลชนที่เป็นกระบอกเสียงเผยแพร่ข้อเท็จจริง (iLaw, 2565)

ดังนั้น บทความเรื่องนี้ผู้เขียนจึงมีแนวคิดที่จะวิเคราะห์สาเหตุของการชุมนุมทางการเมือง มาตรการทางกฎหมายที่นำมาซึ่งการชุมนุมทางการเมืองที่ทำให้เกิดความสงบ และไม่ให้เกิดสติดการชุมนุมขึ้นไม่ว่าสถานการณ์ทางการเมืองจะเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ โดยอ้างอิงการวิเคราะห์จากสาเหตุของปัญหาการชุมนุมทางการเมืองที่นำมาใช้ในปัจจุบัน อดีต และบทเรียนการยับยั้งและป้องกันการเกิดการชุมนุมทางการเมืองในช่วงปีที่ผ่านมา และเสนอให้มีการนำกฎหมายรัฐธรรมนูญปี 2560 และพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 กฎหมายเกี่ยวกับสื่อมวลชนและการนำเสนอข่าวสาร และพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (พ.ร.ก.ฉุกเฉิน) มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับการยับยั้งการชุมนุมทางการเมือง

เนื้อหา

1. การชุมนุมทางการเมืองที่สำคัญในประเทศไทย

นับตั้งแต่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองสู่ระบอบประชาธิปไตย และได้มีการรับรองเสรีภาพในการชุมนุมมาตั้งแต่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2492 มีเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมืองที่สำคัญในประเทศไทย ได้แก่ (ยุทธพร อิศรชัย, 2561)

1) 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 มีสาเหตุที่ต่อเนื่องจากการรัฐประหารใน พ.ศ. 2501 ส่งผลให้ประเทศไทย อยู่ภายใต้ระบอบเผด็จการทหารตั้งแต่สมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และสืบทอดอำนาจต่อเนื่องโดยจอมพลถนอม กิตติขจร ตั้งแต่ พ.ศ. 2506 ในช่วงเวลานี้ไม่มีการเลือกตั้ง และประชาชนไม่มีสิทธิเสรีภาพทางการเมือง อีกทั้ง จอมพลประภาส จารุเสถียร บุคคลสำคัญในคณะรัฐประหารมิได้รับการยอมรับจากประชาชน ประกอบกับประเด็น การทุจริตประพฤตินิยมชอบในวงราชการ สร้างความไม่พอใจในหมู่นิสิต นักศึกษา ประชาชนนำไปสู่การชุมนุม ทางการเมืองในครั้งนี้

2) 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 เป็นการชุมนุมทางการเมืองต่อต้านการเดินทางกลับประเทศของจอมพล ถนอม กิตติขจร อดีตนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2519 ในวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ตำรวจใช้อาวุธสงครามปราบปรามการประท้วง ตามด้วยกลุ่มฝ่ายขวา เช่น ขบวนการนวพล ขบวนการกระหังแดง ลูกเสือ ขวบ้าน และกลุ่มฝ่ายขวาอื่น ๆ ลงประชาทัณฑ์ในลักษณะร่วมมือกับตำรวจ เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิตและ ผู้ได้รับบาดเจ็บจำนวนมากในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ และสนามหลวง กรุงเทพมหานคร

3) พฤษภาคม พ.ศ. 2535 เป็นการเคลื่อนไหวประท้วงรัฐบาลพลเอกสุจินดา คราประยูร และต่อต้านการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ระหว่างวันที่ 17-24 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 สืบเนื่องจากการรัฐประหารรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 หลังการ รัฐประหาร มีการจัดตั้งพรรคสามัคคีธรรมและการเลือกตั้งในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2535 ที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็น การสืบทอดอำนาจของ รสช. นำไปสู่เหตุการณ์ชุมนุมทางการเมือง มีการปราบปรามและปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ ตำรวจและทหารกับประชาชนผู้ชุมนุมมีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมาก

4) การชุมนุมทางการเมืองช่วง พ.ศ. 2548 - ปัจจุบัน (พ.ศ. 2564) เป็นการชุมนุมทางการเมือง ในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทย ส่งผลให้การชุมนุมทางการเมืองช่วงเวลานี้เกิดขึ้นอย่าง กว้างขวางต่อเนื่องตลอดกว่า 15 ปี

4.1) การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยมีบทบาทในช่วง พ.ศ. 2548- 2552 มีจุดประสงค์ในการขับไล่รัฐบาลทักษิณ ชินวัตร นำไปสู่การรัฐประหารใน พ.ศ. 2549 โดยคณะปฏิรูป การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็นคณะมนตรี ความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) ต่อมาหลังการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 กลุ่มพันธมิตรฯ ได้กลับมาชุมนุมอีกครั้งเพื่อขับไล่ รัฐบาลสมัคร สุนทรเวช และรัฐบาลสมชาย วงศ์สวัสดิ์

4.2) การชุมนุมของแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) มีชื่อเดิมว่า แนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ (นปก.) เป็นกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง เพื่อต่อต้านการรัฐประหาร พ.ศ. 2549 ขับไล่คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) และรัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ช่วง พ.ศ. 2549 – 2550 ในภายหลังได้กลับมารวมตัวกันอีกครั้งเพื่อต่อต้านการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2551 จนเกิดเหตุการณ์ปะทะกัน โดยมีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บ และชุมนุมขับไล่รัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ช่วง พ.ศ. 2552 - 2553 จนกระทั่งถูกสลายการชุมนุมในเหตุการณ์พฤษภาคม พ.ศ. 2553 ที่แยกราชประสงค์ กรุงเทพมหานคร

4.3) การชุมนุมของกลุ่ม กปปส. มีชื่อเต็มว่า คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลง ปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีวัตถุประสงค์ เพื่อต่อต้านการออก พ.ร.บ.นิรโทษกรรม และการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 รวมถึง

การขับไล่รัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร โดยมีข้อเสนอให้จัดตั้งสภาประชาชนที่มีได้มาจากการเลือกตั้งเพื่อควบคุม การปฏิรูปการเมือง กลุ่ม กปปส. มีบทบาทในการขัดขวางการเลือกตั้งในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 โดยข้อเรียกร้อง ให้มีการปฏิรูปก่อนเลือกตั้งนำไปสู่การรัฐประหาร พ.ศ. 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

4.4) การชุมนุมทางการเมือง พ.ศ. 2563-2564 เป็นการชุมนุมขับไล่รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา และต่อต้านการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) กลุ่ม “เยาวชนปลดแอก” (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น คณะประชาชนปลดแอก) ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร นับเป็นการชุมนุมใหญ่ที่สุดในรอบ 6 ปี มีการยื่นข้อเรียกร้อง 3 ประการต่อรัฐบาล ได้แก่ ให้อยุบสภาผู้แทนราษฎร ยุคคุกคามประชาชน และร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับใหม่ การประท้วงในเดือนกรกฎาคมนั้นเกิดจากผลกระทบทางเศรษฐกิจของโควิด-19 และการบังคับใช้ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (พ.ร.ก.ฉุกเฉิน) ต่อมาได้มีการขยายแนวร่วม การชุมนุมไปสู่การเกิดกลุ่มต่าง ๆ อีกมากมาย เช่น คณะราษฎร 2563 แนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม กลุ่มฟื้นฟูประชาธิปไตย สหภาพนักเรียน นิสิต นักศึกษาแห่งประเทศไทย กลุ่มเสรีไทย กลุ่มดาวดินสามัญชน กลุ่ม REDEM กลุ่มทะลุฟ้า กลุ่มทะลุแก๊ส กลุ่มสลิ่มกลับใจ กลุ่มนักเรียนเลว และมีการยกระดับข้อเรียกร้อง เช่น ให้พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ลาออก ยุบสภาผู้แทนราษฎรและยกเลิกวุฒิสภา ยุคคุกคามประชาชน ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่เป็นประชาธิปไตย ไม่ยอมรับรัฐบาลแห่งชาติและรัฐประหาร แก้ไขพระราชอำนาจและ กฎหมายความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ไทย (มาตรา 112) ข้อเสนอปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ เพิ่มสิทธิ พลเมือง เศรษฐกิจและการเมือง การปฏิรูประบบการศึกษาไทย การเรียกร้องสิทธิประกันตัวแก่ผู้ต้องหาตีการเมือง และการแก้ไขสถานการณ์การระบาดของโควิด-19

2. ปัญหาการใช้กฎหมายในการระงับการชุมนุมทางการเมือง

ปัญหาของการบังคับใช้กฎหมายกับการชุมนุมสาธารณะของประเทศไทยมีความเชื่อมโยงอยู่กับ กฎหมายหลายฉบับ ตั้งแต่ระดับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง, รัฐธรรมนูญปี 2560, พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558, พ.ร.ก.ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548, ประมวลกฎหมายอาญา และ พ.ร.บ. จราจรฯ เป็นต้น สถิติคดีที่มีการถูกดำเนินคดีกับกลุ่มผู้ชุมนุมมากที่สุดในปัจจุบัน คือ ข้อหาฝ่าฝืน พ.ร.ก. ฉุกเฉินฯ ซึ่งมีจำนวนผู้ถูกดำเนินคดีไม่น้อยกว่า 1,447 ราย และมากกว่า 629 คดี และนอกจากนี้ยังมีการนำ กฎหมายอาญาอย่างมาตรา 112 และ มาตรา 116 มาใช้ดำเนินคดีกับกลุ่มผู้ชุมนุมอย่างมีนัยสำคัญ ประวัติของ การใช้ “กฎหมาย” ที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมหลังรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) โดยในปี 2557 คสช. ได้เริ่มประกาศกฎอัยการศึก พร้อมทั้งออกประกาศ คสช. ฉบับที่ 7/2557 มีเนื้อหาห้ามมิให้มีการชุมนุม ทางการเมืองเกิน 5 คนขึ้นไป โดยมีบทลงโทษจำคุกสูงถึง 1 ปี ต่อมาในปี 2558 ได้ประกาศใช้คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ 3/2558 หรือที่รู้จักกันในนามอำนาจจาก “มาตรา 44” ซึ่งยังห้ามมิให้ชุมนุมทางการเมืองเกิน 5 คนขึ้นไปอยู่ เช่นเดิม อย่างไรก็ตามได้มีการลดอัตราโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน เหลือการจำคุกสูงสุดไม่เกิน 6 เดือน แต่ลักษณะการใช้ อำนาจที่นำโดยทหาร ก็ยังคงในลักษณะเบ็ดเสร็จเด็ดขาดอยู่เช่นเดิม ในปีเดียวกันนี้ได้มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 โดยนับว่าเป็นครั้งแรกของประเทศไทยที่มีการประกาศใช้กฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมโดยตรง แต่ออกมาภายใต้สภาที่มาจากแต่งตั้งโดยคณะรัฐประหารทั้งหมด ต่อมาคำสั่ง หัวหน้าคสช. 3/2558 เฉพาะเรื่องการห้ามการชุมนุมฯ ก็ได้ถูกยกเลิกในช่วงปลายปี 2561 ก่อนมีการเลือกตั้ง ทั่วไป จนกระทั่งในเดือนมีนาคมปี 2563 ที่เริ่มมีการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในประเทศไทย รัฐบาลก็ได้ประกาศ

สถานการณ์ฉุกเฉิน ตาม พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ พ.ศ. 2548 นำไปสู่การควบคุมการชุมนุมรวมกลุ่มอย่างที่เราเห็นในปัจจุบัน (พูนสุข พูนสุขเจริญ, 2565)

กล่าวโดยสรุปคือ ตั้งแต่ที่มีการรัฐประหารมาตลอด 8 ปี ประเทศไทยอยู่ภายใต้ “การใช้กฎหมายแบบพิเศษ” ทั้งหมด และมีช่วงเวลาที่บังคับใช้ “กฎหมายปกติ” ในระยะเวลาสั้น ๆ เพียงปีเศษเท่านั้นถึงแม้ว่าจะมี พ.ร.บ. การชุมนุมสาธารณะฯ เกิดขึ้น แต่ในแง่ของตัวบทกฎหมายดังกล่าว พระราชบัญญัติฯ ไม่ได้มีข้อกำหนดที่บัญญัติเพื่อควบคุมเนื้อหาของ การชุมนุม แต่นำมาใช้เพื่อควบคุมในเรื่องของพื้นที่การชุมนุมเพียงเท่านั้น อย่างไรก็ตามกฎหมายฉบับดังกล่าวได้ถูกนำมาเลือกใช้ดำเนินคดีกับผู้ชุมนุมที่มีการต่อต้านหรือเป็นปฏิปักษ์กับรัฐบาลมากกว่า ยกตัวอย่างกรณีของกิจกรรม “วิ่งไล่ลุง” เมื่อปี 2562 ซึ่งเป็นข้อถกเถียงกันในแง่กฎหมายว่ากิจกรรมดังกล่าวเข้าข่ายเป็นข้อยกเว้นของการชุมนุมสาธารณะตามมาตรา 3 ในพระราชบัญญัติฯ หรือไม่ เนื่องจากวัตถุประสงค์ของกิจกรรมเป็นการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ และมีการแสดงออกถึงเจตจำนงทางการเมืองเพียงเท่านั้น แต่ถึงอย่างนั้นเจ้าหน้าที่ก็ยืนยันที่จะดำเนินคดีกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว โดยในปัจจุบันก็มีผู้ถูกดำเนินคดีมากกว่า 100 ราย ในข้อหานี้ ในกรณีของสถานที่ที่เป็นประเด็นที่สำคัญ โดยเฉพาะในการชุมนุมบริเวณรอบพระราชวังในช่วงสองปีที่ผ่านมา เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เปลี่ยนแปลงคำนิยามของสถานที่ในเขตพระราชวังเป็นเขตพื้นที่พระราชฐานที่ไม่สามารถตั้งเป็นพื้นที่การชุมนุมได้ ซึ่งในบางพื้นที่แท้จริงแล้วก็เป็นเพียงสำนักงานเท่านั้น หรือในกรณีการชุมนุม “ตากใบ” ในปี 2547 ที่รัฐบาลในขณะนั้นได้ใช้เหตุผลในเรื่องสถานที่เป็นหนึ่งข้ออ้างเพื่อสลายการชุมนุม เนื่องจากได้มีการตั้งกลุ่มชุมนุมใกล้กับเขตพระราชวังเกินไป แต่ในความเป็นจริงพื้นที่การชุมนุมดังกล่าวอยู่ห่างออกไปถึง 33 กิโลเมตร ซึ่งเป็นเหตุที่ทำให้มีผู้เสียชีวิตหลังจากการจับกุมผู้ชุมนุมราว 80 กว่าราย โดยสรุปแล้วเรื่องสถานที่ในการชุมนุมทางสาธารณะก็ยังเป็นประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้ชุมนุมทางการเมืองอยู่อย่างต่อเนื่อง (พูนสุข พูนสุขเจริญ, 2565)

นอกจากนี้ การแจ้งการชุมนุมสาธารณะยังมีข้อสังเกตที่น่าสนใจเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีอำนาจในการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับสถานที่ได้ตามมาตรา 7 และมาตรา 8 แต่ในปัจจุบันพบว่าเจ้าหน้าที่ที่มีความสับสนในเรื่องการบังคับใช้กฎหมาย พ.ร.บ. การชุมนุมฯ โดยเฉพาะการชุมนุมทางการเมืองที่มีการเอาเนื้อหาการชุมนุมมาใช้เป็นเงื่อนไขในการห้ามมิให้ชุมนุม ทั้งที่เป็นเรื่องที่เจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจในการสั่งห้ามหรือใช้อำนาจกับกลุ่มผู้ชุมนุมได้ ในกรณีของการแจ้งจัดการชุมนุมสาธารณะภายใน 24 ชั่วโมง พูนสุขระบุว่าพบว่าหลายกรณี เจ้าหน้าที่กลับอ้างไม่อนุญาตให้จัดการชุมนุมสาธารณะ ทั้งที่ตามตัวบทได้กำหนดเพียงให้ “แจ้งเพื่อทราบ” ไม่ใช่ “การขออนุญาต” ขณะที่ในบางกรณีถึงแม้จะไม่มีแจ้งการชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ก็สามารถกระทำได้โดยง่าย ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าการชุมนุมดังกล่าวไม่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ในความเป็นจริงแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจมีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกเรื่องสถานที่ให้แก่ผู้ชุมนุมมากกว่าการจับจ้องใช้กฎหมาย หรือหาข้อกฎหมายต่าง ๆ มาดำเนินคดีกับกลุ่มประชาชนที่เข้าร่วมการชุมนุมต่าง ๆ (พูนสุข พูนสุขเจริญ, 2565)

กติการะหว่างประเทศฯ กับ การชุมนุมทางการเมืองในประเทศไทย พบว่า ปัจจุบันประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ซึ่งสิทธิการชุมนุมโดยสงบย่อมได้รับการรับรอง และในกติกาฉบับนี้ได้รับรองสิทธิชุมนุมของคนทุกคน ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นพลเมืองของประเทศดังกล่าวหรือไม่ แต่สำหรับประเทศไทยแล้ว การรับรองเสรีภาพของบุคคลนั้นถูกรัฐธรรมนูญบัญญัติให้อยู่ภายใต้หมวดเสรีภาพของปวงชนชาวไทย เช่น กรณีของ “แซม สาแมท” ซึ่งเป็นคนไร้สัญชาติที่เข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองและถูกดำเนินคดีนั้น นอกจากข้อหาชุมนุมแล้วยังถูกเจ้าหน้าที่แจ้งข้อหาลักลอบเข้าเมืองอย่างผิด

กฎหมายตามมาด้วยในหลายครั้ง ซึ่งเป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลในรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นจากการที่รัฐธรรมนูญระบุไว้เพียงให้สิทธิและเสรีภาพทางการเมืองแก่พลเมืองเท่านั้น ซึ่งแท้จริงแล้วควรเป็นการให้สิทธิแก่บุคคลทุกคนไม่ว่าบุคคลนั้น จะเป็นพลเมืองของประเทศนั้นหรือไม่ นอกจากนี้ในการเป็นรัฐภาคี ประเด็นในเรื่องหน้าที่ของการเคารพสิทธิในการชุมนุมโดยสงบ การใช้ความรุนแรงกับกลุ่มผู้ชุมนุมในทางกายภาพ ควรเป็นตัวเลือกสุดท้ายที่รัฐเลือกกระทำต่อผู้ชุมนุม รวมถึงการปกป้องกลุ่มผู้ชุมนุมจากการคุกคามจากผู้ก่อเหตุอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง โดยที่เจ้าหน้าที่ไม่ควรเหมารวมว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นบางส่วนในขณะการชุมนุมนั้นเป็นการชุมนุมที่รุนแรงแล้ว กลุ่มผู้ชุมนุมคนอื่น ๆ จะไม่ได้รับอันตรายไปด้วย ตลอดจนการไม่เลือกปฏิบัติด้วยเหตุผลต่าง ๆ รวมถึงความเห็นทางการเมือง อีกทั้งเจ้าหน้าที่จะต้องมีการคุ้มครองสื่อมวลชน และนักปกป้องสิทธิมนุษยชน รวมถึงผู้สังเกตการณ์อื่น ๆ โดยไม่ตัดสิทธิการเข้าไปสังเกตการณ์ในพื้นที่ชุมนุมนั้น ๆ โดยการที่มีกลุ่มบุคคลดังกล่าวอยู่ในพื้นที่ชุมนุม จะเปรียบเสมือนเครื่องยืนยันและเป็นพยานให้กับเจ้าหน้าที่ถึงการปฏิบัติต่าง ๆ เอง ว่ากระทำโดยชอบหรือไม่ แต่พบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจของไทยในหลายกรณี ได้กีดกันสื่อมวลชนออกไปจากพื้นที่ชุมนุม ซึ่งเป็นปัญหามาก โดยเฉพาะในการชุมนุมที่สามเหลี่ยมดินแดงเมื่อปี 2564 (พูนสุข พูนสุขเจริญ, 2565)

ปัญหาการใช้ พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ กับการชุมนุมทางการเมือง พบว่าในการแพร่ระบาดของโควิด-19 การประกาศใช้ พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ โดยเฉพาะมาตรา 9 ซึ่งมีข้อความที่ระบุไว้เพื่อห้ามมิให้มีการชุมนุมมั่วสุมกัน ณ ที่ใด ๆ หรือกระทำการใดอันเป็นการยุยงให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย การใช้ข้อกำหนดดังกล่าวในช่วงสองปีที่ผ่านมาว่าแท้จริงแล้ว พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ ออกแบบไว้ในประเด็น “ความมั่นคง” เป็นหลัก แต่ไม่ใช่การออกมาบังคับใช้เพื่อควบคุมโรคใด ๆ ดังนั้นการดำเนินคดีต่อการชุมนุมต่าง ๆ การตีความกฎหมายจึงไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการป้องกันสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 อีกทั้งยังเป็นการใช้อำนาจทางกฎหมายออกข้อกำหนดต่าง ๆ ที่ทับซ้อนในเรื่องเดียวกัน ระหว่าง พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ กับ พ.ร.บ.ชุมนุมฯ โดยโทษของการฝ่าฝืน พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ มีอัตราโทษที่สูงกว่าค่าสิ่งของหัวหน้า คสช. ในช่วงหลังรัฐประหาร โดยสูงถึง 2 ปี และปรับไม่เกิน 40,000 บาท ที่สำคัญยังมีแนวโน้มของการเลือกปฏิบัติในการดำเนินคดีกับการชุมนุมทางการเมืองที่อยู่ฝ่ายตรงข้ามรัฐบาล ตลอดจนการแจ้งข้อหาที่มีลักษณะแบบเหวี่ยงแหหรือเหมารวม โดยผู้แจ้งความดำเนินคดีส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งมีลักษณะที่เลือกแจ้งความเจาะจงตัวบุคคลอีกด้วย กล่าวคือ ถึงแม้ว่าบุคคลนั้นจะไปเพียงแค่ปรากฏตัวในพื้นที่การชุมนุม ไม่ได้เป็นแกนนำหรือขึ้นปราศรัยก็มักจะถูกดำเนินคดีไปด้วย การประกาศใช้ พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ จนถึงปัจจุบันนี้ได้ถูกนำมาใช้ในการควบคุมโรคจริงหรือไม่ หรือมีการประกาศใช้เพียงเพื่อการควบคุมสถานการณ์ชุมนุมทางการเมืองของเฉพาะบางกลุ่มประชาชนเท่านั้น (พูนสุข พูนสุขเจริญ, 2565)

ปัญหาการดูแลการชุมนุมกับการสลายการชุมนุมทางการเมือง พบว่า ตามคู่มือการปฏิบัติงานตาม พ.ร.บ.การชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 แผนการดูแลการชุมนุมสาธารณะ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2563) ซึ่งจัดทำขึ้นโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในเรื่องของมาตรการหลักการใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สรุปใจความได้ว่าในมาตรการดังกล่าวได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าให้เจ้าหน้าที่ต้องใช้กำลังตามความจำเป็นของสถานการณ์ โดยใช้กำลังให้น้อยที่สุดเท่าที่จำเป็นเพื่อบรรลุภารกิจ โดยเฉพาะในการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ควบคุมฝูงชน ซึ่งเป้าประสงค์หลักของการใช้เครื่องมือ เช่น กระบอง ควรที่จะเป็นไปเพื่อการควบคุมฝูงชนให้ออกจากพื้นที่การชุมนุม แต่ในความเป็นจริงพบว่า การชุมนุมทางการเมืองหลายครั้งในประเทศไทย การใช้เครื่องมืออุปกรณ์ส่วนใหญ่ เจ้าหน้าที่ใช้เพื่อกักไม่ให้ผู้ชุมนุมออกจากพื้นที่ เพื่อที่จะได้ทำการจับกุมผู้ชุมนุมมาดำเนินคดีได้ ตลอดจนการยิงกระสุนยางซึ่งสามารถทำได้ในกรณีที่มีท่าทีคุกคามต่อชีวิตบุคคลอื่นเท่านั้น และไม่ยิงโดยไม่แยกแยะหรือไม่เลือก

เป้าหมาย และจะต้องสั่งให้กระสุนยางกระทบส่วนล่างของร่างกายเท่านั้น ซึ่งหลายครั้งก็ได้เกิดกรณีการยิงกระสุนยางเข้าไปในกลุ่มของสื่อมวลชนหรือกลุ่มประชาชนที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับกิจกรรม ชกตัวอย่างเช่น กรณีผู้สื่อข่าวของประชาไท ถูกกระสุนยางจากตำรวจควบคุมฝูงชนยิงเข้าที่ช่วงบริเวณหลัง ขณะที่กำลังถ่ายทอดสดสถานการณ์ ช่วงสลายการชุมนุมของกลุ่ม REDEM ที่ถนนข้าวสาร เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2564 หรือในกรณีการชุมนุมของกลุ่มราษฎร บริเวณหน้ารัฐสภา เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2563 เจ้าหน้าที่ได้เข้าสลายการชุมนุมด้วยการฉีดน้ำแรงดันสูงและมีการใช้แก๊สน้ำตา ชัดขวางกลุ่มผู้ชุมนุม พุนสุขให้ความเห็นว่ากรณีนี้ มีลักษณะเป็นการปิดกั้นไม่ให้ประชาชนได้เข้าไปชุมนุมในพื้นที่หน้ารัฐสภา ทั้งที่ไม่ได้มีเหตุที่ต้องชัดขวางใด ๆ ต่อกลุ่มผู้ชุมนุม เนื่องจากในการชุมนุมวันดังกล่าว เป็นการเรียกร้องให้แก้ไขรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นข้อเรียกร้องตามกฎหมายที่สามารถทำได้ และไม่ได้ปรากฏความรุนแรงในกลุ่มผู้ชุมนุมอีกด้วย อย่างไรก็ตาม การปล่อยให้กลุ่มผู้ชุมนุมเสียชื่อเสียงเข้ามาพบกับกลุ่มราษฎรโดยตามหลักการแล้ว ทั้งสองฝั่งมีสิทธิ์การชุมนุมอย่างเท่าเทียมกัน ตรวจจับที่สามารถชุมนุมกันอย่างสงบและปราศจากอาวุธได้ แต่ในวันเดียวกันก็ได้เกิดการปะทะความรุนแรงระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมทั้งสองฝั่งขึ้น ทั้งนี้ข้อสงสัยจึงตกไปที่เจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้ซึ่งมีหน้าที่หลักในการอำนวยความสะดวกและป้องกันเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่การชุมนุม การดำเนินการหรือไม่ดำเนินการของเจ้าหน้าที่ควบคุมฝูงชนในวันนั้น จึงน่าสงสัยว่าเป็นการขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ตามหลักปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมหรือไม่ (พุนสุข พุนสุขเจริญ, 2565)

ปัญหาในชั้นจับกุมและการสอบสวนกลุ่มผู้ชุมนุมทางการเมือง พบว่า ในประเด็นการปฏิบัติตามขั้นตอนในการจับกุมผู้ชุมนุม พุนสุขระบุว่า โดยปกติแล้วการจับกุมจะต้องมีการแจ้งข้อหาในการกระทำผิดในพื้นที่ อย่างไรก็ตามในเหตุการณ์ชุมนุมหลายครั้ง ผู้ชุมนุมมักจะถูกจับไปก่อนและค่อยมีการหาข้อหาแจ้งข้อกล่าวหาทันทีภายหลังเมื่อผ่านไปหลายชั่วโมง อีกทั้งมักจะถูกแจ้งในพื้นที่นอกเหนือการชุมนุมอีกด้วย เช่น กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค 1 (บก.ตชด.) กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (บช.ปส.) หรือแม้แต่สถานีตำรวจที่ไม่ใช่ท้องที่เกิดเหตุ โดยจากการติดตามของศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน ตั้งแต่วันที่ 13 ตุลาคม 2563 จนถึง 3 สิงหาคม 2564 พบว่ามีผู้ถูกจับกุมจากการชุมนุมทางการเมืองและถูกนำตัวไปในสถานที่ดังกล่าวมาแล้วอย่างน้อย 335 ราย ซึ่งทางศูนย์ทนายสิทธิฯ เห็นว่าเป็นไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการเข้าถึงทนายความ ในบางกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจชัดขวางไม่ให้ทนายความเข้าถึงตัวผู้ถูกจับกุม รวมถึงการร้องเรียนว่ามีการซ้อมทรมานผู้ชุมนุมในชั้นจับกุมหรือในขณะที่สอบสวน ในช่วงเวลาที่กฎหมายเปิดช่องว่างให้เกิดการควบคุมตัวในสถานที่อื่น ๆ ที่ไม่ใช่สถานีตำรวจในท้องที่และในช่วงเวลาที่ทนายความไม่รู้ว่าจะถูกความหรือผู้ถูกจับกุมอยู่ที่ใด เขาหายไปและไม่อยู่ในการรับรู้ของใครเลย ในขณะนั้นเอง จึงเป็นช่วงเวลาที่สามารถเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนของบุคคลได้ทุกเมื่อ (พุนสุข พุนสุขเจริญ, 2565)

ปัญหาการประกันตัว และเงื่อนไขในการประกันตัวของผู้ชุมนุม พบว่าในเรื่องการประกันตัวกลุ่มผู้ชุมนุมที่ถูกดำเนินคดีทางการเมือง พบว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคมากทั้งในเรื่องการไม่ได้รับสิทธิในการประกันตัว โดยเฉพาะผู้ถูกดำเนินคดีมาตรา 112 ด้วย, การตั้งเงื่อนไขห้ามกระทำการตามที่ถูกล่ามโซ่ข้ออีก, การห้ามเดินทางออกนอกราชอาณาจักร, การวิจารณ์ศาล และการให้ติดกำไล EM ที่มีการจำกัดเงื่อนไขต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต อันส่งผลต่อความเป็นอยู่ และการประกอบอาชีพ ตลอดจนปัญหาความเป็นอิสระในการทำคำสั่งของศาล ยกตัวอย่างเช่น กรณีของศาลอาญากรุงเทพใต้ ที่มีคำสั่งยกคำร้องไม่ให้ประกันตัว อานนท์ นำภา ในคดีมีอบแฮร์รี่พอดเตอร์ 2 ซึ่งศาลระบุคำสั่งว่า “เป็นมติของที่ประชุมคณะผู้บริหารของศาลอาญากรุงเทพใต้ ซึ่งร่วมกันพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวจำเลย เป็นเหตุผลทั่วไปที่ไม่ใช่เหตุในการเปลี่ยนแปลงคำสั่งศาลอุทธรณ์ที่ได้มีคำสั่งไม่อนุญาตให้

ปล่อยตัวชั่วคราว” ในขณะการพิจารณาคดีดังกล่าว มีผู้พิพากษาที่มีอำนาจในการพิจารณาเพียงคนเดียว แต่ไม่ได้เป็นผู้เซ็นชื่อในคำสั่งประกันตัวแก่จำเลย แต่กลายเป็นการให้อำนาจการวินิจฉัย/สั่งคำสั่งโดยคณะผู้บริหารศาลฯ ฉะนั้นแล้วเป็นไปได้หรือไม่ว่าการออกคำสั่งดังกล่าวจะเป็นการแทรกแซงอำนาจศาลและผู้พิพากษาในคดี เนื่องจากว่า ในขั้นตอนพิจารณาคดีดังกล่าวไม่ได้มีคณะผู้บริหารลงมานั่งพิจารณาคดีร่วมกัน และด้วยคำวินิจฉัยดังกล่าว ได้ถูกนำมาวิพากษ์วิจารณ์ในสังคมวงกว้างว่าเป็นปัญหาในแง่ของการบังคับใช้กฎหมายในทางมิชอบของคณะผู้บริหารศาลอาญากรุงเทพใต้หรือไม่ (พูนสุข พูนสุขเจริญ, 2565)

บทวิเคราะห์

สาเหตุของการชุมนุมทางการเมือง พบว่า มีสาเหตุสำคัญมาจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและการเปลี่ยนแปลงผู้นำในระดับประเทศ สรุปสาเหตุของการชุมนุมทางการเมือง มีดังนี้ 1) การรัฐประหารใน พ.ศ. 2501 2) การชุมนุมทางการเมืองต่อต้านการเดินทางกลับประเทศของจอมพลถนอม กิตติขจร อดีตนายกรัฐมนตรียุค 3) ต่อต้านการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) 4) การชุมนุมทางการเมืองช่วง พ.ศ. 2548 - 2564 เป็นการชุมนุมทางการเมืองในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทย ส่งผลให้การชุมนุมทางการเมืองช่วงเวลานี้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางต่อเนื่องตลอดกว่า 15 ปี 5) ขับไล่อำนาจทักษิณ ชินวัตร 6) เพื่อต่อต้านการรัฐประหาร พ.ศ. 2549 ขับไล่อำนาจคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) และ 7) เป็นการชุมนุมขับไล่อำนาจพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา และต่อต้านการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) กลุ่ม “เยาวชนปลดแอก”

จากเหตุการณ์และสาเหตุการชุมนุมทางการเมืองที่มีสาเหตุสำคัญมาจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารระดับประเทศ และกลุ่มที่ทำการชุมนุมจะมีความหลากหลายทางช่วงอายุและวัย แต่ในช่วงหลังอายุของผู้ชุมนุมจะเริ่มน้อยลง เช่นในช่วงปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา ผู้ประท้วงจะเป็นเด็กและเยาวชนเกือบร้อยละ 100 เลยก็ว่าได้ ทำให้กฎหมายหรือพระราชบัญญัติที่นำมาใช้จะต้องมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับผู้ชุมนุม และประการสำคัญคือ กฎหมายที่ใช้ในปัจจุบันมีปัญหาใหญ่ ๆ อยู่ 3 ประการ คือ

1) การกำหนดกฎหมายหรือบังคับใช้กฎหมายแอบแฝงทางการเมือง ซึ่งเป็นการอ้างว่ากฎหมายการควบคุมเหตุุบัติภัยต่าง ๆ ทั้งทางธรรมชาติและทางการควบคุมโรค มาเป็นมาตรการในการกักตุนหรือควบคุมไม่ให้มีการออกมาร้องเรียนหรือเรียกร้องข้อเสนอด่าง ๆ ของประชาชนจากภาครัฐหรือไม่ เช่น กรณีการออก พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ กับการชุมนุมทางการเมือง ประกาศกฎอัยการศึก พร้อมทั้งออกประกาศ คสช. ฉบับที่ 7/2557 มีเนื้อหาห้ามมิให้มีการชุมนุมทางการเมืองเกิน 5 คนขึ้นไป โดยมีบทลงโทษจำคุกสูงถึง 1 ปี ต่อมาในปี 2558 ได้ประกาศใช้คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ 3/2558 หรือที่รู้จักกันในนามอำนาจจาก “มาตรา 44” การกำหนดมาตรการดังกล่าวทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจผิด และผู้บังคับใช้กฎหมายก็นำมาใช้ในการปฏิบัติงานที่ผิดพลาดได้เช่นกัน

2) ความไม่เข้าใจในการปฏิบัติต่อผู้ชุมนุม เช่น ในกรณีการจับกุมและกักขังผู้ชุมนุมที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี และพร้อมการออกหมายจับ ซึ่งเป็นการขัดแย้งต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ การส่งตัวผู้ชุมนุมไปอยู่ในสถานที่ที่คล้ายกับการกักขังหน่วงเหนี่ยวและไม่สามารถพบกับทนายความได้ และไม่สามารถประกันตัวได้ เช่น ในเหตุการณ์เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2563 จนถึง 3 สิงหาคม 2564 พบว่ามีผู้ถูกจับกุมจากการชุมนุมทางการเมืองและถูกนำตัวไปในสถานที่ที่ไม่ใช่พื้นที่ที่เหมาะสม จำนวนไม่น้อยกว่า 335 ราย ซึ่งทางศูนย์ทนายสิทธิฯ เห็นว่าเป็นไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการเข้าถึงทนายความ ในบางกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจขัดขวางไม่ให้ทนายความเข้าถึงตัวผู้ถูกจับกุม รวมถึงการร้องเรียนว่ามีการซ้อมทรมานผู้ชุมนุมในชั้นจับกุมหรือในขณะที่สอบสวน

3) ทศนคติของเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลการชุมนุมกับประชาชนเป็นความรู้สึกที่เป็นปรปักษ์ต่อกัน ซึ่งทศนคติดังกล่าวนี้นี้ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ว่าผู้ชุมนุมกับผู้ยับยั้งการชุมนุมอยู่ฝั่งตรงกันข้าม แต่ในความเป็นจริงแล้วผู้ดูแลหรือผู้ยับยั้งการชุมนุม คือ ผู้ที่จะทำให้การชุมนุมดำเนินการไปได้อย่างสงบ และทำให้การชุมนุมดำเนินการไปโดยปลอดภัยกับทุกฝ่าย แต่ในปัจจุบันกลับเป็นการปะทะกันและทำให้ผลการชุมนุมประสบความสำเร็จ และไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ฝ่ายใด ดังนั้น การยับยั้งการชุมนุมจึงไม่ควรเป็นการปะทะ แต่เป็นการรักษาพื้นที่และรักษาความสงบมากกว่า

กฎหมายที่ควรมีการแก้ไขปรับปรุง และนำมาพัฒนาให้การชุมนุมทางการเมืองเกิดผลดีกับทุกฝ่ายจะต้องมีทุกฉบับ ได้แก่ ระดับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง, รัฐธรรมนูญปี 2560, พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558, พ.ร.ก.ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548, ประมวลกฎหมายอาญา และ พ.ร.บ. จราจรฯ เป็นต้น โดยเน้นการฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลการชุมนุมเข้าใจเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติที่ถูกต้อง

ผู้เขียนได้วิเคราะห์ถึงการนำกฎหมายมาใช้ในการยับยั้งชุมนุมทางการเมืองในเหตุการณ์สำคัญไว้ดังนี้

1. การรัฐประหารใน พ.ศ. 2501 กฎหมายที่ถูกนำมาใช้ในการปกครอง คือ กฎหมายรัฐธรรมนูญ การปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502 ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้ส่งผลให้จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ สามารถใช้อำนาจในตำแหน่งได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด จากรัฐธรรมนูญ มาตรา 17 ที่ให้อำนาจนายกรัฐมนตรีจัดการกับบุคคลที่ก่อความไม่สงบได้ทันที แล้วจึงค่อยแจ้งต่อสภา ซึ่งจอมพลสฤษดิ์ก็ได้ใช้อำนาจหน้าที่อย่างเต็มที่ในการควบคุมสถานการณ์ของประเทศ จากการศึกษาพบว่าไม่ปรากฏกฎหมายฉบับอื่น ๆ ในการนำเข้ามาใช้ร่วมกัน

2. การชุมนุมทางการเมืองต่อต้านการเดินทางกลับประเทศของจอมพลถนอม กิตติขจร อดีต นายกรัฐมนตรี ในวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ทำให้มีกลุ่มผู้ชุมนุมที่เป็นนักศึกษาถูกสังหารอย่างน้อย 39 คน และบาดเจ็บอีกจำนวนมาก โดยไม่มีการนำกฎหมายข้อใดมายับยั้งการชุมนุมที่เป็นธรรม

3. ต่อต้านการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) การชุมนุมทางการเมือง ช่วง พ.ศ. 2548 - 2564 เป็นการชุมนุมทางการเมืองในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทย ส่งผลให้การชุมนุมทางการเมืองช่วงเวลานี้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางต่อเนื่องตลอดกว่า 15 ปี การขับไล่รัฐบาลทักษิณ ชินวัตร การต่อต้านการรัฐประหาร พ.ศ. 2549 ขับไล่คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) การชุมนุมขับไล่รัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา และต่อต้านการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) กลุ่ม “เยาวชนปลดแอก” ใน 4 เหตุการณ์นี้เริ่มมีการนำพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558, พ.ร.ก.ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548, ประมวลกฎหมายอาญา และ พ.ร.บ. จราจรฯ เข้ามาเป็นเครื่องมือในการยับยั้งการชุมนุม ซึ่งรัฐบาลมีความรอบคอบมากขึ้น และคำนึงถึงสิทธิความเป็นมนุษย์มากขึ้น แม้ว่าผลลัพธ์จะไม่ได้ทำให้เกิดความสงบถึงร้อยละ 100 แต่ก็ไม่ได้ก่อให้เกิดความรุนแรงจนมีผู้เสียชีวิตเหมือนใน พ.ศ. 2519 อย่างไรก็ตาม ปัญหาของข้อกฎหมายในส่วนของการบังคับใช้ก็ยังไม่ครอบคลุมเมื่อมีการนำไปปฏิบัติจริงในระหว่างที่มีการปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชน เพราะการสลายหรือการยับยั้งการชุมนุมยังคงใช้อาวุธ เช่น กระบอง สายฉีดน้ำแรงดันสูง รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่สามารถพกอาวุธปืนเข้าไปในเหตุการณ์ได้ ซึ่งลักษณะดังกล่าวทำให้เกิดความเสี่ยงในการปะทะและทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและร่างกายของผู้ชุมนุม

บทสรุป

สรุปได้ว่า มาตรการทางกฎหมายในการยับยั้งการชุมนุมทางการเมืองในปัจจุบันยังมีปัญหา คือ การชุมนุมโดยไม่สงบซึ่งไม่เป็นไปตามหลักสากล เมื่อทุกคนพูดถึงการชุมนุมหรือการประท้วง ทุกคนจะนึกถึงการตะโกน เรียกร้องให้อีกฝ่ายกระทำตามที่ต้องการ การขึ้นเวทีปราศรัยถล่มฝ่ายตรงข้าม การตะโกนหรือร้องเพลงเรียกร้องความเป็นธรรมให้ฝ่ายตนเอง รวมถึงการใส่ร้ายป้ายสีอีกฝ่ายด้วยป้ายไฟ ป้ายประกาศ และการถือป้ายให้เห็นข้อความที่ไม่เป็นธรรมของอีกฝ่าย ซึ่งการนี้ภาพหรือเห็นภาพดังกล่าวไม่ได้แสดงถึงความสงบเลย ดังนั้น การชุมนุมหรือการประท้วงด้วยความสงบจะไม่มีอยู่จริง แม้ว่าประเทศไทยจะกำหนดสิทธิและเสรีภาพการประท้วงโดยปราศจากความรุนแรง โดยยืนอยู่บนฐานความมั่นคงของชาติ ซึ่งตามหลักสากลแล้ว การพิจารณาความมั่นคงของชาติไม่ใช่ทุกอย่างถือเป็นความมั่นคงไปหมด ขณะที่ความมั่นคงของรัฐบาลก็ไม่ควรจะเป็นความมั่นคงของชาติ เพราะหากตีความเช่นนั้น ประชาชนจะไม่สามารถประท้วงรัฐบาลได้เลย สงบ คือ ไม่มีความรุนแรง ไม่สาหัส ไม่รุนแรงต่อทรัพย์สินร้ายแรง หรือสงบที่หมายถึงการห้ามพูดถึงสิ่งที่รัฐบาลไม่ดี นั่นก็หมายถึงความไม่เป็นธรรมในการกำหนดกฎหมายแล้ว

ดังนั้น กฎหมายควรต้องเป็นไปตามหลักสากลมากที่สุด เจ้าหน้าที่ต้องรู้เรื่องสิทธิเสรีภาพ และเข้าใจเนื้อหาการประท้วงหรือการชุมนุมทางการเมืองให้ดี ขณะที่ตำรวจต้องเปลี่ยนทัศนคติว่าตนมีหน้าที่อำนวยความสะดวกและป้องกันอันตรายแก่ผู้ชุมนุม ไม่ใช่เป็นแกนขาเพื่อจำกัดเสรีภาพการชุมนุมอย่างไรเหตุผล และจะต้องบังคับใช้กฎหมายให้ตรงกับเจตนารมณ์ที่สอดคล้องหลักสากลด้วย ประการสำคัญการแก้ไขตัวบทกฎหมาย อาจแก้ปัญหาไม่ได้ทันที แต่ต้องแก้ที่วัฒนธรรมด้วย เพราะวัฒนธรรมประเทศไทยไม่สอดคล้องกันกับข้อกฎหมาย จึงต้องทำให้รูปแบบการชุมนุมดีขึ้น โดยมีวัฒนธรรมใกล้เคียงชาติตะวันตกมากขึ้น ผู้ชุมนุมกับผู้รักษาและดูแลความสงบจะต้องมีความเข้าใจตรงกันก่อนว่า ประท้วงอย่างสงบ คืออะไร ชุมนุมคืออะไร การที่จะปฏิบัติต่อผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ชุมนุมจะต้องดำเนินการอย่างไร เพื่อให้เกิดความสงบอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

คำว่า ยับยั้ง หมายถึง การป้องกันไม่ให้เกิดขึ้น ซึ่งการที่จะยับยั้งไม่ให้มีการชุมนุมทางการเมืองจึงไม่สามารถที่จะทำได้ ยกเว้น พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ เพราะตามสิทธิและหน้าที่ของประชาชนย่อมสามารถที่จะชุมนุมได้ แต่ต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของกฎหมาย ได้แก่ การชุมนุมด้วยความสงบ การชุมนุมโดยไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลและทรัพย์สินของภาครัฐ การชุมนุมโดยปราศจากอาวุธ เป็นต้น ดังนั้น คำว่ามาตรการทางกฎหมายในการยับยั้งการชุมนุมทางการเมือง จึงควรหมายถึงการออกมาตรการทางกฎหมายที่นำมาใช้กับการชุมนุมที่เกิดขึ้นแล้ว โดยทำให้การชุมนุมดำเนินการไปด้วยความสงบ ไม่ก่อให้เกิดการกระทำที่ผิดกฎหมายทั้งจากผู้เข้าร่วมชุมนุมและตัวเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติการยับยั้งการชุมนุมทางการเมือง

ดังนั้น ผู้เขียนจึงขอเสนอมาตรการทางกฎหมายในการยับยั้งการชุมนุมทางการเมืองควรมีมาตรการดังนี้

- 1) ให้ผู้ชุมนุมทุกคน ทุกช่วงวัย และทุกประเทศสามารถเข้าร่วมการชุมนุมได้อย่างสงบ
- 2) ไม่ใช้วิธีรุนแรงในการสลายการชุมนุมกับผู้ชุมนุมที่เป็นเด็กและเยาวชนอายุไม่เกิน 17 ปี

3) ปฏิบัติต่อผู้ชุมนุมเหมือนกับผู้มาใช้บริการ โดยไม่กระทำการรุนแรง และไม่ใช้วิธีการสลายตัวด้วยอาวุธ หรือสิ่งที่ไม่ให้เกิดการบาดเจ็บต่อผู้ชุมนุม แต่ถ้าหากผู้ชุมนุมก่อความรุนแรงควรใช้มาตรการสลายการชุมนุมด้วยการทำที่กั้นไม่ให้เข้าถึงสถานที่และตัวเจ้าหน้าที่ ไม่ควรให้เจ้าหน้าที่และประชาชนปะทะหน้ากันโดยตรง

4) กฎหมายที่นำมาใช้มากที่สุด คือ รัฐธรรมนูญปี 2560 และพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ส่วนฉบับอื่น ๆ ให้พิจารณาตามความเหมาะสมตามกรณีความรุนแรงที่เกิดขึ้น

5) กฎหมายที่ควรนำมาใช้อีกฉบับหนึ่งคือกฎหมายเกี่ยวกับสื่อมวลชนและการนำเสนอข่าวสาร ซึ่งควรมีการนำเสนอในรูปแบบที่เป็นกลาง โดยไม่ก่อให้เกิดการข่มขู่ และไม่ใส่เนื้อข่าวที่ก่อให้เกิดการเลือกข้างหรือเลือกฝ่าย

6) กฎหมายการควบคุมการชุมนุมควรยกระดับให้เท่าเทียมกับมาตรฐานสากลอย่างแท้จริง และเจ้าหน้าที่ตำรวจในทุกพื้นที่จะต้องควบคุมเหตุการณ์ให้เสมอภาคและเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ

เอกสารอ้างอิง

จุฬาพัฒน์ ช่างเกตุ. (2558). **พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558**. บทความนี้ใช้เพื่อนำออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา รายการเจตนารมณ์กฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. กลุ่มงานพัฒนากฎหมาย สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. กลุ่มงานพัฒนากฎหมาย สำนักกฎหมาย, สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

พูนสุข พูนสุขเจริญ. (2565). **ทบทวน 8 ปี ของการใช้กฎหมายต่อการชุมนุมสาธารณะจากคำสั่ง คสช.ถึง พ.ร.ก. จุกเจินฯ**. ออนไลน์ <https://tlhr2014.com/archives/42168>.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, มาตรา 44 ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก, (6 เมษายน 2560), 12

ยุทธพร อีสระชัย. (2561). **การชุมนุมทางการเมือง**. สถาบันประปเกล้า บทความออนไลน์ wiki.kpi.ac.th/index.php?title=การชุมนุมทางการเมือง.

ยุทธพร อีสระชัย, (2564). **สิทธิในเสรีภาพการชุมนุม**. เข้าถึงเมื่อ 20 สิงหาคม 2564 จาก <https://www.amnesty.or.th/our-work/assembly/>.

iLaw, (2565). **การชุมนุมปี 2563 ปรึบตาแห่งความเปลี่ยนแปลง: พลังก่อตัวจากไหน มีพัฒนาการอย่างไร เราเจออะไรมาบ้าง**. ออนไลน์ <https://www.ilaw.or.th/articles/10090>.

“ไฟแดง”

ยอดชาย ชุตিকাโม¹

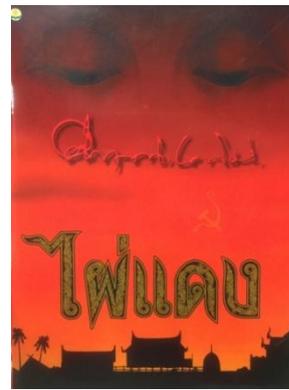
¹โรงเรียนกฎหมายและการเมือง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Yodchai Chutikamo¹

¹School of Law and Politics, Suan Dusit University

nathee_123@yahoo.com

ชื่อเรื่อง	ไฟแดง
ผู้แต่ง	หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช
จำนวนหน้า	298 หน้า
สำนักพิมพ์	สำนักดอกหญ้า
ภาษา	ไทย

รับบทความ : 10 พฤษภาคม 2567 แก้ไขบทความ : 20 มิถุนายน 2567 ตอรับบทความ : 30 มิถุนายน 2567

“ไฟแดง” เป็นนวนิยายที่เล่าถึงลัทธิคอมมิวนิสต์ ที่เมื่อแทรกซึมเข้าสู่ที่ใดย่อมนำมาความขัดแย้งมาสู่ที่นั้น ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ถึงแม้ว่าประเทศไทยเองจะไม่ได้ถูกปกครองในระบอบคอมมิวนิสต์ แต่ก็ได้รับผลกระทบไม่มากนัก ผู้ประพันธ์ได้ทำการเล่าเรื่องผ่านสถานที่สมมุติ เป็นหมู่บ้านแห่งหนึ่งในที่ราบลุ่มภาคกลาง ไม่ไกลจากพระนครมากนัก ให้ชื่อว่า “บ้านไฟแดง” และมีตัวละครสำคัญสองตัวที่ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินเรื่องราวในนิยาย ตัวละครแรกคือ “นายแก้ว” ผู้ที่มีความคิดก้าวหน้าไปในทางสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ชอบเล่าเรื่องราวในด้านดีของสหภาพโซเวียตและจีนแดง เพื่อทำการโฆษณาว่าเป็นการปกครองแนวใหม่ที่ทุกคนมีแต่ความสุข ความเสมอภาคและความเป็นธรรม ไม่ถูกขูดรีด เอาไรต์เอาเปรียบจากนายทุนทั้งหลาย ตัวละครสำคัญอีกหนึ่งนั่นคือ “สมภารกร่าง” พระภิกษุแบบพระบ้านนอก ที่เป็นต้นบ่อของชาวบ้าน เป็นผู้รู้จักสนิทสนมกับนายแก้วมาตั้งแต่เด็ก สมภารกร่างแม้จะมีได้เป็นพระระดับเปรียญ แต่มีความศรัทธาในพุทธศาสนาอย่างแรงกล้า และสามารถนำหลักการทางพุทธศาสนามาหักล้าง มาโต้ตอบการกระทำของนายแก้วว่าเป็นสิ่งที่ไม่เข้าท่า ไม่เหมาะสมกับสังคมไทย โดยสมภารกร่างมีที่ปรึกษาเอกคือ หลวงพ่อพระประธาน ในพระอุโบสถของวัดไฟแดง ที่หลวงพ่อกุญกับสมภารกร่างผู้เดียวเท่านั้น ซึ่งเสียงของหลวงพ่พระประธานนี้คือ จิตสำนึกของสมภารกร่างนั่นเอง แต่เป็นจิตสำนึกในระดับละเอียด มีความสงบ สุขุม มากกว่าจิตสำนึกในระดับปกติ ที่สมภารกร่างแสดงออกมาทางกายภาพที่เป็นคนโกรธง่ายหายเร็ว ใจนักเลง จึงถูกนายแก้วและสมุนบริวารยั่วแหย่ ตลอดทั้งเรื่อง

¹ อาจารย์ประจำโรงเรียนกฎหมายและการเมือง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

หากพิจารณาในบริบทของยุคสมัย สมภารกร่างเป็นตัวแทนของสังคมไทยแบบจารีตที่มีพุทธศาสนา เป็นหนึ่งสามสถาบันหลักของชาติ และด้วยหลักการของพุทธศาสนาที่อยู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนาน และหยั่งรากลึก ทำให้ผู้ประพันธ์ใช้หลักการทางพุทธศาสนาและประเพณีไทยตอบโต้ต่อการกระทำที่อ้างอิงอุดมการณ์ ความคิด ในแนวสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ของนายแคว้นได้ทุกเรื่อง ทุกกรณี เป็นการสื่อให้เห็นถึงความถูกต้องของสังคมไทย แบบจารีตที่มีมากกว่า สูงส่งกว่าและดีกว่าสังคมในอุดมคติแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ของนายแคว้น ที่ถูกทำให้ดู เป็นสิ่งของที่แปลกปลอมและไม่มีทางที่จะเข้ากันได้กับสังคมไทยในช่วงนั้น

นวนิยายเล่มนี้เหมาะกับผู้สนใจศึกษาการเมืองไทยร่วมสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ศึกษาทางรัฐศาสตร์ การเมืองการปกครองไทย เพราะแม้จะตีพิมพ์ครั้งแรก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2497 เป็นระยะเวลาห้าปีหลังจากการสถาปนา สาธารณรัฐประชาชนจีน นับเป็นช่วงเวลาในโลกสังคมนิยมคอมมิวนิสต์กำลังเฟื่องฟูและเป็นเอกภาพ สร้างความหวาดหวั่น ให้กับฝ่ายโลกเสรีประชาธิปไตยที่นำโดยสหรัฐอเมริกา และไทยก็เป็นหนึ่งในประเทศฝ่ายโลกเสรีที่มีความหวาดหวั่นเกรง ในการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ ที่กล่าวว่านวนิยายเล่มนี้เป็นวรรณกรรมการเมืองร่วมสมัยนั้น หากพิจารณาถึงความขัดแย้ง เชิงอุดมการณ์ทางการเมืองในไม่แฉง ผู้อ่านจะเห็นถึงชุดความคิดหรือวาทกรรมทางการเมืองของขบวนการฝ่ายซ้าย บางประการที่ยังมีการนำมาใช้เคลื่อนไหวทางการเมืองสืบเนื่องมาถึงปัจจุบันที่กำลังมีความขัดแย้งเชิงความคิดและ อุดมการณ์ทางการเมืองระหว่างฝ่ายอนุรักษ์นิยมกับฝ่ายประชาธิปไตยหัวก้าวหน้า สิ่งที่ชัดเจนอีกประการหนึ่งคือ ผู้ประพันธ์ทำการวิพากษ์บุคคลที่นิยมในลัทธิคอมมิวนิสต์ หรือที่เรียกว่า “สหาย” ทั้งหลายที่แทรกซึมอยู่ในสังคมไทย ในเวลานั้น ว่าเป็นผู้ที่ไม่เข้าใจสภาพความเป็นจริงของสังคมไทย และสังคมในอุดมคติของสหายที่ผู้ประพันธ์ถ่ายทอด ผ่านนายแคว้นนั้นไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ประโยชน์ที่ผู้อ่านจะได้รับจากการอ่านหนังสือเล่มนี้ คือ เห็นถึงบริบท ทางการเมืองในช่วงต้นยุคสงครามเย็นที่มีการต่อสู้ทางอุดมการณ์อย่างเข้มข้นระหว่างฝ่ายโลกเสรีและโลกสังคมนิยม คอมมิวนิสต์ และเห็นถึงการประยุกต์หลักการของพุทธศาสนา จารีตประเพณีไทย ที่เป็นแก่นทางภูมิปัญญาของ สังคมไทยมาอย่างยาวนาน มาใช้ในการตอบโต้แนวคิดของฝ่ายสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ว่าเป็นเพียงความคิดที่เป็นอุดมคติ ไม่เหมาะสมและไม่สามารถทำได้จริงในสังคมไทย นอกจากนี้ ผู้อ่านยังสามารถซึมซาบเรื่องราวเบ็ดเตล็ด ทางพุทธศาสนา ประเพณีไทย วิถีชาวบ้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งของกลุ่มภาคกลาง ที่ผู้ประพันธ์แทรกอยู่ตลอดทั้งเรื่อง เป็นภาพสะท้อนสังคมเมืองและสังคมชนบทของไทยในช่วงเวลานั้นที่กำลังอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านของการพัฒนา ประเทศให้ไปสู่ความทันสมัยและเป็นชาติอุตสาหกรรมเกษตรกรรมสมัยใหม่ ที่นอกเหนือจากการคุกคามของ อุดมการณ์สังคมนิยมคอมมิวนิสต์แล้ว การเกิดขึ้นของความคิดแบบฟุ้งเฟ้อ นายทุนที่ไร้จริยธรรมใช้อำนาจเงินกดขี่ ชาวบ้าน ใช้อำนาจเงินซื้อทุกอย่างโดยไม่สนใจความเดือดร้อนของคนอื่น ก็ล้วนแต่เป็นแนวความคิดที่ใช้ไม่ได้ และไม่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยเช่นกัน

การดำเนินการจัดพิมพ์และการเตรียมบทความเพื่อเสนอการตีพิมพ์
วารสารกฎหมายและการเมืองการปกครอง
โรงเรียนกฎหมายและการเมือง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
Journal of Law and Political Affairs
School of Law and Politics Suan Dusit University

.....

วารสารกฎหมายและการเมืองการปกครอง (Journal of Law and Political Affairs) จัดทำเพื่อเผยแพร่บทความวิจัย (Research Article) บทความวิชาการ (Academic Article) บทความปริทรรศน์ (Review Article) หรือบทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) ในสาขานิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตผลงานที่ตีพิมพ์

วารสารกฎหมายและการเมืองการปกครอง โรงเรียนกฎหมายและการเมือง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในสาขาที่เกี่ยวข้องได้แก่ กฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายปกครอง กฎหมายอาญา กฎหมายมหาชน กระบวนการยุติธรรม กฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญศาลยุติธรรม กฎหมายเอกชน กฎหมายระหว่างประเทศ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ด้านที่เกี่ยวกับการบริหาร การเมือง การปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบายสาธารณะ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับรัฐ รูปแบบความสัมพันธ์ของรัฐ องค์การทางการเมือง การปกครองส่วนท้องถิ่น การอำนวยความสะดวก การพัฒนาสังคมและชุมชน และการมีส่วนร่วมของประชาชน

กำหนดการเผยแพร่

วารสารกฎหมายและการเมืองการปกครอง โรงเรียนกฎหมายและการเมือง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต กำหนดการเผยแพร่ตีพิมพ์ราย 6 เดือน ปีละ 2 ฉบับ ได้แก่

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม

การพิจารณาบทความ

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้จะต้องผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน โดยผู้แต่งและผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาประเมินบทความจะไม่ทราบชื่อซึ่งกันและกัน (Double-blind Peer Review)

กระบวนการดำเนินงาน

1. กองบรรณาธิการเปิดรับต้นฉบับจากผู้เขียน
2. กองบรรณาธิการประชุมเพื่อพิจารณาความสอดคล้องของต้นฉบับกับวัตถุประสงค์ และขอบเขตของวารสารกฎหมายและการเมืองการปกครอง รวมถึงตรวจสอบความถูกต้องในการจัดรูปแบบตามเกณฑ์ของวารสาร
3. กองบรรณาธิการดำเนินการจัดส่งต้นฉบับที่ผ่านการพิจารณาไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง
4. กองบรรณาธิการสรุปผลการประเมินคุณภาพต้นฉบับของผู้ทรงคุณวุฒิและจัดส่งไปยังผู้เขียนเพื่อให้ดำเนินการแก้ไข
5. กองบรรณาธิการตรวจสอบความถูกต้องและคุณภาพของบทความและพิจารณาต้นฉบับวารสารฉบับที่จะจัดพิมพ์
6. กองบรรณาธิการตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของวารสารต้นฉบับก่อนทำการจัดพิมพ์
7. คณะทำงานจัดพิมพ์และเผยแพร่วารสาร

เกณฑ์ในการพิจารณาบทความ

1. ต้นฉบับที่ส่งมาเพื่อขอตีพิมพ์ต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดวารสารหนึ่งมาก่อน หรือไม่อยู่ในระหว่างการเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารอื่น
2. เนื้อหาของต้นฉบับมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสารกฎหมายและการเมืองการปกครอง โรงเรียนกฎหมายและการเมือง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
3. เนื้อหาของต้นฉบับมีคุณภาพตามหลักวิชาการในสาขาวิชานั้น ๆ และประกอบด้วยองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ รวมทั้งต้องไม่คัดลอก ลอกเลียน หรือตัดทอนจากบทความอื่นโดยเด็ดขาด (การละเมิดลิขสิทธิ์ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนเท่านั้น)
4. ผู้เขียนบทความต้องจัดรูปแบบของบทความตามที่กำหนดไว้ในระเบียบการส่งบทความของวารสารกฎหมายและการเมืองการปกครอง โรงเรียนกฎหมายและการเมือง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
5. กรณีมีข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เขียนต้องแก้ไขและชี้แจงการแก้ไขบทความมายังกองบรรณาธิการ
6. การพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร กองบรรณาธิการจะพิจารณาเฉพาะบทความที่ผ่านการพิจารณาประเมินผลให้ตีพิมพ์เผยแพร่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิเท่านั้น

ข้อเสนอแนะการเตรียมต้นฉบับ

การตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ให้ใช้ตัวอักษรแบบ TH Sarabun New กำหนดตั้งค่าน้ำกระดาษด้านบนและด้านซ้าย 1.5 นิ้ว ด้านล่างและด้านขวา 1 นิ้ว โดยบทความควรมีความยาวดังนี้

บทความวิจัย (Research Article)	ประมาณ 15 หน้า ต่อบทความ
บทความวิชาการ (Academic Article)	ประมาณ 15 หน้า ต่อบทความ
บทความปริทรรศน์ (Review Article)	ประมาณ 8 หน้า ต่อบทความ
บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)	ประมาณ 5 หน้า ต่อบทวิจารณ์

รูปแบบการเขียนบทความของวารสาร

รูปแบบการเขียนบทความของวารสารสามารถดาวน์โหลดได้จาก
<https://shorturl.asia/bRktS>

รูปแบบเอกสารอ้างอิงของวารสาร

รูปแบบเอกสารอ้างอิงของวารสารสามารถดาวน์โหลดได้จาก
http://joe-edu.rmu.ac.th/images/JOE2020/APA7_2563.pdf

โดยมีส่วนประกอบของวารสารดังนี้

บทความวิจัย	บทความวิชาการ	บทความปริทรรศน์	บทวิจารณ์หนังสือ
1. ชื่อบทความ	1. ชื่อบทความ	1. บทนำ	บทความที่วิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระ คุณค่า และคุณภาพการของหนังสือ โดยใช้หลักวิชาการและดุลยพินิจ อันเหมาะสม
2. บทคัดย่อและคำสำคัญ	2. บทคัดย่อและคำสำคัญ	2. บทสรุป	
3. บทนำ	3. บทนำ	3. เอกสารอ้างอิง	
4. วัตถุประสงค์การวิจัย	4. เนื้อหา		
5. สมมติฐาน (ถ้ามี)	5. บทวิเคราะห์		
6. กรอบแนวคิด	6. บทสรุป		
7. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	7. ข้อเสนอแนะ		
8. ระเบียบวิธีวิจัย	8. เอกสารอ้างอิง		
9. ผลการวิจัย			
10. อภิปรายผล			
11. ข้อเสนอแนะ			
12. เอกสารอ้างอิง			

Research Article	Academic Article	Review Article	Book Review
1. Article Title	1. Article Title	1. Introduction	An article that critiques the content, value and contribution of a book using academic principles and appropriate discretion.
2. Abstract and Keywords	2. Abstract and Keywords	2. Conclusion	
3. Introduction	3. Introduction	3. References	
4. Research Objective	4. Content		
5. Hypothesis (If any)	5. Analysis		
6. Conceptual Framework	6. Conclusion		
7. Literature Review	7. Suggestion		
8. Research Methodology	8. References		
9. Research Results			
10. Results Discussion			
11. Research Suggestion			
12. References			

ลิขสิทธิ์

ลิขสิทธิ์ต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารกฎหมายและการเมืองการปกครอง ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของโรงเรียนกฎหมายและการเมือง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ห้ามผู้ใดนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการเป็นลายลักษณ์อักษรจากโรงเรียนกฎหมายและการเมือง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต นอกจากนี้ เนื้อหาที่ปรากฏในบทความนี้เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ทั้งนี้ไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

ค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์

ไม่มีค่าใช้จ่ายสำหรับการตีพิมพ์ในวารสารกฎหมายและการเมืองการปกครอง

การส่งบทความและติดต่อสอบถาม

โรงเรียนกฎหมายและการเมือง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
(วารสารกฎหมายและการเมืองการปกครอง) อาคารเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษา มหาวชิราลงกรณ
เลขที่ 145/9 (แยกสวนรื่นฤดี) ถนนสุขุโขทัย แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
โทรศัพท์ 02-241-7194 ต่อ 4170 โทรสาร 02-2417195
E-mail : jpg-slp@dusit.ac.th

จริยธรรมในการตีพิมพ์

(Publication Ethics)

วารสารกฎหมายและการเมืองการปกครอง โรงเรียนกฎหมายและการเมือง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต มีมาตรฐานทางจริยธรรมในการตีพิมพ์บทความ ดังนี้

จริยธรรมของบรรณาธิการ

- บรรณาธิการมีหน้าที่ต้องพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาบทความกับวัตถุประสงค์ และขอบเขตของวารสาร
- บรรณาธิการต้องพิจารณาตรวจสอบคุณภาพ ความซ้ำซ้อน และรูปแบบของบทความ ร่วมกับกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิก่อนการจัดพิมพ์วารสาร
- บรรณาธิการต้องดำเนินการตามกระบวนการและขั้นตอนการจัดพิมพ์วารสารที่กำหนดไว้ รวมทั้งรักษามาตรฐานของวารสารอยู่เสมอ
- บรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้เขียนบทความ ผู้ประเมินบทความ หรือบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- บรรณาธิการต้องรักษาความลับของผู้เขียนบทความ และผู้ประเมินบทความ
- บรรณาธิการต้องปรับปรุงวารสารอย่างสม่ำเสมอและเต็มใจที่จะแก้ไขข้อผิดพลาดการตีพิมพ์

จริยธรรมของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

- ผู้ทรงคุณวุฒิต้องตระหนักถึงความเชี่ยวชาญทางวิชาการ ประสพการณ์ตามศาสตร์ของตนเองที่สอดคล้องกับบทความก่อนรับประเมินคุณภาพบทความ
- ผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่เป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้เขียนบทความ
- ผู้ทรงคุณวุฒิต้องประเมินบทความด้วยหลักเกณฑ์วิชาการอย่างเป็นธรรม ปราศจากอคติ ความลำเอียง
- ผู้ทรงคุณวุฒิต้องทำการพิจารณาประเมินบทความและส่งผลการประเมินตามกรอบระยะเวลาของกระบวนการจัดทำวารสาร พร้อมข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
- ผู้ทรงคุณวุฒิต้องรักษาความลับของผู้แต่งบทความ

จริยธรรมของผู้เขียนบทความ

- บทความที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อขอรับการตีพิมพ์กับวารสารกฎหมายและการเมืองการปกครอง ต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดวารสารหนึ่งมาก่อน หรือไม่อยู่ในระหว่างการเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารอื่น
 - บทความที่มีการทดลองในมนุษย์หรือสัตว์ ผู้เขียนต้องปฏิบัติและแสดงหลักฐานตามหลักจริยธรรมในการวิจัยและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
 - ผู้เขียนควรระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนการดำเนินการวิจัย
 - ผู้เขียนควรเคารพและพิจารณาความคิดเห็นของผู้อื่นโดยปราศจากอคติ และแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
 - ชื่อผู้เขียนที่ปรากฏในบทความต้องเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในบทความนั้นอย่างแท้จริง
-

Journal of Law and Political Affairs

JLP

SDU

**โรงเรียนกฎหมายและการเมือง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
อาคารเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษา มหาวชิราลงกรณ (แยกสวนรื่นฤดี) เลขที่ 145/9
ถนนสุขโขทัย แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
โทรศัพท์ : 02 241 7194 โทรสาร : 02 241 7195
E-mail : jpg-slp@dusit.ac.th**